

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΜΣ “Αναπτυξιακή Ψυχολογία και Παιδαγωγικές Εφαρμογές”
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σtereοτυπικές Στάσεις και Αντιλήψεις και τα Γλωσσικά Σtereότυπα
Απέναντι στα Ομοφυλόφιλα Άτομα

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Μαρίνα Τζακώστα

Ονοματεπώνυμο: Όλγα Νούλα

ΑΜ: 831

Ρέθυμνο 2024

ΡΕΘΥΜΝΟ, 2024

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου κυρία Μαρίνα Τζακώστα, για την καθοδήγηση της και για την ευκαιρία να μελετήσω το συγκεκριμένο φαινόμενο, όπως επίσης την οικογένεια και τους φίλους μου για την κατανόηση και τη στήριξή τους.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	8
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	
Κεφάλαιο 1: Προκαταλήψεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία	
1.1 Ορισμός των προκαταλήψεων.....	11
1.1.1 Προκαταλήψεις ενάντια στις σεξουαλικές μειονότητες.....	11
1.2 Σεξισμός, ετεροσεξισμός και ετεροκανονικότητα.....	13
1.3 Η ομοφοβία ως μορφή προκατάληψης.....	14
Κεφάλαιο 2: Στερεότυπα σχετικά με την ομοφυλοφιλία	
2.1 Ο ορισμός και η λειτουργία της έννοιας του στερεοτύπου.....	18
2.2 Οι θετικές και αρνητικές διαστάσεις των στερεοτύπων.....	20
2.2.1 Η θετική διάσταση των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων.....	20
2.2.2 Η αρνητική διάσταση των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων.....	21
Κεφάλαιο 3: Στάσεις και στερεότυπα	
3.1 Αποδοχή και απόρριψη της ομοφυλοφιλίας.....	24
3.2 Στάσεις και στερεότυπα ετεροφυλόφιλων ανδρών και γυναικών.....	26
3.2.1 Στάσεις και στερεότυπα ετεροφυλόφιλων ανδρών.....	27
3.2.2 Στάσεις και στερεότυπα ετεροφυλόφιλων γυναικών.....	28
3.3 Στερεοτυπική αναπαράσταση της ομοφυλοφιλίας στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.....	29
Κεφάλαιο 4: Ο ρόλος των φύλων σε σχέση με την ομοφυλοφιλία	
4.1 Η “ταμπέλα” της ομοφυλοφιλίας.....	31
4.2 Στερεότυπα σχετικά με το ρόλο των φύλων.....	32
4.2.1 Στερεότυπα για το ρόλο φύλου των ομοφυλόφιλων ανδρών.....	34
4.2.2 Στερεότυπα για το ρόλο φύλου των ομοφυλόφιλων γυναικών.....	36
Κεφάλαιο 5: Γλωσσικά στερεότυπα	
5.1 Ομοφοβική γλώσσα.....	37
5.1.1 Χρήση ομοφυλοφιλικών όρων και ομοφοβικών επιθέτων.....	38
5.2 Ο ρόλος των φύλων σε σχέση με την ομοφοβική γλώσσα.....	40
5.2.1 Η σχέση της αρρενωπότητας με την ομοβική γλώσσα.....	40

5.2.2 Υποτιμητικές ταμπέλες και ετεροκανονικότητα.....	41
5.3 Η ομοφοβική γλώσσα στο σχολικό περιβάλλον.....	42
5.3.1 Ο ρόλος των ενηλίκων στη χρήση ομοφοβικής γλώσσας.....	42
5.3.2 Η χρήση της ομοφοβικής γλώσσας από το γυναικείο φύλο.....	43
5.3.3 Η χρήση της ομοφοβικής γλώσσας από το ανδρικό φύλο.....	44

Κεφάλαιο 6: Τρόποι εξάλειψης των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων και αναγκαιότητα της έρευνας

6.1 Εξάλειψη των στερεοτύπων σε αντιληπτικό, συμπεριφορικό και γλωσσικό επίπεδο.....	47
6.2 Αναγκαιότητα της έρευνας.....	48
6.3 Σκοπός και ερωτήματα της έρευνας.....	49

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ: ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΟ - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 7: Ερευνητικός σχεδιασμός

7.1 Εισαγωγή.....	51
7.2 Συμμετέχοντες.....	51
7.3 Χώρος και χρόνος της έρευνας.....	52
7.4 Μεθοδολογική προσέγγιση, διαδικασία και ερευνητικό εργαλείο.....	52
7.5 Εγκυρότητα και αξιοπιστία.....	57
7.6 Ηθική και δεοντολογία.....	57

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κεφάλαιο 8: Αποτελέσματα της έρευνας

8.1 Αποτελέσματα της έρευνας.....	59
8.1.1 Δημογραφικά στοιχεία.....	59
8.1.2 Αντιλήψεις, στάσεις και στερεότυπα σχετικά με την ομοφυλοφιλία.....	59
8.1.3 Συσχετίσεις ανάμεσα στις μεταβλητές Αντιλήψεις Στάσεις και Στερεότυπα.....	61
8.1.4 Γλωσσικά στερεότυπα: αντίληψη γλωσσικών εννοιών για τους ομοφυλόφιλους άνδρες.....	63
8.1.5 Γλωσσικά στερεότυπα: αντίληψη γλωσσικών εννοιών για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες.....	64
8.1.6 Σχέση του φύλου και του τόπου διαμονής με την αντίληψη γλωσσικών εννοιών...	66

8.1.7 Γλωσσικά στερεότυπα: αντίληψη προσβλητικών εννοιών προς τους άνδρες.....	67
8.1.8 Γλωσσικά στερεότυπα: αντίληψη προσβλητικών εννοιών προς τις γυναίκες.....	69
8.1.9 Σχέση του φύλου και του τόπου διαμονής με την αντίληψη εννοιών ως προσβολή.....	71
8.1.10 Γλωσσικά στερεότυπα: αντίληψη προσβλητικών φράσεων.....	72
8.1.11 Σχέση του φύλου και του τόπου διαμονής με την αντίληψη προσβλητικών φράσεων.....	73

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κεφάλαιο 9: Συμπεράσματα

9.1 Συμπεράσματα.....	75
9.2 Περιορισμοί της έρευνας και προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	83
Βιβλιογραφία.....	85
Παράρτημα.....	92

Περίληψη

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να ερευνηθούν οι Στερεοτυπικές Στάσεις και Αντιλήψεις αλλά και τα Γλωσσικά Στερεότυπα των νέων ετεροφυλόφιλων απέναντι στην ομοφυλοφιλία. Επιπλέον στόχος είναι η μελέτη των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων με βάση το κριτήριο της χώρας διαμονής, ώστε να φανεί αν διαφοροποιούνται οι πεποιθήσεις, οι συμπεριφορές και τα γλωσσικά δεδομένα, ανάλογα με το πολιτισμικό πλαίσιο αλλά και με το φύλο. Η μεθοδολογία της εργασίας βασίζεται στη συλλογή πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων, με τη συλλογή των δευτερογενών δεδομένων να πραγματοποιείται μέσω της ανασκόπησης βιβλίων, άρθρων και επιστημονικών περιοδικών. Τα δεδομένα αυτά αφορούν τις θεωρητικές προσεγγίσεις των στερεοτύπων, των στάσεων, των αντιλήψεων και των γλωσσικών εννοιών, σχετικά με την ομοφυλοφιλία, των παραδοσιακών ρόλων των φύλων και της διαφοροποίησης των στερεοτύπων ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες. Τα πρωτογενή δεδομένα της έρευνας, προέκυψαν μέσα από τη διεξαγωγή πρωτογενούς ποσοτικής έρευνας με τη χρήση ερωτηματολογίου. Στη μελέτη έλαβαν μέρος 60 άτομα, τα οποία κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο που περιλάμβανε στοιχεία από τις κλίμακες ATLG, HPS, HAS, HATH, HS, Riddle Scale, HCAT και από μία κλίμακα των Deaux και Lewis. Βρέθηκε ότι οι άνδρες συμμετέχοντες, εξαιτίας της ανάγκης διατήρησης των φυλο-ρόλων και ειδικά της αρρενωπότητας, εκφράζουν περισσότερα στερεότυπα απέναντι στην ομοφυλοφιλία συγκριτικά με τις γυναίκες, οι οποίες δεν ενστερνίζονται σε τόσο μεγάλο βαθμό αυτές τις κοινωνικές νόρμες. Συγκεκριμένα, φάνηκε πως οι αντιλήψεις και οι στάσεις διαφοροποιούνται ανάλογα με το φύλο και μάλιστα οι γυναίκες τις εκδηλώνουν σε μικρότερο βαθμό. Αντίθετα, τα στερεότυπα σε αντιληπτικό και σε γλωσσικό επίπεδο, δεν διαφοροποιούνται ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες, παρά μόνο σε ελάχιστες περιπτώσεις. Επιπλέον, η επίδραση του πολιτισμικού πλαισίου δεν έχει μελετηθεί αρκετά στο παρελθόν, ενώ μοιάζει να αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα υιοθέτησης και εκδήλωσης στερεοτύπων. Ωστόσο, η συγκεκριμένη έρευνα υποδεικνύει πως στην περίπτωση μελέτης των αντιλήψεων, των στερεοτύπων αλλά και των γλωσσικών στερεοτύπων η χώρα διαμονής δεν φαίνεται να επηρεάζει τα αποτελέσματα και συνεπώς δεν υφίστανται διαφοροποιήσεις ανάμεσα στους γηγενείς Έλληνες στους Έλληνες του εξωτερικού. Μέσα από τα ευρήματα συνειδητοποιούμε πως τα στερεότυπα απέναντι στην ομοφυλοφιλία αποτελούν ένα πολυδιάστατο φαινόμενο, το οποίο χρήζει περαιτέρω εξερεύνησης, ώστε να μπορέσουν να αναπτυχθούν κατάλληλες παρεμβάσεις με σκοπό να εξαλειφθούν οι διακρίσεις σε αντιληπτικό, συμπεριφορικό και γλωσσικό επίπεδο απέναντι στις σεξουαλικές μειονότητες.

Abstract

The purpose of this research is to investigate the Stereotypical Attitudes and Perceptions, as well as the Linguistic Stereotypes, of young heterosexuals towards homosexuality. Additionally, the aim is to study homosexual stereotypes based on the criterion of the country of residence, to determine whether beliefs, behaviors, and linguistic data differ according to the cultural context and gender. The methodology of the work is based on the collection of primary and secondary data, with the secondary data being collected through the review of books, articles, and scientific journals. These data concern the theoretical approaches to stereotypes, attitudes, perceptions, and linguistic concepts related to homosexuality, traditional gender roles, and the differentiation of stereotypes between men and women. The primary data of the research were obtained through the conduct of primary quantitative research using a questionnaire. The study involved 60 participants who were asked to complete a questionnaire that included elements from the ATLG, HPS, HAS, HATH, HS, Riddle Scale, HCAT scales, and a scale by Deaux and Lewis. It was found that male participants, due to the need to maintain gender roles, especially masculinity, express more stereotypes towards homosexuality compared to women, who do not adhere to these social norms to the same extent. Specifically, it was shown that perceptions and attitudes differ according to gender, with women exhibiting them to a smaller degree. On the other hand, stereotypes at a perceptual and linguistic level do not differ between men and women, except in a few cases. Furthermore, the impact of the cultural context has not been sufficiently studied in the past, although it seems to be an important factor in the adoption and expression of stereotypes. However, this particular study indicates that when it comes to examining perceptions, stereotypes, and linguistic stereotypes, the country of residence does not appear to affect the results, and thus there are no differences between native Greeks and Greeks living abroad. The findings suggest that stereotypes towards homosexuality constitute a multidimensional phenomenon that requires further exploration, so that appropriate interventions can be developed to eliminate discrimination at the perceptual, behavioral, and linguistic levels against sexual minorities.

Λέξεις - κλειδιά: Ομοφυλοφιλία, στερεότυπα, αντιλήψεις, στάσεις, γλωσσικά στερεότυπα, φυλο-ρόλοι

Εισαγωγή

Η κοινότητα της σεξουαλικής ποικιλομορφίας αποτελείται από ανθρώπους που αυτοπροσδιορίζονται ως ομοφυλόφιλοι άνδρες και γυναίκες, bisexual (αμφιφυλόφιλοι), transgender (τρανς), intersex (διαφυλικοί), asexual (ασεξουαλικοί) και άλλα (Suen et al., 2021), οι οποίοι αντιπροσωπεύουν την ποικιλομορφία και τη ρευστότητα της έκφρασης της σεξουαλικότητας και της ταυτότητας φύλου (Herrick & Duncan, 2020). Θεωρείται απαραίτητη όχι μόνο η ορατότητά τους στο κοινωνικό σύνολο αλλά και η κατανόηση και ο σεβασμός απέναντί τους (Suen et al., 2021). Ολόκληρη η κοινωνία μας βασίζεται στα φύλα και τα κατασκευάσματα αυτής ενισχύονται μέσω του περιορισμού ή της προώθησης ευκαιριών σε γυναίκες και άνδρες, γεγονός που έχει άμεση σύνδεση με την ομοφυλοφιλία (Sandfort, 2005). Ο εντοπισμός στοιχείων του αντιθέτου φύλου σε έναν άνδρα ή σε μια γυναίκα, τους κάνει πιο εύκολα αντιληπτούς από τον περίγυρο ως ομοφυλόφιλους, ανεξάρτητα από τον πραγματικό σεξουαλικό προσανατολισμό τους (Salvati et al., 2019). Ωστόσο, ο προσδιορισμός της έννοιας της ομοφυλοφιλίας γίνεται μέσω ποικίλων όρων, όπως είναι ο προσανατολισμός, η έλξη, η συμπεριφορά και ο αυτοπροσδιορισμός. Η έκφραση αυτής, συνδέεται με την εθνικότητα, το φύλο, την κουλτούρα και τη κοινωνική τάξη (Sandfort, 2005) και αποτελεί έναν κοινωνικό τύπο, του οποίου η σημασιολογία διαμορφώνεται από το κοινωνικό πλαίσιο (Ward, 1979). Τα ομοφυλόφιλα άτομα αποτελούν το 7-20% του γενικού πληθυσμού, ωστόσο δεν μπορούν τα νούμερα αυτά να είναι απόλυτα ακριβή, καθώς πολλά ομοφυλόφιλα άτομα κρύβουν τη σεξουαλική τους ταυτότητα ή επίσης νιώθουν σύγχυση για τον εαυτό τους λόγω της έλλειψης κατανόησης από την κοινωνία (Suen et al., 2021). Η συντομογραφία ΛΟΑΤΚΙ (LGBTQI+) αναφέρεται στην κοινότητα των ατόμων που δεν αυτοπροσδιορίζονται με την ταμπέλα της cis-ετεροκανονικότητας και για το λόγο αυτό βιώνουν διακρίσεις, στιγματισμό και περιθωριοποίηση (Herrick & Duncan, 2020). Πρώτη η θρησκεία ήταν εκείνη η οποία αποδοκίμαζε την ομοφυλοφιλία και υποστήριζε την πεποίθηση πως είναι αμαρτωλοί εκείνοι που αυτοπροσδιορίζονται με αυτό τον τρόπο. Από την άλλη, η ιατρική κοινότητα στην πορεία, την αντιμετώπισε ως κληρονομική ασθένεια, η οποία έχρηζε θεραπείας (Ασκητής, 1997). Παρά το γεγονός ότι στη σύγχρονη δυτική κοινωνία έχει αυξηθεί η ανεκτικότητα απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα, παραμένουν ορισμένες υποβόσκουσες προκαταλήψεις και στερεότυπα προς την ομάδα αυτή (Heaven & Oxman, 1999). Λόγω της σεξουαλικότητάς τους, τα ομοφυλόφιλα άτομα έρχονται αντιμέτωπα, πέρα από προκαταλήψεις και με λεκτικές και σωματικές επιθέσεις (Herek, 1988). Ειδικά, στην δεκαετία του 1980 που έλαβε χώρα η έξαρση του ιού του AIDS, παρατηρήθηκε αύξηση των βίαιων συμπεριφορών κατά των ομοφυλόφιλων, γιατί θεωρήθηκε από το κοινωνικό σύνολο πως συνδέονται άμεσα με αυτό το φαινόμενο

(Herek, 1988). Ωστόσο, ακόμα και σήμερα η κοινωνία έχει περισσότερες αρνητικές παρά θετικές στάσεις και πεποιθήσεις σχετικά με τους ομοφυλόφιλους και δεν γίνονται εύκολα αποδεκτοί από ανθρώπους των οποίων οι ηθικές αντιλήψεις είναι πιο παραδοσιακές (Suen et al., 2021). Οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα υπάρχουν και λειτουργούν με την ευλογία της συντηρητικής ιδεολογίας (Heaven & Oxman, 1999). Βέβαια οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα, ποιοτικά διαφέρουν ανάλογα με τις κοινωνικές ομάδες και καταστάσεις, συμπεριλαμβάνοντας τόσο θετικά όσο και αρνητικά συστατικά (Cuddy et al., 2007). Θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα στερεότυπα είναι χαρακτηριστικά, που σχετίζονται με τα μέλη μίας ομάδας και καθοδηγούν τις αντιλήψεις και τις στάσεις του κοινωνικού συνόλου, απέναντι στην ομάδα αυτή (Calabrese et al., 2018) και είναι προφανές ότι ο τρόπος με τον οποίο μας αντιλαμβάνονται οι άλλοι, έχει σοβαρές επιπτώσεις στη ζωή του καθενός (Karr, 1978). Εξ' ορισμού η λέξη "στερεότυπα", υποδηλώνει την αντίσταση σε μεταβολές, ακόμα και όταν τα άτομα που τα ενστερνίζονται έρχονται αντιμέτωπα με αντικρουόμενα επιχειρήματα (Ward, 1979). Οι αρνητικές εντυπώσεις σχετικά με μειονοτικές ομάδες αποτελούν ιδεολογικές αναπαραστάσεις που χρησιμοποιούνται, ώστε να δικαιολογήσουν τις σχέσεις εξουσίας που υπάρχουν στα πλαίσια της κοινωνίας (Heaven & Oxman, 1999). Από την άλλη, οι στάσεις απέναντι στις σεξουαλικές μειονότητες περιλαμβάνουν στοιχεία γνωστικά, όπως τα στερεότυπα, συμπεριφορικά, όπως οι διακρίσεις και συναισθηματικά, όπως οι προκαταλήψεις (Vaughn et al., 2017). Η προκατάληψη ορίζεται ως το συναίσθημα της αντιπάθειας, το οποίο ωστόσο βασίζεται σε μία λανθασμένη και γενικευμένη αντίληψη (Ιωαννίδου-Johnson, 1998). Μοιάζουν, δηλαδή οι σεξουαλικές μειονότητες σαν απειλή για την κοσμοθεωρία της ετεροκανονικής κοινωνίας, η οποία τοποθετεί το θηλυκό και το αρσενικό στα άκρα μίας διπολικής διάστασης (Di Battista et al., 2021) ενώ είναι ιδιαίτερα αμφιλεγόμενη η ιδέα της κοινωνικής υπόστασης του φύλου, ως θηλυκό και αρσενικό (Sandfort, 2005). Οι παραδοσιακές προσδοκίες για το ρόλο των φύλων πραγματεύονται τους κοινωνικούς ρόλους και κυρίως πεποιθήσεις, που θεωρούν πως συγκεκριμένοι ρόλοι είναι κατάλληλοι μόνο για τους άνδρες ή μόνο για τις γυναίκες (Di Battista et al., 2021). Έχει διακριθεί μάλιστα, άμεση σύνδεση ανάμεσα στις ομοφοβικές και σεξιστικές πεποιθήσεις, με τις στερεοτυπικές αντιλήψεις φύλου σχετικά με τα ομοφυλόφιλα άτομα (Salvati et al., 2019). Η κατασκευή και η λειτουργία της κουλτούρας της κοινωνίας μας, επηρεάζεται ισχυρά από την ετεροκανονικότητα κυρίως λόγω της γλώσσας, της οποίας η φύση είναι εγγενώς ετεροκανονική (King, 2016). Τα επίπεδα χρήσης της ομοφοβικής γλώσσας έως και σήμερα παραμένουν ιδιαίτερα υψηλά, πιθανόν επειδή η ομοφοβία συνδέεται ιδιαίτερα με τους ρόλους των φύλων (Rosenberg et al., 2017). Η ομοφοβική γλώσσα συνιστά το βασικότερο μέσο έκφρασης των προκαταλήψεων απέναντι στις

σεξουαλικές μειονότητες (Carnaghi et al., 2011), η οποία στοχεύει συνήθως στην ενίσχυση της αρρενωπότητας του πομπού (Rosenberg et al., 2017) και λειτουργεί ως αποτρεπτικός παράγοντας εκδήλωσης συμπεριφορών που θεωρούνται θηλυκές (Fulcher, 2017). Πέρα από τα ομοφοβικά επίθετα που υποτιμούν τα μέλη μίας κοινωνικής ομάδας (Fasoli et al., 2015), ακόμα και οι ουδέτερες ταμπέλες που αφορούν την ομοφυλοφιλία έχουν την ικανότητα να ενισχύσουν τα ομοφυλοφιλικά στερεότυπα στον ίδιο βαθμό, με τη διαφοροποίηση ότι η ομοφοβική γλώσσα φέρει μεγαλύτερο αρνητικό φορτίο (Carnaghi et al., 2011), δυσχεραίνοντας την ευνοϊκή αντιμετώπιση των ομοφυλοφίλων (Fasoli et al., 2015). Βέβαια, το ανδρικό φύλο δείχνει να εκδηλώνει περισσότερα στερεότυπα απέναντι στην ομοφυλοφιλία και ειδικά στους ομοφυλόφιλους άνδρες, παρά στις ομοφυλόφιλες γυναίκες (Heaven & Oxman, 1999) και οι αρνητικές στάσεις προς τους ομοφυλόφιλους άνδρες είναι πιο συχνές και πιο έντονες σε σχέση με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες (Suen et al., 2021). Η εχθρικότητα αυτή απέναντι στις σεξουαλικές μειονότητες, μπορεί και να προκύπτει από προσωπικές ανασφάλειες των ετεροφυλόφιλων ατόμων, σχετικά με τη ταυτότητα φύλου τους ή τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό (Herek, 1988).

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Προκαταλήψεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία

1.1 Ορισμός των προκαταλήψεων

Οι προκαταλήψεις αποτελούν μια μορφή πεποιθήσεων, όμως είναι σημαντικό να διακρίνουμε τις διαφορές ανάμεσα στις προκαταλήψεις και σε άλλες μορφές πεποιθήσεων (Denman, 1993). Συνιστούν ένα φαινόμενο κοινωνικής φύσεως και αφορούν τις αρνητικές, ατομικές ή ομαδικές σκέψεις και απόψεις προς κάποιο άλλο άτομο ή κάποια άλλη κοινωνική ομάδα (Hogg & Vaughan, 2010). Δεν ταυτίζονται με τις ψευδείς ή παθιασμένες πεποιθήσεις, ούτε αποτελούν γνώμες οι οποίες διαφέρουν από τις δικές μας, αλλά είναι πεποιθήσεις που πηγάζουν από τη βαθιά ριζωμένη επιθυμία να είναι αλήθεια και συνοδεύονται από το άγχος της ορθότητας των πιστεύω αυτών (Denman, 1993). Επομένως, έχουν τις ρίζες τους σε εικασίες και ψευδή δεδομένα, τα οποία ωστόσο παρουσιάζονται σαν αληθή, χωρίς ουσιαστικά να έχει επαληθευτεί η εγκυρότητά τους (Hogg & Vaughan, 2010). Έχουν την τάση να δημιουργούν μία διχοτόμηση, η οποία οδηγεί στη γέννηση κοινωνικών αποκλεισμών (Denman, 1993). Η ανάγκη του ανήκειν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην υιοθέτηση κοινωνικών κανόνων από το άτομο και η έκφραση ρατσιστικών προκαταλήψεων πιθανώς να πηγάζει από την τάση του ατόμου να πειθαρχεί στις νόρμες, να ταυτίζεται με αυτές ή και να εσωτερικεύει τις νόρμες των ομάδων (Pereira et al., 2009). Τα επίπεδα έκφρασης δημόσιας προκατάληψης εναντίον συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, όπως είναι οι ομοφυλόφιλοι, οι σεξ εργάτριες, τα άτομα με αναπηρία και οι τσιγγάνοι, είναι αρκετά υψηλά (Pereira et al., 2009).

1.1.1 Προκαταλήψεις εναντίον στις σεξουαλικές μειονότητες

Συγκεκριμένα, οι προκαταλήψεις που σχετίζονται με τη σεξουαλικότητα αποτελούν ένα ευρέως διαδεδομένο πρόβλημα και ένα περίπλοκο ψυχοκοινωνικό φαινόμενο (Figueiredo & Pereira, 2021). Τα τελευταία χρόνια, λόγω της ιδεολογίας του φιλελευθερισμού, έχει αυξηθεί η ανεκτικότητα απέναντι στις σεξουαλικές μειονότητες, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι έχουν εξαφανιστεί οι προκαταλήψεις (Σαπουντζής & Χατζηστεργίου, 2020). Οι προκαταλήψεις και οι διακρίσεις έχουν προσελκύσει το ενδιαφέρον των μελετητών εδώ και πολλά χρόνια και υποδεικνύουν την ζωτική σημασία της κατανόησης της φύσης των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων (Gurwitz & Marcus, 1978). Σε πολλές περιπτώσεις στο

παρελθόν, έχει μελετηθεί η σύνδεση ανάμεσα στις νόρμες και στις προκαταλήψεις και τον ρατσισμό, όμως σε διαφορετικές χρονικές περιόδους και σε διαφορετικές κοινωνίες μεταβάλλεται το, ενάντια σε ποιες κοινωνικές ομάδες, θεωρείται αποδεκτό να εκφράζονται προκαταλήψεις (Pereira et al., 2009). Πλέον έχει συσταθεί μία νόρμα ενάντια στις προκαταλήψεις και πολλοί άνθρωποι επιθυμούν να δείχνουν την αφοσίωση τους σε αυτή και τη γενικότερη υποστήριξη των δικαιωμάτων των ομοφυλοφίλων (Σαπουντζής & Χατζηστεργίου, 2020). Όμως, οι προκαταλήψεις μπορούν να γεννηθούν από θεωρητικές δεσμεύσεις και από μια προσκόλληση σε ένα νοητικό μονοπάτι που αντιμετωπίζεται ως το μόνο αληθές (Denman, 1993). Εξαιτίας αυτού, όταν τα δικαιώματα γίνονται πιο συγκεκριμένα και αφορούν πολιτικές ή κοινωνικές διεκδικήσεις (όπως για παράδειγμα ο γάμος ή η υιοθεσία), τότε παρατηρείται μία πτώση στο βαθμό των θετικών αποκρίσεων (Σαπουντζής & Χατζηστεργίου, 2020). Αυτή η προτίμηση σε μια συγκεκριμένη προοπτική, περιορίζει την αποδοχή και την κατανόηση της διαφορετικότητας και της ανθρώπινης ποικιλομορφίας και δε δέχεται την ορθότητα των υπολοίπων απόψεων (Denman, 1993). Γενικά οι προσωπικές προσδοκίες και οι προκαταλήψεις σχετικά με τη σεξουαλικότητα φέρουν ως αποτέλεσμα κάποιες γενικεύσεις, αναφορικά με τα χαρακτηριστικά φύλου (Blashill & Powlishta, 2009). Αυτό συνεπάγεται την αναπαραγωγή θετικών αξιολογήσεων για τη δίκη τους ομάδα ή/και αρνητικών αξιολογήσεων άλλων ομάδων, γεγονός που γεννά προκαταλήψεις (Figueiredo & Pereira, 2021). Υπάρχει το ενδεχόμενο τα προκατειλημμένα άτομα ακόμα και να παραποιούν πληροφορίες που δεν συμφωνούν με τις στερεοτυπικές αντιλήψεις, μόνο και μόνο για να συνάδουν με τις προκαταλήψεις τους σχετικά με τα φύλα (Blashill & Powlishta, 2009). Αξιοσημείωτα είναι τα ευρήματα, σχετικά με τα επίπεδα εμφάνισης προκαταλήψεων, ανάμεσα στα φύλα. Φαίνεται πως είναι αρκετά υψηλότερα στους άνδρες, παρά στις γυναίκες και ίσως αυτό συμβαίνει επειδή οι γυναίκες αφενός έχουν διαφορετικές πεποιθήσεις για τους γενετήσιους ρόλους και αφετέρου, επειδή έχουν μεγαλύτερη εσωτερική τάση να δρουν χωρίς προκατάληψη (Pereira et al., 2009). Θεωρείται ότι μία προκατάληψη συνιστά το αποτέλεσμα της στερεοτυποποίησης, όμως έχει θεωρηθεί ότι ισχύει και το αντίστροφο, ότι δηλαδή πριν δημιουργηθεί ένα στερεότυπο υπάρχει ήδη η προκατάληψη (Mackie et al., 1996). Οι άνθρωποι ενστερνίζονται στερεότυπα που αφορούν τους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, όμως αυτά μπορεί να μην έχουν κάποια σχέση εξάρτησης με τις προκαταλήψεις που οι ίδιοι έχουν για την ομοφυλοφιλία γενικά (Kite & Deaux, 1987). Αυτό πρακτικά μεταφράζεται ως αρνητικά συναισθήματα εναντίον της ομοφυλοφιλίας, ενώ παράλληλα διαχωρίζονται οι πεποιθήσεις του ατόμου αναφορικά με τα χαρακτηριστικά που αφορούν τους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες (Kite & Deaux, 1987).

1.2 Σεξισμός, ετεροσεξισμός & ετεροκανονικότητα

Ο σεξισμός αφορά οποιαδήποτε θεσμική δομή, στάση ή συμπεριφορά οδηγεί σε διακρίσεις και περιθωριοποίηση, ενός ανθρώπου ή ενός συνόλου ανθρώπων, εξαιτίας του φύλου του ή του ρόλου του φύλου του (Salvati et al., 2019). Συγκεκριμένα, οι άνδρες με σεξιστικές αντιλήψεις συνηθίζουν να καταφεύγουν σε βιολογικούς παράγοντες, προκειμένου να διαχωρίσουν τα δυο φύλα στις περιπτώσεις όπου βρίσκεται υπό απειλή η παραδοσιακή ιεραρχία των φύλων (Figueiredo & Pereira, 2021). Με αντίστοιχο τρόπο, χρησιμοποιούν τα βιολογικά επιχειρήματα της σεξουαλικότητας όταν έρχονται αντιμέτωποι με τη διάκριση των ίδιων από τους ομοφυλόφιλους άνδρες, με σκοπό να υπερασπιστούν το φύλο τους (Figueiredo & Pereira, 2021). Γενικά, τα φύλο- στερεότυπα εναντίον των ομοφυλοφίλων ανδρών και γυναικών, συμβάλλουν στην ενίσχυση της ομοφοβίας και του σεξισμού (Salvati et al., 2019). Επομένως, δεν είναι τυχαίο ότι σε περιπτώσεις ατόμων με υψηλότερα επίπεδα σεξιστικών συμπεριφορών, παρατηρείται ότι δηλώνουν αντίθετοι και στον ομοφυλοφιλικό γάμο (Nimbi et al., 2020). Επίσης, έχει διαπιστωθεί, πως η ομοφοβία και ο σεξισμός έχουν ως συνδεδετικό κρίκο μεταξύ τους, την μη διατήρηση των παραδοσιακών ρόλων των φύλων από τους ομοφυλόφιλους (Salvati et al., 2019). Ο Pharr (1988) μάλιστα, χαρακτήρισε την ομοφοβία ως ένα από τα όπλα του σεξισμού και του θεσμικού συστήματος που διατηρεί τις γυναίκες σε υποδεέστερη θέση από τους άνδρες (Eliason et al., 2009). Ένας ακόμα ορισμός για το σεξισμό, αφορά τις διακρίσεις οι οποίες έχουν τις ρίζες τους στην αναπαραγωγή στερεοτύπων σχετικά με τις γυναίκες (Nimbi et al., 2020). Ιδιαίτερα οι ομοφυλόφιλες γυναίκες, αντιμετωπίζονται ως σημαντική απειλή για την πατριαρχική κοινωνία, αφού δεν διαθέτουν τα αναμενόμενα παραδοσιακά γυναικεία χαρακτηριστικά και δεν αποτελούν πιθανές συντρόφους για τους άνδρες (Eliason et al., 2009). Οι γυναίκες αναμένεται να διαθέτουν χαρακτηριστικά όπως η ευαισθησία, η παθητικότητα και η συναισθηματικότητα, ενώ οι άνδρες στοιχεία σαν τη γενναιότητα, την επιθετικότητα και το θάρρος. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά πηγάζουν από τις πεποιθήσεις των παραδοσιακών, δυτικών και ετεροκανονικών κοινωνιών (Thepsourinthone et al., 2020). Οι αντιλήψεις αυτές στη σύγχρονη κοινωνία προάγουν, την ετεροφυλοφιλία ως τη μόνη επιλογή και τα αρνητικά στερεότυπα και αντιλήψεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες, όπως είναι η θεώρηση ότι αντιπροσωπεύουν την ανδρική σεξουαλικότητα (Eliason et al., 2009). Συγκεκριμένα, τα στερεότυπα αυτά αφορούν τη διαφοροποίηση στις συμπεριφορές, στις εμπειρίες και στο σύστημα αξιών των ομοφυλόφιλων γυναικών, από την κυρίαρχη κουλτούρα, γεγονός που οδηγεί στη θεώρηση ότι αποτελούν απειλή για τις

“παραδοσιακές” αξίες (Eliason et al., 2009). Εξαιτίας των λόγων αυτών, αλλά και αντίστοιχων, η ομοφοβία ενισχύει το σύστημα που επιθυμεί οι ομοφυλόφιλες γυναίκες να παραμένουν αδύναμες και χωρίς ορατότητα (Eliason et al., 2009). Επιπλέον, οι ετεροκανονικές αντιλήψεις (δίπολο), υποστηρίζεται ότι ενισχύουν μη θεμιτές ανδρικές συμπεριφορές, αισθήματα ανωτερότητας των ίδιων και παίζουν ρόλο στην αύξηση της φοβίας των ανδρών σχετικά με τη θηλυκότητα (Thepsourinthone et al., 2020). Στη σύγχρονη κοινωνία, ο ανδρικός ρόλος εστιάζεται στη σύνδεση μεταξύ αρρενωπότητας και ετεροφυλοφιλίας (Herek, 1988). Η έννοια της ετεροκανονικότητας συνδέεται με την ιδέα της ηγεμονικής αρρενωπότητας, η οποία θεωρείται ως η θεμελιώδης φύση των ανδρών και αντιτίθεται στα στοιχεία που σχετίζονται με την ομοφυλοφιλία (Figueiredo & Pereira, 2021). Πολλοί άνδρες έχουν την τάση να απορρίπτουν άλλους άνδρες, οι οποίοι παραβιάζουν την ετεροκανονικότητα, με σκοπό να ενισχύσουν τη δική τους αρρενωπότητα (Herek, 1988). Για το λόγο αυτό, οι άνδρες με ετεροκανονικές αντιλήψεις, είναι πιο προκατειλημμένοι απέναντι στους ομοφυλόφιλους συγκριτικά με τις γυναίκες (Figueiredo & Pereira, 2021). Μέσω της προτίμησης ετεροκανονικών εκφράσεων φύλου, διακυβεύεται η διαφορετικότητα που χαρακτηρίζει την ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα (Thepsourinthone et al., 2020). Συνεπώς, όταν παραβιάζονται οι κανόνες που αφορούν το ρόλο του φύλου, γεννιέται ο ετεροσεξισμός που συνδέεται με το σεξουαλικό προσανατολισμό (Nimbi et al., 2020). Ο ετεροσεξισμός αναφέρεται στις πρακτικές ή στην ιδεολογία που προωθεί τις προκαταλήψεις και τις διακρίσεις κατά των ομοφυλοφίλων, αφού αντιπροσωπεύει την προδιάθεση να θεωρούνται οι σχέσεις αυτές ως μη φυσιολογικές και αποκλίνουσες, ενώ οι ετεροφυλοφιλικές ως κανονικές και φυσιολογικές (Σαπουντζής & Χατζηστεργίου, 2020). Η ετεροσεξιστική κοινωνία, έχει γεννήσει ένα δίπολο σχετικά με την ανθρώπινη σεξουαλικότητα, το οποίο συνίσταται από την ανδρική και από τη γυναικεία σεξουαλικότητα (Eliason et al., 2009). Ακόμα και σε πολιτικό επίπεδο, ο ετεροσεξισμός μπορεί να εκδηλώνεται μέσω δομών και πρακτικών που προάγουν αυτές τις διακρίσεις και προκαταλήψεις (Σαπουντζής & Χατζηστεργίου, 2020). Αντιθέτως, οι έννοιες της θηλυπρέπειας και της αρρενωπότητας αποτελούν πολυδιάστατα φαινόμενα και συνεπώς δεν υφίστανται μόνο δύο φύλα (Sandfort, 2005).

1.3 Η ομοφοβία ως μορφή προκατάληψης

Ο πρώτος ψυχολόγος που επινόησε τον όρο “ομοφοβία”, το 1965, είναι ο George Weinberg, λόγω των έντονων αρνητικών στάσεων που εκδήλωναν άλλοι κλινικοί ψυχολόγοι απέναντι σε ομοφυλόφιλους ασθενείς (Herek, 2004). Η ομοφυλοφιλία από το 1973 δεν συμπεριλαμβάνεται

στο διαγνωστικό εγχειρίδιο ψυχοπαθολογιών της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας, ως ψυχική διαταραχή (Lieblich & Friedman, 1985). Παρά το γεγονός αυτό, ακόμα και οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας είναι πιθανό να εμφανίσουν προκαταλήψεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία, λόγω της προσήλωσης σε πολύ συγκεκριμένα ψυχαναλυτικά πλαίσια (Denman, 1993). Από ψυχαναλυτές έχει θεωρηθεί ως ισχυρή ένδειξη ψυχικής ασθένειας και οι ομοφυλόφιλοι στο παρελθόν, έχουν χαρακτηριστεί ως διεστραμμένοι, άρρωστοι και μελαγχολικοί (Denman, 1993). Επίσης, καταστροφικές είναι οι συνέπειες ομοφοβικών στάσεων από επαγγελματίες ψυχικής και σωματικής υγείας για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες, που πιθανόν να αναζητήσουν βοήθεια σε αντίστοιχους φορείς (Eliason et al., 2009). Παλαιότερα, είχε καταγραφεί μία τάση από τους επαγγελματίες υγείας, να εκδηλώνουν αρνητισμό, επικριτικότητα και έλλειψη υποστήριξης μετά την αποκάλυψη της σεξουαλικής ταυτότητας του ασθενούς (Eliason et al., 2009). Επομένως η ομοφοβία αποτελεί μία μορφή προκατάληψης, η οποία ορίστηκε αρχικά ως ο φόβος ενός ατόμου να βρίσκεται κοντά σε ομοφυλόφιλους ανθρώπους (Weinberg, 1971) και στη συνέχεια ως η αποστροφή λόγω της αλληλεπίδρασης με ανθρώπους που φέρουν τη σεξουαλική ταυτότητα της ομοφυλοφιλίας (Adams et al., 1996). Οι αντιδράσεις των κλινικών ψυχολόγων που παρατήρησε ο Weinberg, κατείχαν συστατικά που παρέπεμπαν σε φοβία, η οποία θα μπορούσε να μεταφραστεί ως θρησκευτικός φόβος, φόβος ασθένειας ή και φόβος υποβάθμισης των προσωπικών κατακτήσεων του ετεροφυλόφιλου ατόμου, όπως η δημιουργία οικογένειας (Herek, 2004). Η ομοφοβία συντίθεται από στάσεις, συμπεριφορές, συναισθήματα και απόψεις με αρνητική διάσταση απέναντι στην ομοφυλοφιλία (Salvati et al., 2019), αφορά προκαταλήψεις προσωπικού αλλά και θεσμικού χαρακτήρα και έχει κοινωνικές και ψυχολογικές παραμέτρους (Herek, 1988). Στην εξήγηση της ύπαρξης της ομοφοβίας συμβάλλουν διαφορετικές μεταβλητές, όπως οι διαφορετικές εμπειρίες με τα φύλα, οι ατομικές διαφορές και οι πολιτισμικοί παράγοντες (Lieblich & Friedman, 1985). Πλέον, συστάθηκε από ποικίλους ερευνητές μία κλίμακα “μοντέρνας ομοφοβίας”, η οποία έχει τα θεμέλια της σε 3 προτάσεις (Σαπουντζής & Χατζηστεργίου, 2020). Η πρώτη εξ αυτών θεωρεί ότι η ομοφοβία δεν υπάρχει πλέον, η δεύτερη ότι οι ομοφυλόφιλοι έχουν παράλογες απαιτήσεις για μεταβολές στην τρέχουσα κατάσταση και η τελευταία ότι ομοφυλόφιλοι υπερβάλλουν στην έκφραση της σεξουαλικής τους ταυτότητας, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η αφομοίωση τους από το κοινωνικό πλαίσιο (Σαπουντζής & Χατζηστεργίου, 2020). Ως φαινόμενο, εκδηλώνεται μέσω της έκφρασης προσωπικών πεποιθήσεων και προκαταλήψεων που ενδεχομένως να κατέχουν άτομα με ομοφοβικές απόψεις έναντι των ομοφυλόφιλων (Raja & Stokes, 1998). Ωστόσο, τα άτομα με ομοφοβικές απόψεις δεν είναι αρνητικά μόνο απέναντι στους ομοφυλόφιλους, αλλά

και απέναντι στους μη παραδοσιακούς ρόλους των φύλων (Karr, 1978). Ιδιαίτερα είναι και τα ευρήματα που σχετίζουν το φύλο με την ομοφοβία, καθώς σε άλλες έρευνες έχει διαπιστωθεί πως είναι πιο συχνό φαινόμενο οι άνδρες να εμφανίζουν συχνότερα ομοφοβικές στάσεις, ενώ σε άλλες, το κάθε φύλο εκφράζει πιο αρνητικές στάσεις απέναντι σε ομοφυλόφιλα άτομα του ίδιου φύλου με εκείνους (Lieblich & Friedman, 1985). Μία πολύ σημαντική διάκριση ανάμεσα στην ομοφοβία και στη φοβία γενικά, είναι το βασικό συναίσθημα που αποτελεί τον πυρήνα της καθεμίας από αυτές (Haaga, 1991). Συγκεκριμένα, οι φοβίες βασίζονται στο άγχος του ατόμου απέναντι σε κάτι, ενώ η ομοφοβία στο θυμό ή στην αηδία και επομένως προκαλούν εχθρικές στάσεις απέναντι στις μειονότητες (Haaga, 1991). Τα ετεροφυλόφιλα και ομοφοβικά άτομα χρησιμοποιούν σκληρό λεξιλόγιο, εξευτελιστικό χιούμορ και εκδηλώνουν υποτιμητικές συμπεριφορές απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα (Pierson & Thomas, 2002). Αποφεύγουν την αλληλεπίδραση μαζί τους και θεωρούν τους άνδρες, στερεοτυπικά λιγότερο αρρενωπούς (Karr, 1978). Πέραν των ανισοτήτων που υφίστανται σε επίπεδο δικαιωμάτων και ευκαιριών, τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα πολλές φορές έρχονται αντιμέτωπα με βιασμούς και δολοφονίες λόγω της σεξουαλικότητας τους ή της ταυτότητας φύλου τους (Figueiredo & Pereira, 2021). Επομένως, η ομοφοβία οδηγεί σε προκαταλήψεις, στερεότυπα, απαξίωση και κακοποίηση (Weinberg, 1971) και συνιστά το θεμέλιο για την εκδήλωση εγκλημάτων μίσους απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα (Herek, 1989). Τα ομοφοβικά εγκλήματα μίσους συνδέονται με την ψυχική υγεία των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και οδηγούν σε αυξημένες αυτοκτονικές σκέψεις και απόπειρες αυτοκτονίας για τους εφήβους που ανήκουν σε αυτή την κοινωνική ομάδα (Matsick & Conley, 2016). Συνεπώς, η απόδοση της απαραίτητης ορατότητας σε αυτή τη μορφή επιθετικότητας απέναντι σε μία μειονοτική ομάδα, επιτεύχθηκε μέσα από τη δημιουργία του όρου αυτού και αποτελεί σημαντική και διαχρονική συνεισφορά του Weinberg (Herek, 2004). Μέσω του ορισμού, αποκτούμε μια πιο συνολική εικόνα της έννοιας της ομοφοβίας, αφού λαμβάνει υπόψιν τη βίωση αυτής τόσο από ετεροφυλόφιλα όσο κι από ομοφυλόφιλα άτομα (Thepsourinthone et al., 2020). Οι ομοφοβικές στάσεις και τα στερεότυπα σχετίζονται μεταξύ τους, όμως δεν είναι και αναπόσπαστα συνδεδεμένα (Brown & Groscurp, 2009). Πέρα από τα άτομα που δεν ανήκουν σε μία μειονοτική κοινωνική ομάδα, συναντώνται και αρνητικά στερεότυπα μεταξύ των ομοφυλόφιλων ατόμων, τα οποία χαρακτηρίζονται ως “εσωτερικευμένη ομοφοβία” (Eliason et al., 2009). Ακόμα και μέσα στη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα λοιπόν, υπάρχει μια τάση η αρρενωπή συμπεριφορά να χαρακτηρίζεται ως «ετεροφυλοφιλική προσποίηση» (Thepsourinthone et al., 2020). Οι αντιλήψεις που θέλουν τους θηλυπρεπείς άνδρες να είναι ομοφυλόφιλοι, εξισώσουν τη θηλυκότητα με την ομοφυλοφιλία και δημιουργούν τον κίνδυνο διχοτόμησης των πεποιθήσεων που αφορούν την αρρενωπότητα και

την ομοφυλοφιλία (Thepsourinthone et al., 2020). Άτομα τα οποία δεν είναι ομοφοβικά, μπορεί να υιοθετούν στερεότυπα και αντίστοιχα ομοφοβικά άτομα, ίσως να ενστερνίζονται αρνητικά και θετικά στερεότυπα (Brown & Groscup, 2009). Μέσω της συντήρησης στερεοτύπων και αρνητικών στάσεων, ενισχύεται η πρωταρχική λειτουργία της ομοφοβίας (Eliason et al., 2009). Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι τόσο οι χαρακτηρισμοί αυτοί όσο και η ίδια η ετεροκανονική αρρενωπότητα, προωθούν ομοφοβικές πεποιθήσεις και αντιλήψεις ενάντια στην θηλυπρέπεια και με τον τρόπο αυτό ο ορισμός της ομοφοβίας θα μπορούσε να αφορά το φόβο της θηλυπρέπειας (Thepsourinthone et al., 2020). Μάλιστα, έχει διαπιστωθεί η ύπαρξη σχέσεων ανάμεσα στην εσωτερικευμένη ομοφοβία και την κακή ποιότητα ζωής, την κατάθλιψη, τις σεξουαλικές διακρίσεις, τα αισθήματα ντροπής, την αρνητική εικόνα σώματος, τις αυτοκτονικές σκέψεις και τις διατροφικές διαταραχές (Thepsourinthone et al., 2020). Παρόλα αυτά, είναι ελάχιστες οι έρευνες οι οποίες έχουν επικεντρωθεί στην μελέτη των παραγόντων ομοφοβίας διασυννοριακά (Chard et al., 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Σtereότυπα σχετικά με την ομοφυλοφιλία

2.1 Ο ορισμός και η λειτουργία της έννοιας του στερεοτύπου

Οι άνθρωποι συχνά χρησιμοποιούν στερεότυπα απέναντι στους άλλους, πιθανόν με σκοπό να μπορέσουν να διαχειριστούν την υπερφόρτωση πληροφοριών που υφίσταται στον περίπλοκη σημερινή κοινωνία (Suen et al., 2021). Πηγάζουν από την ανάγκη των ανθρώπων, να αναγνωρίζουν ποιοι είναι φίλοι και ποιοι είναι εχθροί, η οποία αποτελεί μία βασική ανάγκη επιβίωσης (Cuddy et al., 2009). Θα μπορούσαμε να πούμε, πως τα στερεότυπα λειτουργούν όπως οι γνωστικές διαδικασίες, αφού διευκολύνουν τους ανθρώπους να νοηματοδοτήσουν τις πληροφορίες που λαμβάνουν και επομένως δεν έχουν μόνο αρνητική χροιά (Suen et al., 2021). Λειτουργούν ως νοητικές εικόνες, με σκοπό να προαχθεί η αντιληπτική και γνωστική επεξεργασία (Madon, 1997) και βασίζονται σε ιδέες μερικώς αληθείς, οι οποίες διατηρούνται, αναπαράγονται και γενικεύονται (Eliason et al., 2009). Ο Allport (1954) ασχολήθηκε εκτενώς με τα στερεότυπα και συγκεκριμένα με μία γνωστική διαδικασία, αυτήν της κατηγοριοποίησης. Κατά την διαδικασία αυτή λοιπόν, το άτομο λόγω υπερπληροφόρησης, οδηγείται σε κατηγοριοποίηση των ληφθέντων δεδομένων, με σκοπό να μπορέσει να τα απλοποιήσει. Για το λόγο αυτό, όσον αφορά τα στερεότυπα, οι πληροφορίες απλοποιούνται και οδηγούν σε στάσεις και συμπεριφορές προς άλλες κοινωνικές ομάδες, οι οποίες φαίνονται “δικαιολογημένες” (Allport, 1954). Παρόλα αυτά, δεν θα πρέπει τα στερεότυπα να οδηγούν σε υπεραπλούστευση των ληφθέντων πληροφοριών, γιατί αυτή η κατάσταση μπορεί ασυνείδητα να καταλήξει σε δημιουργία λανθασμένων αντιλήψεων (Suen et al., 2021). Επειδή ακριβώς, οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τα στερεότυπα με σκοπό να επεξεργάζονται γρηγορότερα και ευκολότερα τις πληροφορίες, μπορούν και να οδηγήσουν σε προκαταλήψεις (Jussim et al., 1995). Υπάρχουν προκειμένου, με βάση τα ατομικά συμφέροντα, να επιβεβαιώνεται η εδραιωμένη κατάσταση και η κοινωνική ταυτότητα του ατόμου που τα ενστερνίζεται (Λαμπρίδης, 2004). Για το λόγο αυτό, ανησυχία προκαλεί ο ρόλος των στερεοτύπων στους κοινωνικούς ψυχολόγους, καθώς έχουν την ικανότητα να δημιουργήσουν κοινωνικά προβλήματα (Madon, 1997). Διαφορετικές κουλτούρες, έχουν και διαφορετικές στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία (Larsen et al., 1980) και τα στερεότυπα διαμορφώνονται με βάση το κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο λαμβάνουν χώρα, οδηγώντας σε αδικίες κοινωνικού χαρακτήρα (Δραγώνα, 2007). Αποτελούν γενικευμένες και απλοποιημένες αντιλήψεις και στάσεις, απέναντι σε μία ομάδα ατόμων και είναι δύσκολο να εντοπιστούν χωρίς τη διερεύνηση της κοινωνικής ταυτότητας του καθενός, αφού σχετίζονται με το πολιτισμικό του

υπόβαθρο (Λαμπρίδης, 2004). Ο όρος στερεότυπα, αναφέρεται στην πεποίθηση ότι όλα τα άτομα που ανήκουν σε μία κοινωνική ομάδα φέρουν τα ίδια χαρακτηριστικά και εξαιτίας αυτού ένα άτομο μπορεί να αντιμετωπίζει στερεοτυπικά μία ολόκληρη ομάδα, όπως για παράδειγμα τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα (Suen et al., 2021). Η θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας, είναι αυτή που πραγματεύεται την τάση των ανθρώπων να ανήκουν σε μια ομάδα και να διαφοροποιούνται, με θετικό τρόπο από τις άλλες κοινωνικές ομάδες (Figueiredo & Pereira, 2021). Ως ομάδα ατόμων με κοινές αντιλήψεις και χαρακτηριστικά, μπορούν να θεωρηθούν κι εκείνοι που αναπαράγουν τα στερεότυπα για άλλες κοινωνικές ομάδες και τοποθετούν τον εαυτό τους σε κάποιο σημείο κοινωνικής ιεραρχίας (Λαμπρίδης, 2004). Οι Ashmore & Del Boca (1981), διαχώρισαν τα στερεότυπα σε δύο κατηγορίες, τα ατομικά και τα αμοιβαία (Madon, 1997). Τα πρώτα αφορούν τις ατομικές πεποιθήσεις, ενώ τα δεύτερα τις κοινές αντιλήψεις, σχετικά με τα χαρακτηριστικά που διακρίνονται σε μία κοινωνική ομάδα (Madon, 1997). Ωστόσο ένα σημαντικό χαρακτηριστικό των στερεοτύπων είναι η ανακρίβεια, καθώς ακόμα και αν περιέχουν μία δόση αλήθειας, δεν έχουν τη δυνατότητα να περιγράψουν με σαφήνεια όλα τα άτομα που απαρτίζουν μία κοινωνική ομάδα (Stangor, 2009). Συνεπώς, ανεξάρτητα από το πόσο αληθής μπορεί να είναι μία πεποίθηση, είναι αδύνατο να ισχύει για όλα τα μέλη μιας ομάδας (Stangor, 2009). Επιπλέον, είναι σημαντικός ο διαχωρισμός ανάμεσα στο περιεχόμενο των στερεοτύπων και στην ένταση αυτών (Madon, 1997). Ειδικότερα, το περιεχόμενο σχετίζεται με τις ιδιότητες που θεωρείται ότι μία ομάδα ατόμων κατέχει, ενώ η ένταση αφορά το βαθμό στον οποίο εκτιμάται ότι το περιεχόμενο του στερεοτύπου αληθεύει για μία κοινωνική ομάδα (Madon, 1997). Συμπερασματικά, τα στερεότυπα, έχουν πολύ σημαντικό αντίκτυπο στον τρόπο που οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν τα μέλη μίας κοινωνικής ομάδας αλλά επηρεάζουν και τις διαπροσωπικές σχέσεις μαζί τους (Calabrese et al., 2018). Οι βασικοί άξονες που μπορεί να επηρεάζουν τη στάση των ανθρώπων απέναντι στις σεξουαλικές μειονότητες και συγκεκριμένα στην ομοφυλοφιλία, είναι το φύλο, οι λανθασμένες αντιλήψεις, οι προκαταλήψεις και η κατανόηση της έννοιας της ομοφυλοφιλίας (Suen et al., 2021). Θα μπορούσαμε να πούμε ότι έχουν πολυδιάστατο χαρακτήρα, όπως στην περίπτωση των ομοφυλόφιλων ανδρών, όπου οι διαστάσεις των στερεοτύπων εκτείνονται σε επίπεδο συμπεριφοράς, εξωτερικής εμφάνισης και σεξουαλικότητας (Madon, 1997). Λειτουργούν κατά κύριο λόγο με υποτιμητικό και προσβλητικό τρόπο, δεν αναγνωρίζουν τα ατομικά χαρακτηριστικά του κάθε ατόμου που ανήκει σε μία κοινωνική ομάδα (Eliaison et al., 2009) και έχουν σημαντική επίδραση στις ερωτικές σχέσεις των μειονοτικών ομάδων (Calabrese et al., 2018). Όταν όμως, καταφέρνουμε να κατανοήσουμε τη γνωστική διαδικασία των

στερεοτύπων, έχουμε τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουμε και τις αρνητικές επιπτώσεις που αυτά έχουν στις αλληλεπιδράσεις μας (Jussim et al., 1995).

2.2 Οι θετικές και αρνητικές διαστάσεις των στερεοτύπων

Οι άνθρωποι έχουμε την τάση να παράγουμε αρνητικά στερεότυπα σε μεγαλύτερο βαθμό και μάλιστα, ακόμα και όταν εκφράζουμε θετικά στερεότυπα, με ένα τρόπο αποκαλύπτουμε την ύπαρξη της αρνητικής φύσης αυτών (Allport, 1954). Ευρέως γνωστή, είναι η φύση των αρνητικών στερεοτύπων, ως μη αποδεκτά κοινωνικά, αφού προάγουν τις ανισότητες, ενώ από την άλλη τα στερεότυπα με θετική χροιά κυριαρχούν και θεωρούνται αποδεκτά από την κοινωνία (Kahalon et al., 2018). Μπορεί να φαίνεται παράδοξο, όμως κάποιες φορές οι άνθρωποι μπορεί να υποστηρίζουν θετικά και αρνητικά στερεότυπα απέναντι σε κοινωνικές ομάδες που στιγματίζονται (Morrison & Bearden, 2007). Ειδικά οι στάσεις απέναντι στις σεξουαλικές μειονότητες δεν είναι απαραίτητο να είναι εξ' ολοκλήρου θετικές ή αρνητικές, αλλά μπορεί να περιέχουν θετικά και αρνητικά συστατικά (Vaughn et al., 2017). Η αποδοχή ή η απόρριψη αρνητικών στερεοτύπων σχετικά με τις σεξουαλικές μειονότητες, δεν συνεπάγεται απαραίτητα και αποδοχή ή απόρριψη των θετικών στερεοτύπων (Morrison & Bearden, 2007).

2.2.1 Η θετική διάσταση των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων

Πιθανόν να μη δίνεται η ίδια βάση στη θετική διάσταση των στερεοτύπων, καθώς φαίνεται να μην έχουν τόσο πολλές επιπτώσεις όσο τα αρνητικά, όμως και τα δύο συνδέονται με προκαταλήψεις (Morrison & Bearden, 2007). Τα αρνητικά στερεότυπα, πράγματι έχουν πιο επιβλαβείς επιπτώσεις στην ανθρώπινη αντίληψη, όμως και τα θετικά πιθανόν να προκαλούν προκατειλημμένες πεποιθήσεις όταν συνίστανται από ισχυρά αρνητικά χαρακτηριστικά (Madon, 1997). Οι άνθρωποι είναι πιο δύσκολο να αντιληφθούν την ακαταλληλότητα των θετικών στερεοτύπων, αφού εμπεριέχουν ορισμένα ευνοϊκά χαρακτηριστικά, όμως τα άτομα-στόχοι αυτών των στερεοτύπων, ίσως να τα εκλαμβάνουν ως μη αποδεκτά και να αντικρούονται σε τέτοιες απόψεις (Brown & Groscup, 2009). Συγκεκριμένα, τα θετικά στερεότυπα που πραγματεύονται τα φύλα, έχουν την ικανότητα να προκαλέσουν σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις (Kahalon et al., 2018). Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις ατόμων με υψηλά επίπεδα αρνητικότητας απέναντι στην ομοφυλοφιλία, εμφανίζονται και στερεότυπα με θετική διάσταση για τους ομοφυλόφιλους άνδρες, σύμφωνα με τα οποία είναι στυλάτοι, καλλιτεχνικοί και ενστερνίζονται τις γυναικείες συναισθηματικές ανάγκες (Morrison & Bearden, 2007). Τέτοιου τύπου χαρακτηριστικά όμως, δεν θεωρείται πως είναι επιθυμητό να

τα κατέχει ένας άνδρας, σύμφωνα με την ηγεμονική αρρενωπή σκοπιά (Morrison & Bearden, 2007). Κάποια ακόμα παραδείγματα στερεοτυπικών φράσεων με θετική χροιά, που χρησιμοποιήθηκαν από φοιτητές σε μία έρευνα, σχετικά με τους ομοφυλόφιλους άνδρες, ήταν τα “καλοντυμένος”, “θεατρικός”, “καλλιτεχνικός”, “στυλάτος”, “ευγενικός και καλός” (Suen et al., 2021). Άλλοι, τους χαρακτηρίζουν ευαίσθητους, ευρηματικούς, περιποιημένους, ανεξάρτητους, ομιλητικούς, φιλελεύθερους, ανεξάρτητους και μοναδικούς (Madon, 1997). Μάλιστα, ορισμένα ευρήματα από την έρευνα της Madon (1997), θεωρήθηκαν ως αντιστεροτυπικά και αφορούσαν αντιλήψεις σχετικά με κάποιες συμπεριφορές των ανδρών αυτών. Συγκεκριμένα, τα υποκείμενα έκριναν ότι οι ομοφυλόφιλοι, είναι άνθρωποι που δεν αρχίζουν διαμάχες, δεν κυνηγούν ζώα και δεν έχουν αρρενωπές (macho) συμπεριφορές (Madon, 1997). Ακόμα όμως και η θετική χροιά των στερεοτύπων, έχει την ιδιότητα να τοποθετεί τους ομοφυλόφιλους μέσα σε πολύ συγκεκριμένα πλαίσια, περιορίζοντας την ποικιλία των κοινωνικών ρόλων και δημιουργώντας λανθασμένες προσδοκίες από εκείνους (McLaughlin & Rodriguez, 2017). Ο μέσος ομοφυλόφιλος άνδρας γίνεται αντιληπτός ως βοηθητικός προς τους άλλους, λιγότερο επιθετικός, πιο καλός, πιο τρυφερός, πιο δημιουργικός, πιο διακριτικός, πιο θερμός στις σχέσεις του και με μεγαλύτερη κατανόηση προς τους άλλους (Morrison & Bearden, 2007). Ορισμένοι λόγοι που μπορεί να δημιουργούν αυτά τα θετικά στερεότυπα, είναι η ανάγκη των ανθρώπων για γνώση, η ανάγκη των ανθρώπων να νιώθουν μοναδικοί και ο διχασμένος σεξισμός, ο οποίος αφορά τα θετικά στερεότυπα απέναντι στην ομοφυλοφιλία (Morrison & Bearden, 2007). Ενώ δηλαδή, από τη μία αυξάνεται η αποδοχή, από την άλλη οι ομοφυλόφιλοι κατηγοριοποιούνται με βάση έναν αναμενόμενο τύπο ανθρώπου και δεν έχουν την ευκαιρία να εκδηλώσουν την ποικιλία των προσωπικών τους χαρακτηριστικών (McLaughlin & Rodriguez, 2017).

2.2.2 Η αρνητική διάσταση των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων

Παρόλα αυτά, σύμφωνα με έρευνες, τα αρνητικά στερεότυπα είναι πιο έντονα από τα θετικά (Suen et al., 2021). Αυτό συμβαίνει καθώς, οι άνθρωποι έχουν την τάση να κάνουν γενικεύσεις σχετικά με κοινωνικές ομάδες, βασιζόμενοι σε ελλιπείς και περιορισμένες πληροφορίες (McLaughlin & Rodriguez, 2017). Στερεοτυπικά χαρακτηριστικά που χρησιμοποιούνται συχνά για να περιγράψουν τα ομοφυλόφιλα άτομα αποτελούν, η σεξουαλική ανωμαλία, η ψυχική διαταραχή και η έλλειψη προσαρμοστικότητας (Ward, 1979). Επίσης, οι ομοφυλόφιλοι έχουν χαρακτηριστεί από τον Krinkler ως περίεργοι, ασυνήθιστοι, παρανοϊκοί και ψυχωτικοί (Denman, 1993). Οι ετεροφυλόφιλοι άνθρωποι γενικά, αντιλαμβάνονται τους ομοφυλόφιλους

άνδρες ως ψυχικά ασθενείς, ανώμαλους, αφύσικους και μοναχικούς (Madon, 1997). Ακόμα και τα ίδια τα ομοφυλόφιλα άτομα, κυρίως λόγω των στερεοτύπων της ψυχικής διαταραχής, πιθανόν να βρεθούν στη θέση να “συμμορφωθούν” με βάση αυτά και να επαναπροσδιορίσουν τον εαυτό τους, ώστε να συμβαδίζει με τις αναμενόμενες κοινωνικές ταμπέλες και τους κανόνες της νόρμας (Ward, 1979). Συμπληρωματικά, αναπαράγονται πολύ συχνά στερεότυπα περί υπερσεξουαλικότητας, συναισθηματικής απελπισίας (McLaughlin & Rodriguez, 2017) και αφύσικης σεξουαλικότητας (Ward, 1979). Τα στερεότυπα αυτά, περιλαμβάνουν τη θεώρηση ότι τα ομοφυλόφιλα άτομα είναι χυδαία, ανάρμοστα και αηδιαστικά (Ward, 1979) και ότι η ομοφυλοφιλία είναι αρρώστια, παραβιάζει την ηθική, υπονομεύει τη θρησκεία, δημιουργεί κοινωνική αστάθεια και θέτει σε κίνδυνο την αναπαραγωγή του ανθρώπινου είδους (Suen et al., 2021). Συχνά ο χαρακτηρισμός τους ως διεστραμμένοι, έχει ψυχοδυναμικά χαρακτηριστικά, που τους εξισώνουν με επιδειξιμανείς ή/ και με παιδεραστές (Denman, 1993). Υφίστανται και στερεότυπα που υποστηρίζουν, ότι οι ομοφυλόφιλοι δημιουργούν περίπλοκες σεξουαλικές σχέσεις, συνδέονται άμεσα με τον ιό HIV (Suen et al., 2021) και αποτελούν κίνδυνο για τα μικρά παιδιά (Ward, 1979). Ειδικά οι ομοφυλόφιλες γυναίκες, παρουσιάζονται ως κακή επιρροή για τα παιδιά, παρόλο που οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες είναι εκείνοι που συνδέονται συχνότερα με επικίνδυνες καταστάσεις, όπως η σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκων (Eliason et al., 2009). Συχνά, ερευνάται και μία υπόθεση που υπογραμμίζει πως η απουσία ενός άνδρα από το περιβάλλον ανατροφής του παιδιού που μεγαλώνει μόνο με γυναίκες, πιθανόν να έχει ως αποτέλεσμα τη δυσπροσαρμοστικότητα του παιδιού (Baiocco et al., 2018). Ωστόσο, δεν υπάρχουν ευρήματα τα οποία να ενισχύουν την αντίληψη ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός ενός ατόμου συνδέεται με τις δεξιότητες του ως γονέα (Iudici et al., 1996). Εξίσου παράδοξο είναι το γεγονός ότι, οι ομοφυλόφιλες γυναίκες οι οποίες μιλούν για την προσωπική τους ζωή σε περιβάλλοντα όπως τα εργασιακά, κατηγορούνται ότι προσπαθούν να κηρύξουν το δικό τους τρόπο ζωής και δε σέβονται τις επιλογές των άλλων (Eliason et al., 2009). Ειδικότερα, χαρακτηρίζονται ως πειστικές μόνο και μόνο επειδή μοιράζονται τις δικές τους εμπειρίες, με τον ίδιο τρόπο που και οι ετεροφυλόφιλοι συνάδελφοι πράττουν και εξαιτίας αυτού, παρατηρείται πολύ συχνά η τάση να κρατούν τη σεξουαλική τους ταυτότητα κρυφή (Eliason et al., 2009). Από την άλλη, οι ομοφυλόφιλοι άντρες που δεν είναι ανοιχτοί με τη σεξουαλικότητα τους, θεωρείται από τον κοινωνικό περίγυρο ότι εμπλέκονται κρυφά, σε μη προστατευμένη σεξουαλική επαφή με άλλους άνδρες, με αποτέλεσμα να θέτουν σε κίνδυνο την υγεία των γυναικών, συντρόφων τους (Calabrese et al., 2018). Για παράδειγμα, οι μαύροι ομοφυλόφιλοι άνδρες που επιλέγουν να διατηρήσουν τη

σεξουαλική τους ταυτότητα ιδιωτική, αντιμετωπίζονται με καχυποψία, αποδοκιμάζονται και θεωρούνται πονηροί και μυστικοπαθείς (Calabrese et al., 2018). Ευρέως διαδομένες είναι αντίστοιχες απόψεις, για τους άνδρες που έλκονται ερωτικά από άλλους άνδρες, ενισχύοντας τα στερεότυπα που τους συνδέουν με την απιστία, τον HIV και τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα γενικά (Calabrese et al., 2018). Ομαδοποιούνται λοιπόν, οι ομοφυλόφιλοι και οι χρήστες ουσιών ως κατηγορίες ανθρώπων που πιθανόν να υποφέρουν από τον ιό HIV και από διάφορες ψυχοπαθολογίες (Denman, 1993). Το γεγονός ότι αντιμετωπίζονται ως ομάδα, που παρουσιάζει τα ίδια επίπεδα κινδύνου με τους εξαρτημένους από τα ναρκωτικά ανθρώπους και ειδικά σε τομείς οι οποίοι δεν συνδέονται με την ομοφυλοφιλία, αποτελεί μια ιδιαίτερα απαξιωτική συνθήκη για τους ίδιους (Denman, 1993). Αντίστοιχα, κατηγορούνται και οι ομοφυλόφιλες γυναίκες για την άμεση σύνδεση τους με το AIDS, αλλά και με διάφορα ακόμα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα (Eliason et al., 2009). Παρόλα αυτά, οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι λιγότερο πιθανό να εμπλακούν σε μη ασφαλείς σεξουαλικές πρακτικές, σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη ομάδα και ως εκ τούτου τα επίπεδα για ασθένειες όπως η σύφιλη, τα χλαμύδια και η γονόρροια είναι πολύ χαμηλότερα απ' ότι στις ετεροφυλόφιλες γυναίκες (Eliason et al., 2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Στάσεις και στερεότυπα

3.1 Απόρριψη και αποδοχή της ομοφυλοφιλίας

Οι κοινωνικές νόρμες αποτελούν ένα σύνολο κανόνων, με βάση τους οποίους καθορίζεται ένας πρότυπος τρόπος σκέψης, αλλά και οι ενδεδειγμένες ή επιθυμητές συμπεριφορές, που αναμένονται από τα μέλη μιας κοινωνικής ομάδας (Pereira et al., 2009). Σήμερα, έχουν βελτιωθεί αρκετά οι στάσεις και οι απόψεις για τους ομοφυλόφιλους, ειδικά από τα μέλη της κοινωνίας με υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης (Lieblich & Friedman, 1985). Οι νόρμες καθορίζουν τις στάσεις και τις συμπεριφορές σε ατομικό (εσωτερικές πιέσεις) και σε ομαδικό επίπεδο (εξωτερικές πιέσεις) (Pereira et al., 2009). Η κοινωνική αποδοχή φαίνεται να εξαρτάται από την κοινωνική τάξη του ομοφυλόφιλου ατόμου και από το κατά ποσό η εικόνα του συνάδει με την στερεοτυπικά αναμενόμενη (Farrell & Morrigione, 1974). Βέβαια, η απόρριψη των ομοφυλόφιλων ατόμων, αντικατοπτρίζει τη γενικότερη έλλειψη αποδοχής των μειονοτικών ομάδων από την κοινωνία (Larsen et al., 1980). Οι μειονότητες αυτές, δέχονται κριτική η οποία βασίζεται σε συστηματοποιημένες πληροφορίες, που οδηγούν σε χρήση δυσφημιστικής γλώσσας, με σκοπό να αποκηρυχθούν (Suen et al., 2021). Στο επίπεδο της κοινωνικής τάξης, όσο χαμηλότερα βρίσκεται σε αυτές, ένα ομοφυλόφιλο άτομο, τόσο μικρότερες οι πιθανότητες κοινωνικής αποδοχής και επίσης όσο πιο «φανερή» είναι η σεξουαλική του ταυτότητα, τόσο πιο πιθανό να υποστεί αρνητικές συνέπειες (Farrell & Morrigione, 1974). Όταν μέσα στην κοινωνία τα όρια των φύλων είναι πιο ισχυρά, τότε πιο έντονος θα είναι ο φόβος και η απόρριψη των ομοφυλόφιλων ατόμων (Lieblich & Friedman, 1985). Οι αγχώδεις διαταραχές, οι διαταραχές διάθεσης και η κατάθλιψη λόγω της συχνότητας εμφάνισης τους στα ομοφυλόφιλα άτομα, έχουν διαμορφώσει τη θεωρία για το στρες των μειονοτήτων (Chard et al., 2015). Η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι οι ομοφυλόφιλοι, εφόσον ζουν σε μια ετεροκανονική κοινωνία, αποτελούν σεξουαλικές μειονότητες, άρα λόγω της μη αποδοχής της σεξουαλικότητάς τους, εκτίθενται σε καταστάσεις όπως είναι το χρόνιο στρες (Chard et al., 2015). Όταν είναι μειωμένη η πιθανότητα για αμοιβαία αλληλεπίδραση με ομοφυλόφιλα άτομα, τόσο μειωμένα θα είναι και τα ποσοστά αποδοχής, δημιουργώντας μια συνθήκη, η οποία εξαρτάται πλήρως από την κατανόηση της έννοιας της ομοφυλοφιλίας, από το άτομο που ενστερνίζεται τα στερεότυπα (Farrell & Morrigione, 1974). Η αποδοχή και κατ' επέκταση η υποστήριξη από τους άλλους, είναι σε πιο χαμηλά επίπεδα, όταν η ομοφυλοφιλία αφορά ένα μέλος της οικογένειας, παρά ένα μέλος τους φιλικού κύκλου (Suen et al., 2021). Οι υποστηρικτικές σχέσεις σε κοινωνικό και συναισθηματικό επίπεδο, δύναται να λειτουργήσουν

προστατευτικά απέναντι στο χρόνιο στρες των σεξουαλικών μειονοτήτων και σε επιβλαβείς συμπεριφορές, όπως είναι η κατάχρηση αλκοόλ και η χρήση ουσιών (Chard et al., 2015). Κατά τον Simons (1965, 1969), ο οποίος είχε διεξάγει μία ολοκληρωμένη έρευνα για την ομοφυλοφιλία, τα ομοφυλόφιλα άτομα έχουν κατηγοριοποιηθεί μέσα στις 13 ομάδες ατόμων που βιώνουν τη μεγαλύτερη κοινωνική απόρριψη (Karr, 1979). Οι υπόλοιπες κατηγορίες και υποκατηγορίες ήταν οι ιερόδουλες, οι μοιχοί, οι αλκοολικοί, οι πρώην κρατούμενοι, οι άθεοι, οι τζογαδόροι και άλλοι (Karr, 1979). Επιπλέον κάποια ευρήματα υποδεικνύουν, πως είναι πιο θετικές οι στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες, παρά στους ομοφυλόφιλους άνδρες, ενώ σε άλλα προκύπτει το αντίθετο (Vaughn et al., 2017). Ωστόσο, η ομοφυλοφιλική συμπεριφορά αντιμετωπίζεται ως αφύσικη, μη αποδεκτή και διεστραμμένη τόσο από άντρες όσο και από γυναίκες. Θεωρούν πως το να είναι ένας άντρας ομοφυλόφιλος δεν συμφωνεί με τις αναμενόμενες αντρικές συμπεριφορές και παραβιάζει τους άγραφους κανόνες, που οι άντρες ενστερνίζονται (Heaven & Oxman, 1999). Οι άνδρες κατά κύριο λόγο, βιώνουν διαφόρων μορφών λεκτική και σωματική κακοποίηση, απειλές και θυματοποίηση από το σχολικό περιβάλλον και από την αστυνομία, ενώ οι γυναίκες βιώνουν σεξουαλικές παρενοχλήσεις και σεξουαλικές κακοποιήσεις αλλά και λεκτική βία από μέλη της οικογένειας (Herek, 1988). Η μελέτη της συσχέτισης ανάμεσα στο φύλο των υποκειμένων, την επαφή με ομοφυλόφιλα άτομα και τη σεξουαλική ταυτότητα των ατόμων στόχων, με τα επίπεδα θηλυκότητας και αρρενωπότητας που αποδίδονται στα ομοφυλόφιλα άτομα, πραγματοποιήθηκε στην έρευνα του Salvati (2019) και των συνεργατών του. Ορίστηκαν ως μεταβλητές εξέτασης των στερεοτύπων φύλου, το φύλο, η ηλικία αλλά και η επαφή με ομοφυλόφιλα άτομα, με τους άνδρες συμμετέχοντες μεγαλύτερης ηλικίας, που δεν έχουν επαφές με ομοφυλόφιλους, να εμφανίζουν μεγαλύτερα ποσοστά σεξισμού και ομοφοβίας. Το γεγονός αυτό, ίσως οφείλεται στις αξίες με τις οποίες μεγάλωσε η δίκη τους γενιά, στην έλλειψη ικανότητας διαχωρισμού ανάμεσα στη σεξουαλική ταυτότητα και την ταυτότητα φύλου, στην στερεοτυπική αντιπροσώπευση των ομοφυλοφίλων από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή στην έλλειψη μηχανισμών ρύθμισης των αρνητικών αντιδράσεων λόγω της ηλικίας τους (Salvati et al., 2019). Ενώ λοιπόν, σε άλλες έρευνες, τα αρνητικά στερεότυπα έδειχναν να αυξάνονται ανάλογα με την ηλικία, η Eliason (2019) κατέληξε σε διαφορετικά συμπεράσματα. Αυτή η ελάττωση των αρνητικών στερεοτύπων, ίσως να οφείλεται σε αύξηση των εμπειριών και της έκθεσης σε μεγαλύτερη κοινωνική ποικιλότητα, όμως στην συγκεκριμένη έρευνα μόνο ελάχιστα στερεότυπα άλλαξαν από τα νεότερα στα μεγαλύτερα υποκείμενα. Όσα από τα μεγαλύτερα άτομα απέρριπταν την γυναικεία ομοφυλοφιλία, βάσιζαν τις απόψεις τους σε θρησκευτικές και ηθικές πεποιθήσεις, όμως σε γενικά πλαίσια

παρατηρήθηκε μία σταθερότητα στα στερεότυπα σε όλες τις ηλικιακές ομάδες. με ορισμένες στερεοτυπικές θεωρήσεις, στη μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα να εμφανίζουν μικρότερα ποσοστά (Eliason et al., 2009). Όλα τα παραπάνω, μας οδηγούν σε διχασμένα συμπεράσματα σχετικά με το ποιες είναι οι μεταβλητές, οι οποίες επηρεάζουν την κατοχή ή όχι στερεοτυπικών στάσεων και αντιλήψεων απέναντι στην ομοφυλοφιλία. Γενικότερα, το ποσό βαθιά ριζωμένες είναι αυτές οι αρνητικές στάσεις απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα, υποδεικνύεται μέσα από την έννοια που ήδη αναλύσαμε, αυτή της ομοφοβίας (Lieblich & Friedman, 1985).

3.2 Στάσεις και στερεότυπα ετεροφυλόφιλων ανδρών και γυναικών

Ως στάση ορίζουμε την ολική κατηγοριοποίηση ενός αντικειμένου, σε έναν κανόνα αξιολόγησης, όπως από το θετικό προς το αρνητικό (Haddock et al., 1993). Οι στάσεις των ανθρώπων σχετικά με ένα αντικείμενο, στην προκειμένη περίπτωση απέναντι στην ομοφυλοφιλία, πηγάζουν από τις πεποιθήσεις του καθενός, οι οποίες συμβάλλουν στις συμπεριφορές και στις προθέσεις απέναντι στο αντικείμενο αυτό (Larsen et al., 1980). Ενώ υπάρχει ουσιαστική σχέση ανάμεσα στα στερεότυπα και τις στάσεις, οι στάσεις από τη μια πιθανώς να μην έχουν την ίδια ισχύ, με άλλες μεταβλητές, στον προσδιορισμό των στερεοτύπων και τα στερεότυπα από την άλλη, μπορεί να μην έχουν την ίδια προβλεπτική αξία με αλλά στοιχεία, στην εκδήλωση συγκεκριμένων στάσεων (Brown & Groscup, 2009). Μπορεί ένα στερεότυπο να γεννηθεί για ένα συγκεκριμένο άτομο, με βάση αυτά που θεωρούνται ότι ισχύουν για μια ολόκληρη ομάδα, με αποτέλεσμα να επηρεάζονται οι στάσεις απέναντι στην στερεοτυπημένη ομάδα (Matsick & Conley, 2016). Έχει φανεί επίσης, πως δεν είναι ίδια η αντιμετώπιση απέναντι σε όλες τις σεξουαλικές μειονότητες (Vaughn et al., 2017) και πως το φύλο των ίδιων των συμμετεχόντων σε αντίστοιχες μελέτες, αλληλοεπιδρά με την αξιολόγηση τους, σχετικά με τα αρρενωπά και θηλυπρεπή στοιχεία των ατόμων-στόχων (Blashill & Powlishta, 2009). Στο παρελθόν, οι μελετητές δεν λάμβαναν υπόψιν τους το σεξουαλικό προσανατολισμό ως μια πτυχή των στερεοτύπων φύλου και μόνο από τα τέλη του 1970 με αρχές του 1980, προέκυψαν ευρήματα τα οποία ενίσχυσαν τη τοποθέτηση ότι υπάρχει άμεση επίδραση μεταξύ των μεταβλητών αυτών (Kite & Deaux, 1987). Συγκεκριμένα, στην έρευνα των Kite & Deaux (1987) η συσχέτιση ανάμεσα σε ετεροφυλόφιλο άνδρα-ομοφυλόφιλη γυναίκα, κατέγραψε υψηλότερα επίπεδα στα υποκείμενα ανδρικού φύλου, ενώ η συσχέτιση ομοφυλόφιλου άνδρα-ετεροφυλόφιλης γυναίκας, ήταν πιο έντονη στα υποκείμενα γυναικείου φύλου. Πιθανόν, τα ετεροφυλόφιλα υποκείμενα να θεωρούν τα δικά τους χαρακτηριστικά φύλου, ως σημείο αναφοράς και αναγνωρίζοντας κάποια από αυτά, στο ομοφυλόφιλο άτομο

του αντιθέτου φύλου, να θεωρούν πως κινείται προς εκείνη την κατεύθυνση (Kite & Deaux, 1987). Διακρίνεται δηλαδή, πως οι ετεροφυλόφιλοι έχουν την τάση να είναι πιο αρνητικοί απέναντι σε ομοφυλόφιλους του ίδιου φύλου, δηλαδή οι άνδρες προς τους άνδρες και οι γυναίκες προς τις γυναίκες (Herek, 1988). Ωστόσο, είναι πιο συχνή αυτή η αρνητικότητα στους άνδρες, ενώ στις γυναίκες δεν διαφέρει ως προς την ένταση τόσο απέναντι σε ομοφυλόφιλους άνδρες όσο και σε γυναίκες (Herek, 1988). Συνεπώς, έχει διαπιστωθεί πως το φύλο σχετίζεται με τις στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία και παρατηρούνται διαφορές ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες, ως προς τους ομοφυλόφιλους, αλλά και διαφορές όσον αφορά το φύλο του ομοφυλόφιλου ατόμου (Suen et al., 2021). Συγκεκριμένα, οι γυναίκες εμφανίζουν μεγαλύτερη ευελιξία σε σχέση με τα στερεότυπα των φύλων (Blashill & Powlishta, 2009). Σύμφωνα με τον Herek (1988), η εκδήλωση αμυντικών στάσεων από ετεροφυλόφιλα άτομα, απέναντι στην ομοφυλοφιλία διακρίνεται σε 3 προσεγγίσεις. Αρχικά, οι άμυνες αυτές μπορούν να μεταφραστούν ως εξωτερίκευση των ασυνείδητων και εσωτερικών διαμαχών του ατόμου, οι οποίες σχετίζονται με την προσωπική καταπιεσμένη έλξη του από άτομα του ίδιου φύλου (Herek, 1988). Η μη πλήρωση των ατομικών του θέλω, που οδηγεί σε εχθρικές στάσεις απέναντι στην ομάδα αυτή και οι προσωπικές ανασφάλειες ταυτότητας φύλου, αφού συνοδεύονται από έντονη τάση συμμόρφωσης με τους παραδοσιακούς ρόλους φύλων (Herek, 1988).

3.2.1 Στάσεις και στερεότυπα των ετεροφυλόφιλων ανδρών

Εάν το δούμε συγκριτικά, οι άνδρες σε μεγαλύτερο βαθμό από τις γυναίκες, διατηρούν αρνητικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άντρες, καθώς τους θεωρούν ως απειλή για την αρρενωπότητά τους και για τον αντρικό ρόλο, που οι ίδιοι θεωρούν αποδεκτό (Heaven & Oxman, 1999). Επομένως, είναι πιο έντονες οι προκαταλήψεις, ίσως και ο φόβος από τη μεριά των ετεροφυλόφιλων ανδρών (Larsen et al., 1980). Ίσως επίσης, η ανάγκη να διατηρούν την ετεροφυλοφιλική ταυτότητα, δημιουργεί μεγαλύτερη ανασφάλεια απέναντι στην ομοφυλοφιλία και συνεπώς μεγαλύτερη κινητοποίηση, όσον αφορά τη διαφοροποίηση τους από τους ομοφυλόφιλους άνδρες (Figueiredo & Pereira, 2021). Οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες συνδέονται άμεσα με τα στερεότυπα που αφορούν τους ομοφυλόφιλους άνδρες, επειδή ίσως θεωρούν ότι η σεξουαλικότητά τους είναι πιο εμφανής σε σχέση με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες, με αποτέλεσμα να γεννιούνται περισσότερες διακρίσεις ειδικά στις πατριαρχικές κοινωνίες (Heaven & Oxman, 1999). Είθισται να μην εκδηλώνουν τρυφερότητα μεταξύ τους, σε αντίθεση με τις γυναίκες, πιθανόν επειδή υπάρχει η ευρύτερη πεποίθηση στην κοινωνία πως

αυτό δεν είναι αποδεκτό και πως θα πρέπει να έρθουν αντιμέτωποι με το να αποδείξουν πως δεν είναι ομοφυλόφιλοι (Heaven & Oxman, 1999). Αυτή η αντίληψη, ότι πιθανόν να θεωρηθούν και οι ίδιοι ομοφυλόφιλοι από τους άλλους, ενισχύει την ανησυχία τους για αλληλεπίδραση με ομοφυλόφιλα άτομα, σε συνδυασμό με το φόβο τους ότι μπορεί το ομοφυλόφιλο άτομο να επιχειρήσει να εκδηλώσει ερωτικό ενδιαφέρον για τους ίδιους (Gurwitz & Marcus, 1978). Οι ανασφάλειες των ετεροφυλόφιλων ανδρών, τους οδηγούν στο να καταβάλουν μεγαλύτερη προσπάθεια, ώστε να παρουσιάζονται ως πιο “ιδανικοί” άνδρες και οι καταπιεσμένες έλξεις, τους ωθούν σε εκδήλωση υπερβολικών παραδοσιακών συμπεριφορών φύλου, προκειμένου να είναι εμφανής η διάκριση τους από την ομοφυλοφιλική κοινότητα (Herek, 1988). Η ανάγκη αυτή, αποτελεί το έναυσμα των διακρίσεων, των προκαταλήψεων και των επιθετικών συμπεριφορών (Figueiredo & Pereira, 2021). Υπερισχύει αυτή η αντίληψη και μάλιστα σε έρευνες έχει διαπιστωθεί, πως τα ετεροφυλόφιλα άτομα είναι πιο αρνητικά απέναντι σε ομοφυλόφιλους άντρες που παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά αυτά, τα οποία αποτελούν μία από τις αιτίες της ομοφοβίας (Suen et al., 2021). Παρόμοια ευρήματα, έχουν δείξει πως οι ίδιοι σημειώνουν εξαιρετικά χαμηλά σκορ σε κλίμακες, που μελετούν την δημιουργία μίας φιλικής σχέσης με έναν ομοφυλόφιλο άνδρα. Δηλώνουν πως αισθάνονται αντιπάθεια και θεωρούν δεδομένο πως η αλληλεπίδραση μαζί τους θα είναι δυσάρεστη (Gurwitz & Marcus, 1978). Εκδηλώνουν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό τέτοιες συμπεριφορές, από ότι οι ετεροφυλόφιλες γυναίκες (Suen et al., 2021). Για παράδειγμα, σε περιβάλλοντα όπου ο αριθμός των ανδρών υπερτερεί, όπως στον στρατό, τα προσόντα ενός ατόμου τείνουν να παραβλέπονται και το άτομο να θεωρείται ακατάλληλο για τη θέση λόγω σεξουαλικής ταυτότητας (Gurwitz & Marcus, 1978). Αυτές οι συντηρητικές και τιμωρητικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους, διαμορφώνουν ένα μοτίβο, το οποίο δε διαφέρει με αυτό που ισχύει για όλες τις μειονοτικές ομάδες (Larsen et al., 1980).

3.2.2 Στάσεις και στερεότυπα ετεροφυλόφιλων γυναικών

Οι ετεροφυλόφιλες γυναίκες από την άλλη, δεν βρίσκουν κάποια σύνδεση ανάμεσα στο δικό τους ρόλο φύλου και στην ομοφυλοφιλική σεξουαλικότητα (Herek, 1988). Συνεπώς, είναι λιγότερο πιθανό να εκδηλώσουν εχθρικές συμπεριφορές, αλλά και πιο πιθανό να συνάψουν φιλικές σχέσεις με ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες (Herek, 1988), σε σχέση με τους άνδρες, οι οποίοι είναι πιο αρνητικοί, ειδικά απέναντι στη φιλία με έναν ομοφυλόφιλο άνδρα (Suen et al., 2021). Επίσης, παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα υποστηρικτικότητας (Suen et al., 2021) και έχει παρατηρηθεί ότι, εχθρικές στάσεις στην περίπτωση των ετεροφυλόφιλων

γυναϊκών, εμφανίζονται όταν υφίστανται ιδεολογικές ανησυχίες, όπως θρησκευτικές αντιλήψεις και πεποιθήσεις, σχετικά με την οικογένεια, αλλά όχι απόψεις σχετικά με τους ρόλους των φύλων (Herek, 1988). Επομένως, η σημαντική διαφορά ανάμεσα στους ετεροφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, αναφορικά με την απόρριψη των ομοφυλοφίλων, έγκειται στο αν θεωρούν ότι η ταυτότητα φύλου των ίδιων συνδέεται με την ομάδα αυτή (Herek, 1988). Βέβαια, διαφορετικό παράδειγμα αποτελεί η έρευνα των Gurwitz & Marcus (1978), των οποίων τα ευρήματα ανέδειξαν τις προκαταλήψεις των ετεροφυλόφιλων ανδρών και γυναικών απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες. Όταν τα υποκείμενα λάμβαναν την πληροφορία, ότι η σεξουαλικότητα του ατόμου που τους είχε παρουσιαστεί δεν είναι η ετεροφυλοφιλική, τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες, του απέδωσαν στερεοτυπικά, ομοφυλοφιλικά, χαρακτηριστικά και δήλωσαν χαμηλά επίπεδα συμπάθειας σε 3 διαφορετικές κλίμακες. Παρόλα αυτά, παρατηρήθηκε πως οι στερεοτυπικές αντιλήψεις και η έλλειψη συμπάθειας στους άνδρες ήταν πολύ πιο έντονη απ' ότι στις γυναίκες (Gurwitz & Marcus, 1978). Επίσης, οι ανασφαλείς, αναφορικά με τη σεξουαλικότητά τους, ετεροφυλόφιλες γυναίκες, έχουν ορισμένες φορές την τάση να υπερβάλλουν στην έκφραση χαρακτηριστικών θηλυπρέπειας, προκειμένου να κάνουν πιο ορατή τη διάκριση τους από τις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Αυτό, ίσως να συμβαίνει επειδή έχουν την πεποίθηση ότι εκείνες, είναι συνυφασμένες με αρρενωπά χαρακτηριστικά (Herek, 1988).

3.3 Στερεοτυπική αναπαράσταση της ομοφυλοφιλίας στα μέσα μαζικής ενημέρωσης

Στη διαμόρφωση, αλλά και στην ενίσχυση των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων, συμβάλλουν σημαντικά και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όπως η τηλεόραση και τα περιοδικά (Salvati et al., 2019). Όπως έχουμε προαναφέρει, πτυχές των στερεοτύπων εκτείνονται σε επίπεδο συμπεριφοράς, εξωτερικής εμφάνισης και προσωπικότητας, με το πρώτο να είναι το ισχυρότερο όλων (Madon, 1997). Αποδίδονται λοιπόν, ορισμένα θετικά στερεότυπα μέσω των τηλεοπτικών προγραμμάτων, όπου προβάλλεται μία εικόνα της ομοφυλοφιλικής κουλτούρας που ενισχύει τις θετικές πεποιθήσεις και γεννά την άποψη ότι οι άνθρωποι αυτοί είναι στυλάτοι, πετυχημένοι, πνευματώδεις και εκλεπτυσμένοι (Morrison & Bearden, 2007). Όμως, στα τηλεοπτικά προγράμματα, η συμπερίληψη μίας μειονοτικής ομάδας δεν σημαίνει απαραίτητα και αντιπροσώπευση της ομάδας αυτής (McLaughlin & Rodriguez, 2017). Για παράδειγμα όσον αφορά την τηλεοπτική εκπροσώπηση των μειονοτικών ομάδων, όπως και των ομοφυλόφιλων, οι ερευνητές έχουν οδηγηθεί σε διχασμένα ευρήματα (McLaughlin & Rodriguez, 2017). Οι γνωστικές αναπαραστάσεις της αληθινής ποικιλότητας των ρόλων των

φύλων τους οποίους παρουσιάζουν τα ομοφυλόφιλα άτομα, χάνονται μέσω των απεικονίσεων, που βασίζονται σε στερεοτυπική απεικόνιση των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων (Salvati et al., 2019). Η ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα αναπαρίσταται κυρίως ως ομοφυλόφιλοι, λευκοί, άνδρες, γεγονός που καθιστά την προβολή τέτοιων χαρακτήρων, μη αντιπροσωπευτική και δυσανάλογη της ποικιλομορφίας των υποομάδων της κοινότητας (McLaughlin & Rodriguez, 2017). Συνεπώς, η έκθεση σε ομοφυλόφιλους τηλεοπτικούς χαρακτήρες, μπορεί από τη μία να οδηγήσει σε αύξηση την αποδοχής και σε μείωση των προκαταλήψεων απέναντι στην ομάδα αυτή, όμως πολλές φορές παρουσιάζονται σαν καρικατούρες, με αποτέλεσμα τα αρνητικά στερεότυπα να ενισχύονται (McLaughlin & Rodriguez, 2017). Επιπλέον, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, εισάγουν στη ζωή των παιδιών από μικρή ηλικία το ανάρμοστο χιούμορ, που χρησιμοποιεί επίθετα όπως “ομοφυλόφιλος”, “γυναίκα” ή “κοριτσάκι”, σαν προσβολή προς τους άνδρες. Μέσω της έκθεσης σε αυτή τη γλώσσα, προάγεται η θηλυκοποίηση των ανδρών σαν μία μορφή προσβολής, ενισχύοντας την ομοφοβία και το σεξισμό (King, 2016). Ειδικά στην περίπτωση των ομοφυλόφιλων ανδρών, η αρνητική διάσταση των παραγόμενων στερεοτύπων αφορά την πεποίθηση ότι οι ίδιοι παραβιάζουν τον παραδοσιακό ρόλο του αρσενικού φύλου, το οποίο και θα αναλύσουμε στο επόμενο υποκεφάλαιο (Morrison & Bearden, 2007).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ο ρόλος των φύλων σε σχέση με την ομοφυλοφιλία

4.1 Η “ταμπέλα” της ομοφυλοφιλίας

Τα πρότυπα ατόμων που παρεκκλίνουν από τις τυπικές συμπεριφορές, μπορούν να λειτουργήσουν, από τη μία ως ταμπέλες που περιγράφουν τις αναμενόμενες ιδιότητες ενός ατόμου, που ανήκει σε μία αποκλίνουσα ομάδα και από την άλλη ως τα θεμέλια για την ετικετοποίηση ενός ανθρώπου, τοποθετώντας τον σε μία κοινωνική ομάδα (Ward, 1979). Τα στερεότυπα διαμορφώνουν την κοινωνία και έχουν μία μορφή επιλεκτικής επιρροής, στο ποια άτομα θα ετικετοποιηθούν (ταμπέλες), επιφέροντας τελικά μία κατάσταση όπου μόνο τα αποκλίνοντα από τις τυπικές συμπεριφορές, άτομα που ταιριάζουν στα στερεότυπα, να έχουν ορατότητα (Ward, 1979). Ιστορικά, οι ομοφυλόφιλοι αντιμετώπιζαν το ζήτημα ότι η κοινωνία αντιλαμβανόταν τη σεξουαλικότητα τους ως εγκληματική, ανήθικη και παθολογική και πολλές φορές η χρήση της ταμπέλας της ομοφυλοφιλίας, αμφισβητείται χαρακτηρίζοντας τα άτομα που αυτοπροσδιορίζονται με αυτή, ως παρανοϊκά (Karr, 1978). Η απόκλιση από τους κοινωνικά προκαθορισμένους ρόλους, με μεγαλύτερη ευκολία προσδίδει στους άνδρες την ομοφυλοφιλική ταμπέλα, σε σχέση με τις γυναίκες (Wong et al., 2008). Για παράδειγμα, οι άνδρες οι οποίοι αυτοπροσδιορίζονται ως ομοφυλόφιλοι, στερεοτυπικά θεωρούνται λιγότερο αρρενωποί και ο φόβος της ομοφυλοφιλικής ταμπέλας λειτουργεί ως καταλύτης για τους ετεροφυλόφιλους άνδρες, ώστε να φέρονται με βάση τον αναμενόμενο, παραδοσιακό, ανδρικό ρόλο (Karr, 1978). Συγκεκριμένα, οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες εκφράζουν εχθρικήτητα απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα, σε μεγαλύτερο βαθμό απ’ ότι οι ετεροφυλόφιλες γυναίκες, η οποία βασίζεται σε διάφορους παράγοντες (Herek, 1988). Μπορεί αυτή να πηγάζει από τις παραδοσιακές αντιλήψεις για τους ρόλους των φύλων, από συντηρητικές, θρησκευτικές ιδεολογίες και από αρνητικές, παρελθοντικές εμπειρίες με ομοφυλόφιλα άτομα (Herek, 1988). Οι παραδοσιακές αντιλήψεις για τους ρόλους των φύλων και η δυσδιάστατη τοποθέτηση αναφορικά με αυτούς, αναδεικνύουν την πεποίθηση ότι τα ομοφυλόφιλα άτομα έχουν τυπικά περισσότερα χαρακτηριστικά, όμοια με ανθρώπους του αντιθέτου φύλου (Wong et al., 2008). Από την παιδική ακόμα ηλικία, ο φόβος της ομοφυλοφιλικής ταμπέλας, σε συνδυασμό με τη παραβίαση της έννοιας του ρόλου των φύλων, οδηγεί τους άνδρες στην ανάληψη συγκεκριμένων, παραδοσιακών ρόλων (Herek, 1988). Τεράστιας σημασίας φαίνεται να είναι η επίδραση της χρήσης φράσεων, όπως “αδερφή”, στην καθοδήγηση της ανδρικής συμπεριφοράς (Karr, 1978). Από παιδιά λοιπόν, δέχονται μεγαλύτερες πιέσεις από τον

κοινωνικό περίγυρο, προκειμένου να συμμορφώνονται, με βάση τις παραδοσιακές προσδοκίες για τον ανδρικό ρόλο και για το λόγο αυτό, προσανατολίζουν την ανησυχία τους προς τους ομοφυλόφιλους άνδρες (Figueiredo & Pereira, 2021). Όταν δίνεται η ομοφυλοφιλική ταμπέλα σε ετεροφυλόφιλους άνδρες, εκείνοι λόγω του φόβου τους, φέρονται με τον ακριβώς αντίθετο τρόπο από αυτόν που στερεοτυπικά αναμένεται από έναν ομοφυλόφιλο άνδρα και προσπαθούν να εκδηλώσουν την αρρενωπότητα του παραδοσιακού ανδρικού ρόλου (Karr, 1978). Οι γυναίκες από την άλλη, δεν παρουσιάζουν τόσο μεγάλο ενδιαφέρον να διατηρήσουν τον παραδοσιακό αναμενόμενο θηλυκό ρόλο, αφού εξ ορισμού είναι φτιαγμένοι οι ρόλοι αυτοί προς το όφελος των ανδρών, τόσο σε επίπεδο κοινωνικής κυριαρχίας, όσο και εξουσίας (Figueiredo & Pereira, 2021). Ανεξάρτητα λοιπόν, από τη σεξουαλικότητα ο αρνητισμός απέναντι στην ομοφυλοφιλία, μπορεί να πηγάζει από απόψεις που αφορούν την κατοχή χαρακτηριστικών του αντιθέτου φύλου από τα άτομα αυτά (Blashill & Powlishta, 2009). Αυτοί οι παραδοσιακοί ρόλοι των φύλων, συνδέονται με τη ταμπέλα της ομοφυλοφιλίας, η οποία με τη σειρά της σχετίζεται με τις πεποιθήσεις και τις συμπεριφορές που εκδηλώνονται λόγω αυτής (Karr, 1978).

4.2 Στερεότυπα σχετικά με το ρόλο των φύλων

Οι διακρίσεις που υπάρχουν ανάμεσα στα δύο φύλα βασίζονται στη πεποίθηση ότι οι γυναίκες στο πλαίσιο της εργασίας και της διακυβέρνησης, ήταν πιο αδύναμες από τους άνδρες και σε πολλές περιπτώσεις επιβιώνουν έως και σήμερα τέτοιες απόψεις (Hogg & Vaughnan, 2010). Εφόσον ο ανδρικός ρόλος φαίνεται να είναι ιδανικότερος και υγιέστερος από τον γυναικείο σε κοινωνικό επίπεδο, η διατήρηση αυτού συνεπάγεται μεγαλύτερη πίεση (Karr, 1978). Τα στερεότυπα που αφορούν το φύλο, λόγω των διαφορών στις κοινωνικές θέσεις που αναλαμβάνουν οι άνδρες και οι γυναίκες, κάνουν φανερό το γεγονός ότι υπάρχουν διαφορές στις θέσεις εξουσίας ανάμεσα στα φύλα (Matsick & Conley, 2016). Αυτές οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, ενισχύουν τους κανόνες που αφορούν το ρόλο του φύλου (Di Battista et al., 2021) και οι ανισότητες ανάμεσα στα δύο φύλα, έχει φανεί πως συνδέονται και με τις αρνητικές στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους (Larsen et al., 1980). Οι κοινωνικοί ρόλοι που αφορούν το φύλο και τη σεξουαλικότητα, έχουν άμεση επιρροή στα στερεότυπα τα οποία γεννιούνται για ποικίλες κοινωνικές ομάδες (Matsick & Conley, 2016). Η φύλο-συμπεριφορά έχει οριστεί από τον O'Neil ως ένα σύνολο προσδοκιών, συμπεριφορών και ρόλων, οι οποίες είναι κοινωνικά προκαθορισμένες ως θηλυκές ή αρσενικές, εκφράζονται από άνδρες ή γυναίκες αντίστοιχα και συνοδεύονται από τη θεώρηση της πολιτισμικής

καταλληλότητας για θηλυκά και αρσενικά άτομα (Blashill & Powlishta, 2009). Όροι οι οποίοι μπορούν να καθορίσουν την έννοια του φύλου, είναι τα στοιχεία της προσωπικότητας, οι στάσεις, οι συμπεριφορές και οι ψυχικές διαθέσεις που έχουν καθιερωθεί για τους βιολογικά γεννημένους άνδρες και γυναίκες (Sandfort, 2005). Υπάρχει επίσης, η εσφαλμένη ερμηνεία, ότι οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις δεν έχουν το ίδιο κύρος με τις ετεροφυλοφιλικές και επιπλέον εμπεριέχουν τη δυναμική όπου το ένα άτομο αναλαμβάνει το ρόλο του «συζύγου» και το άλλο της «συζύγου» (Brown & Groscurp, 2009). Ωστόσο, τα στοιχεία αυτά τα οποία θεωρούνται καθιερωμένα για το ανδρικό και το γυναικείο φύλο αντίστοιχα, διαφοροποιούνται ανάλογα με το πολιτιστικό περιβάλλον και δεν μπορούν να θεωρηθούν αντικειμενικά (Sandfort, 2005). Η δυσδιάστατη φύση του θηλυκού και του αρσενικού, με την πάροδο των χρόνων, έχει πλέον οδηγηθεί σε ένα φάσμα διαφορετικών επιπέδων όπως το αρσενικό, το θηλυκό, το ανδρόγυνο και το αδιαφοροποιημένο (Blashill & Powlishta, 2009). Μία από τις πηγές των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων, δημιουργείται από τις απόψεις σχετικά με τους ρόλους των φύλων, αφού έχει παρατηρηθεί πως οι πιο ισχυρογνώμονες, σχετικά με τα χαρακτηριστικά φύλου, άνθρωποι έχουν πιο ισχυρά στερεότυπα σχετικά με την ομοφυλοφιλία και είναι λιγότερο δεκτικοί σε αυτήν (Suen et al., 2021). Με βάση τον Churchil, η εκδήλωση ομοφοβικών στάσεων αποτελεί μια προσέγγιση συντηρητικού χαρακτήρα, απέναντι στη σεξουαλικότητα γενικά (Lieblich & Friedman, 1985). Ο McDonald από την άλλη, έκανε μια συσχέτιση ανάμεσα στην ομοφοβία και στο κοινωνικό δίπολο του ρόλου των φύλων (Lieblich & Friedman, 1985). Επομένως, οι ετεροφυλόφιλοι με ομοφοβικές αντιλήψεις, είναι πιο πιθανό να εκφράζουν πιο συντηρητικές και παραδοσιακές απόψεις σχετικά με το ρόλο των φύλων (Herek, 1988). Η ετεροφυλοφιλία είναι αυτή που βασίζεται στο δίπολο των φύλων και υποστηρίζει πως οι άνθρωποι στους οποίους ανατέθηκε το ανδρικό φύλο κατά τη γέννηση, θα έλκονται ερωτικά από γυναίκες και οι άνθρωποι στους οποίους ανατέθηκε το γυναικείο φύλο κατά τη γέννηση θα έλκονται ερωτικά από άνδρες (Herrick & Duncan, 2020). Οι άνθρωποι που αισθάνονται απέχθεια για τα ομοφυλόφιλα άτομα, είναι σαν να δημιουργούν μηχανισμούς άμυνας απέναντι στην αλλοίωση των ρόλων των φύλων (Lieblich & Friedman, 1985). Αυτού του είδους τα στερεότυπα, πηγάζουν από γενικεύσεις οι οποίες βασίζονται σε ένα κοινό χαρακτηριστικό (Blashill & Powlishta, 2009). Για παράδειγμα, το γεγονός ότι οι ομοφυλόφιλοι άνδρες και οι ετεροφυλόφιλες γυναίκες έλκονται αμφότεροι από άνδρες, οδηγεί σε μια εξίσωση αυτών των δυο ομάδων και σε πεποιθήσεις ότι έχουν γενικότερα κοινά χαρακτηριστικά πέραν αυτού. Το ίδιο ισχύει και για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες και τους ετεροφυλόφιλους άνδρες (Blashill & Powlishta, 2009). Έχει διαπιστωθεί όμως, πως οι ομοφυλόφιλοι άνδρες και γυναίκες έχουν πιο συχνά ανδρόγυνα χαρακτηριστικά, ενώ οι

ετεροφυλόφιλοι άνδρες πιο συχνά αρρενωπά χαρακτηριστικά (Sandfort, 2005). Αξιόλογα είναι και τα ευρήματα για τις ετεροφυλόφιλες γυναίκες, οι οποίες κατατάσσονται χαμηλά τόσο στα αρρενωπά όσο και στα θηλυπρεπή χαρακτηριστικά (Sandfort, 2005). Ακόμα και η Θεωρία Αναστροφής Φύλου του Freud, υποστηρίζει πως οι ομοφυλόφιλοι άνδρες έχουν περισσότερες ομοιότητες με τις ετεροφυλόφιλες γυναίκες και όχι με τους άνδρες και αντίστοιχα οι ομοφυλόφιλες γυναίκες εμφανίζουν πιο πολλές ομοιότητες με τους ετεροφυλόφιλους άνδρες, παρά με τις γυναίκες (Blashill & Powlishta, 2009). Παρόλα αυτά, οι έρευνες που εστιάζουν στην αυτοαξιολόγηση της θηλυπρέπειας και της αρρενωπότητας ίσως να μην είναι τόσο αντικειμενικές, καθώς πολλές φορές οι άνθρωποι ενστερνίζονται τις στερεοτυπικές απόψεις που ισχύουν για την κοινωνική ομάδα στην οποία ανήκουν και δεν αξιολογούν ορθά (Sandfort, 2005). Η ασυνέπεια στην διατήρηση των προδιαγραφόμενων ρόλων, δημιουργεί δυο εναλλακτικές για τα ομοφυλόφιλα άτομα, κυρίως χαμηλότερης κοινωνικής τάξης (Farrell & Morrione, 1974). Από τη μία, μπορεί να υιοθετήσουν το ρόλο του κυρίαρχου αρσενικού στις σεξουαλικές τους σχέσεις και από την άλλη, πιθανόν να υιοθετήσουν και να προβάλουν μια θηλυκή συμπεριφορά (Farrell & Morrione, 1974). Ενδιαφέροντα είναι και τα ευρήματα σχετικά με τα περιβάλλοντα αθλητισμού, όπου ο σεξουαλικός προσανατολισμός αποτελεί παράγοντα παρενόχλησης και στερεοτυποποίησης για τους άνδρες και για τις γυναίκες (Herrick & Duncan, 2020). Ιδιαίτερα οι εμπειρίες ομοφυλόφιλων ατόμων στα αποδυτήρια, υποδεικνύουν πως αναμένεται από τους άνδρες ένα πιο θηλυπρεπές και γυμνασμένο σώμα και από τις γυναίκες ένα πιο αρρενωπό και μυώδες κορμί, λόγω της ομοφυλοφιλικής τους ταυτότητας. Οι ανδρικές προσδοκίες φαίνεται να έχουν ιδιαίτερη επιρροή στους ομοφυλόφιλους άνδρες, προκειμένου να πετύχουν την εξιδανικευμένη εικόνα σώματος, ενώ στις γυναίκες διακρίνεται πιο έντονα μία απόρριψη των προτύπων ομορφιάς (Herrick & Duncan, 2020).

4.2.1 Στερεότυπα για το ρόλο φύλου των ομοφυλόφιλων ανδρών

Με βάση τα λεγόμενα του McCreary, ο ανδρικός ρόλος διακρίνεται από μια αυστηρότητα και μια περιοριστικότητα, για τις οποίες ευθύνεται η ομοφοβία που υφίσταται κυρίως μεταξύ των ανδρών (Wong et al., 2008). Φαίνεται σαν να έχει κοινωνικό καθεστώς, υψηλότερης αξίας ο ανδρικός ρόλος, με αποτέλεσμα οι συμπεριφορές των γυναικών, που δεν συνάδουν με το φύλο τους να μην τιμωρούνται ενώ με τους άνδρες ισχύει το αντίθετο, με μια ιδιαίτερη αυστηρή τιμωρία να είναι η κατηγορία της ομοφυλοφιλίας (Wong et al., 2008). Το γεγονός ότι, οι σεξουαλικές προτιμήσεις των ομοφυλοφίλων ανδρών ταυτίζονται με αυτές των γυναικών,

αποτελεί και το έναυσμα για μια αναμενόμενη κοινωνική συμπεριφορά ανάλογη με αυτή των γυναικών (Farrell & Morriane, 1974). Υπάρχει η πεποίθηση ότι οι ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι πιο συναισθηματικοί, πιο αδύναμοι και πιο υποτακτικοί σε σχέση με τους ετεροφυλόφιλους άνδρες (Ward, 1979). Όσον αφορά τα συγκεκριμένα στερεότυπα, τα οποία θέλουν τους ομοφυλόφιλους άνδρες να έχουν πολλά κοινά με τα γυναικεία χαρακτηριστικά φύλου, γεννιέται ένα δίπολο (Madon, 1997). Από τη μία έχουμε τις θετικές προεκτάσεις αυτών των ευνοϊκών, γυναικείων χαρακτηριστικών και από την άλλη έχουμε τις αρνητικές πεποιθήσεις, λόγω της παραβίασης του παραδοσιακού ανδρικού ρόλου (Madon, 1997). Για παράδειγμα, υπάρχουν απόψεις οι οποίες υποστηρίζουν πως “οι ομοφυλόφιλοι είναι θηλυπρεπείς” ή “οι ομοφυλόφιλοι άνδρες περπατάνε σαν κορίτσια” (Morrison & Bearden, 2007). Γενικότερα στην κοινωνία μας, φαίνεται να μην υπάρχει αντάξιος σεβασμός απέναντι στα θηλυπρεπή και στα αρρενωπά χαρακτηριστικά, ειδικά όταν τα πρώτα αφορούν άνδρες (Sandfort, 2005). Θεωρείται όμως, ότι η παραβίαση των παραδοσιακών ρόλων είναι αυτή που συντελεί σε μεγαλύτερο βαθμό στην ανάπτυξη προκαταλήψεων, παρά τα γυναικεία χαρακτηριστικά (Madon, 1997). Όταν βέβαια, τα θηλυπρεπή χαρακτηριστικά τα φέρει μία ομοφυλόφιλη γυναίκα, δε συμβάλλουν στο στερεότυπο που αφορά εκείνες (Eliason et al., 2009). Οι προβλέψεις σχετικά με τους ομοφυλόφιλους άντρες, περιέχουν τη θεώρηση ότι πέρα από το γεγονός ότι είναι «θηλυπρεπείς», είναι επίσης «θετικοί προς τους άνδρες» και έχουν «πολύ λεπτή φωνή» (Haddock et al., 1993). Παρόλα αυτά, δεν είναι όλοι οι ομοφυλόφιλοι άνδρες θηλυπρεπείς, στυλάτοι, συναισθηματικοί, φανταχτεροί ή υπερσεξουαλικοί, ωστόσο πολλοί εκπλήσσονται όταν ανακαλύπτουν πως είναι ομοφυλόφιλο ένα άτομο, το οποίο “δεν φαίνεται ομοφυλόφιλο” (McLaughlin & Rodriguez, 2017). Ο Karr (1978) θέλησε να εξετάσει τους τρόπους με τους οποίους οι στάσεις και οι αντιλήψεις των ανθρώπων διαμορφώνονται, με βάση τη σεξουαλικότητα του άνδρα συνομιλητή τους. Όπως φάνηκε, στις περιπτώσεις που τα υποκείμενα παρουσίαζαν υψηλά επίπεδα ομοφοβίας, απέφευγαν να κάθονται κοντά στο αποκαλούμενο ομοφυλόφιλο άτομο, το περιέγραφαν ως λιγότερο αρρενωπό, δήλωναν χαμηλά επίπεδα προτίμησης για εκείνο και οι ίδιοι αντιμετώπιζαν δυσκολίες σε επίλυση προβλημάτων μέσα στην ομάδα, λόγω της παρουσίας του (Karr, 1978). Επιπρόσθετα, μπροστά στα ομοφυλόφιλα άτομα, είχαν την τάση να υπερβάλλουν στις “αρρενωπές” τους συμπεριφορές και απέδιδαν υψηλότερα ποσοστά αρρενωπότητας και συμπάθειας, στα άτομα χωρίς ομοφυλοφιλική ταμπέλα. Τα ευρήματα αυτά, υποδεικνύουν ότι οι προσδοκίες και οι αξίες του πομπού έχουν άμεση επιρροή στα χαρακτηριστικά που αποδίδει στον δέκτη (Karr, 1978).

4.2.2 Στερεότυπα για το ρόλο φύλου των ομοφυλόφιλων γυναικών

Παλαιότερα, οι έρευνες μελετούσαν την ομοφυλοφιλία επικεντρώνοντας την στους άνδρες, χωρίς να δίνεται η απαραίτητη ορατότητα στις ομοφυλόφιλες γυναίκες (Eliason et al., 2009), καθώς θεωρούταν ότι τα στερεότυπα που αφορούν τους άνδρες ήταν πιο ξεκάθαρα (Gurwitz & Marcus, 1978). Ορισμένα στερεότυπα που αφορούν τις ομοφυλόφιλες γυναίκες, τις χαρακτηρίζουν ως “ανδροπρεπείς”, “μίσανδρες” και “πλανεύτρες” (Eliason et al., 2009). Επίσης, οι αντιλήψεις σχετικά με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες περιέχουν τη θεώρηση ότι πέρα από «αρρενωπές», είναι επίσης “θετικές προς τις γυναίκες” και έχουν “κοντά μαλλιά” (Haddock et al., 1993). Ο όρος “πλανεύτρες”, σχετίζεται με την αντίληψη ότι εφόσον οι ίδιες θεωρούνται στερεοτυπικά αρρενωπές, υιοθετούν αυτή την ανδρική στάση και δρουν με στόχο την αποπλάνηση των ετεροφυλόφιλων γυναικών (Eliason et al., 2009). Ιδίως η αρρενωπότητα, είναι στερεοτυπικά συνυφασμένη με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες, σε επίπεδο εμφάνισης, ένδυσης και συνηθειών. Αναμένεται από εκείνες να μη φέρουν “γυναικεία” χαρακτηριστικά, αλλά να μοιάζουν και να ενεργούν σαν άνδρες, δηλαδή να φορούν φαρδιά ρούχα και να ασχολούνται με τον αθλητισμό και μη παραδοσιακά επαγγέλματα (Eliason et al., 2009). Ο Geiger ο οποίος μελέτησε τα στερεότυπα που υπάρχουν για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες, σε φοιτητές ενός μεγάλου πανεπιστημίου, κατέληξε σε στερεοτυπικές υποκατηγορίες, ενώ στην περίπτωση των ομοφυλόφιλων ανδρών δεν είναι το ίδιο εύκολο να αναγνωριστούν. Μόνο στην έρευνα της Madon προέκυψαν δύο υποκατηγορίες, σχετικά με τα στερεότυπα απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες, οι οποίες ήταν προσανατολισμένες προς τα παραδοσιακά θηλυκά χαρακτηριστικά (Blashill & Powlishta, 2009). Στερεοτυπικά, πολλοί θεωρούν τις ομοφυλόφιλες γυναίκες ως ανδροπρεπείς, όμως υπάρχουν και ευρήματα που υποστηρίζουν ότι είναι παραδοσιακά θηλυπρεπείς (Blashill & Powlishta, 2009). Τα στερεότυπα προς τις ομοφυλόφιλες γυναίκες, χρησιμοποιούνται από την πατριαρχική κοινωνία, με σκοπό οι γυναίκες, ετεροφυλόφιλες και κυρίως ομοφυλόφιλες, να παραμένουν αδύναμες και αόρατες, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα δίπολο (Eliason et al., 2009). Από τη μία, η οικειοποίηση της κοινωνίας με “μη ορατές” ομοφυλόφιλες γυναίκες, δηλαδή με εκείνες των οποίων η σεξουαλική ταυτότητα δεν είναι η στερεοτυπικά αναμενόμενη, λειτουργεί ως καταλύτης για την εξάλειψη αυτών των στερεοτύπων (Eliason et al., 2009). Από την άλλη όμως, τα αρνητικά στερεότυπα συνοδεύονται από τον φόβο απόρριψης από το κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον και επομένως δημιουργούν μία αύξηση της συχνότητας ύπαρξης “μη ορατών” ομοφυλόφιλων γυναικών (Eliason et al., 2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Γλωσσικά Στερεότυπα

5.1 Ομοφοβική γλώσσα

Η αποδοχή των ομοφυλοφίλων έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, όμως τα επίπεδα χρήσης της ομοφοβικής γλώσσας παραμένουν υψηλά, ίσως επειδή η χρήση της συνδέεται πλέον περισσότερο με τους ρόλους των φύλων (Rosenberg et al., 2017). Οι ρόλοι των φύλων αποτελούν συχνά τα θεμέλια του γλωσσικού φαινομένου της ομοφοβικής γλώσσας, χωρίς όμως να είναι πάντοτε απόλυτα κατανοητή η έννοια που οι χρήστες αυτής της αποδίδουν ή οι κοινωνικές συνθήκες κάτω από τις οποίες εκδηλώνεται (Fulcher, 2017). Παρόλο που στις περισσότερες δημοκρατικές κοινωνίες, η χρήση προσβλητικών όρων απέναντι σε διάφορες κοινωνικές ομάδες θεωρείται, αν όχι παράνομη, τότε σίγουρα ιδιαίτερα απρεπής, οι άνθρωποι συνεχίζουν να χρησιμοποιούν αντίστοιχα προσβλητικά επίθετα (Carnaghi et al., 2011). Οι σεξουαλικές μειονότητες στις ΗΠΑ, βιώνουν κατά μέσο όρο 2 λεκτικές ομοφοβικές επιθέσεις κάθε εβδομάδα, όμως εκτός από τους δέκτες και τους πομπούς ανάλογης φρασεολογίας, οποιοσδήποτε άνθρωπος μπορεί να γίνει μάρτυρας χρήσης ομοφοβικών επιθέτων στην καθημερινότητά του (Fasoli et al., 2015). Παρά την εχθρικότητα και τον αρνητισμό που τα ομοφοβικά επίθετα όπως “αδερφή”, “πούστης” και “λούγκρα” εκπέμπουν, χρησιμοποιούνται με μεγάλη συχνότητα στον καθημερινό λόγο (Fasoli et al., 2015). Μάλιστα, το 85% των μαθητών σεξουαλικών μειονοτήτων, βιώνει λεκτική κακοποίηση, με τις συχνότερες συμπεριφορές ομοφοβικού εκφοβισμού να είναι τα υποτιμητικά αστεία, η ομοφοβική γλώσσα και οι φήμες σχετικά με τη σεξουαλικότητα κάποιου (Sánchez-SanSegundo et al., 2020). Οι επιδράσεις της ετεροκανονικής γλώσσας, είναι πιο έντονες απέναντι στη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα, καθιστώντας τα άτομα αυτής της ομάδας, πιο ευάλωτα σε βίαιες λεκτικές συμπεριφορές (King, 2016). Εφόσον όμως, η ομοφοβία έχει τις ρίζες της σε παραδοσιακές ιδεολογίες σχετικά με το ρόλο των φύλων, μπορούν να είναι θύματα ομοφοβικού εκφοβισμού τόσο ομοφυλόφιλοι άνδρες και γυναίκες, όσο και ετεροφυλόφιλα άτομα λόγω της απόκλισής τους από την αναμενόμενη φυλο-συμπεριφορά (Poteat & Espalage, 2005). Συνεπώς, εκτός από τις νεαρές σεξουαλικές μειονότητες και οι ετεροφυλόφιλοι βιώνουν το φαινόμενο της θυματοποίησης, η οποία εκδηλώνεται συνήθως μέσα από τη χρήση υβριστικού λεξιλογίου, όπως είναι τα ομοφοβικά επίθετα (Poteat et al., 2012). Τα ομοφοβικά επίθετα, δεν αποτελούν απλώς προσβλητικούς όρους, αλλά λειτουργούν υποτιμητικά προς μία κοινωνική ομάδα,

κατηγοριοποιώντας τα άτομα που την απαρτίζουν, ως ανώμαλους και αφύσικους (Fasoli et al., 2015). Βέβαια, δεν έχει φανεί ότι λειτουργούν ως παράγοντες ενίσχυσης των ήδη υπαρχόντων στερεοτύπων σε μεγαλύτερο βαθμό, απ' ότι οι ουδέτερες ταμπέλες, όμως η έκθεση σε ομοφοβικά επίθετα, έρχεται να ενισχύσει τις προκαταλήψεις και τον αρνητισμό απέναντι στις μειονότητες αυτές, ενώ ακόμα και οι ουδέτερες ταμπέλες της ομοφυλοφιλίας, έχουν εν μέρει τη δύναμη να ενεργοποιήσουν στερεοτυπικές πεποιθήσεις, ακόμα κι αν δεν είναι τόσο αρνητικά φορτισμένες (Carnaghi et al., 2011). Εξαιτίας αυτού, ένα ζήτημα το οποίο απασχολεί τους γλωσσολόγους, είναι η αναγνώριση των διαθέσιμων λεκτικών στοιχείων, που υφίστανται για την αναφορά στους ανθρώπους διαφόρων σεξουαλικών προσανατολισμών (Livia & Hall, 1997).

5.1.1 Χρήση ομοφυλοφιλικών όρων και ομοφοβικών επιθέτων

Η διττή φύση των λέξεων, έχει τη δυνατότητα από τη μία να δημιουργήσει ένα πλαίσιο εμπύχωσης και αλλαγών και από τη άλλη να τροφοδοτήσει τη δυσπιστία και να δώσει μορφή στα στερεότυπα (King, 2016). Στην σημερινή εποχή, οι όροι “ομοφυλόφιλος/η” και “γκέι”, δεν φέρουν το αρνητικό φορτίο που κάποτε έφεραν και χρησιμοποιούνται για την αναφορά σε άτομα μίας κοινωνικής ομάδας με βάση το σεξουαλικό τους προσανατολισμό (Fasoli et al., 2015). Συγκεκριμένα, ο όρος “γκέι” μπορεί να λειτουργεί ως υπεράνωμο, που εμπερικλείει όλους τους ομοφυλόφιλους και αμφιφυλόφιλους, όμως μπορεί επίσης να αφορά μόνο τους ομοφυλόφιλους άνδρες και να διαφοροποιείται από τους αμφιφυλόφιλους και τους ετεροφυλόφιλους (Livia & Hall, 1997). Επιπρόσθετα, πολλές ομοφυλόφιλες γυναίκες προτιμούν να αποκαλούνται “γκέι”, ακόμα και αν η χρήση της συγκεκριμένης λέξης συνήθως απευθύνεται σε άνδρες (Livia & Hall, 1997). Επομένως οι ουδέτεροι όροι, έχουν μία περιγραφική λειτουργία, σε αντίθεση με τα ομοφοβικά επίθετα, που χρησιμοποιούνται για την έκφραση ατομικών πεποιθήσεων και αμυντικών ή επιθετικών στάσεων (Fasoli et al., 2015). Ο πολύσημος όρος “γκέι”, που τα τελευταία χρόνια έχει καθιερωθεί προκειμένου να περιγράψει τα ομοφυλόφιλα άτομα, πολλές φορές χρησιμοποιείται με αρνητική χροιά στην αργκό, ανεξάρτητα από το αν αφορά την ομοφυλοφιλία ή όχι (Nicolas & Skinner, 2012). Για τις ανάγκες της μελέτης τους, διαφορετικές σημασίες αποδόθηκαν στη λέξη “γκέι” από τους Lalor και Rendle-Short, προκειμένου να ερευνηθούν υπό ποια έννοια γίνεται χρήση του επιθέτου αυτού, από τα νέα άτομα. Η μία απόδοση ήταν “χαρούμενος”, η άλλη “ομοφυλόφιλος και η άλλη “περίεργος”, με την δεύτερη και την τρίτη να αποτελούν τις δημοφιλέστερες εξ αυτών (Fulcher, 2017). Εάν δούμε συγκριτικά τα επίθετα “ομοφυλόφιλος” και “γκέι”, ορισμένοι

επιμένουν στη χρήση μόνο του ενός ή μόνο του άλλου, ενώ κάποιοι άλλοι διακρίνουν διαφορές ανάμεσα στις δύο λέξεις, σε συμπεριφορικό και συναισθηματικό επίπεδο (Livia & Hall, 1997). Αντίστοιχα, υφίσταται διαχωρισμός και για τα επίθετα “ομοφυλόφιλη” και “λεσβία”, τα οποία υπάρχει η τάση να γίνονται αντιληπτά με βάση τη συμπεριφορά και την σεξουαλική ταυτότητα. Δηλαδή, η χρήση του πρώτου σχετίζεται με τη σεξουαλικότητα και η χρήση του δεύτερου με την εμφάνιση και τη συμπεριφορά (Livia & Hall, 1997). Βέβαια σε πολλές περιπτώσεις, η ετικετοποίηση ανθρώπων ως “γκέι” ή “λεσβία”, έχει οριστεί ως μία μορφή σεξουαλικής παρενόχλησης (Poteat & Espalage, 2005). Άρα, τα λεκτικά στοιχεία διαφοροποιούνται ανάλογα με την καταλληλότητα και τα κοινωνικά πλαίσια, όμως πολλοί εμμένουν στη προσωπική τους άποψη αναφορικά με τη χρήση αυτών, δημιουργώντας εντάσεις (Livia & Hall, 1997). Διακρίνεται μία έμμεση σχέση ανάμεσα στα ομοφυλόφιλα άτομα και στις αρνητικές αντιλήψεις για εκείνα, λόγω της έκθεσης στην χρήση του όρου “γκέι” ως μία έννοια με αρνητική υπόσταση (Nicolas & Skinner, 2012). Επομένως το πλαίσιο και ο τρόπος χρήσης μίας λέξης, πυροδοτεί διαφορετικούς εννοιολογικούς προσδιορισμούς στην ίδια τη λέξη, η οποία έχει τη δύναμη να επηρεάσει τις αντιλήψεις και τις στάσεις απέναντι σε μία κοινωνική ομάδα (Nicolas & Skinner, 2012). Συνεπώς, είναι σημαντικό να μελετηθούν οι τρόποι με τους οποίους η χρήση της γλώσσας σχετίζεται με την διατήρηση του φαινομένου της ομοφοβίας (Fasoli et al., 2015). Ενώ μπορεί οι ίδιες οι λέξεις να μη συνδέονται με αρνητικές αντιλήψεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία, έχει διαπιστωθεί ότι η έκθεση στη χρήση του όρου “γκέι” ως προσβολή, είναι πιθανό να πυροδοτεί προκαταλήψεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους και να επηρεάζει τις στάσεις απέναντι στην ομάδα αυτή (Nicolas & Skinner, 2012). Με τον τρόπο αυτό, ενεργοποιούνται πιο αρνητικές στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία, σε σχέση με την ουδέτερη χρήση των όρων και δυσχεραίνεται η ευνοϊκή αντιμετώπιση και η θετική διάθεση απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα (Fasoli et al., 2015). Βέβαια, εκτός από τους συγκεκριμένους όρους, πολύ συχνά λαμβάνει χώρα και η χρήση των επιθέτων “αδερφή” και “πούστης” ή φρασεολογία όπως “πόσο γκέι αυτό” (Fulcher, 2017). Υφίστανται ισχυρισμοί που παρουσιάζουν τα παραπάνω ομοφοβικά επίθετα ως απλές λέξεις, όμως στην πραγματικότητα οι επιπτώσεις τους εκτείνονται τόσο στα ετεροφυλόφιλα, όσο και στα ομοφυλόφιλα άτομα (Fasoli et al., 2015). Στην περίπτωση των ομοφυλόφιλων ανδρών, το επίθετο “αδερφή” αποτελεί έναν ιδιαίτερα συναισθηματικά φορτισμένο όρο, που υποδεικνύει με μία μόνο λέξη, μία πολύ αρνητική πεποίθηση για μία κοινωνική ομάδα (Carnaghi et al., 2011). Μάλιστα, φαίνεται να αυξάνεται η πιθανότητα αντιμετώπισης των ομοφυλοφίλων σαν να μην έχουν ανθρώπινη υπόσταση και εμφανίζεται μία τάση απομάκρυνσης των

ετεροφυλοφίλων από τους ομοφυλόφιλους, μέσα από την έκθεση σε ομοφοβικά επίθετα (Fasoli et al., 2015).

5.2 Ο ρόλος των φύλων σε σχέση με την ομοφοβική γλώσσα

5.2.1 Η σχέση της αρρενωπότητας με την ομοφοβική γλώσσα

Στις περιπτώσεις που ένα άτομο και κυρίως ένας άνδρας, δεν ανταποκρίνεται στις αναμενόμενες φυλο-συμπεριφορές, προκύπτει το συμπέρασμα ότι έλκεται από άτομα του ίδιου φύλου και η χρήση όρων όπως “γκέι” από τα ετεροφυλόφιλα άτομα δρα ως μέσο διαχωρισμού τους από “μη αρρενωπές” συμπεριφορές (Fulcher, 2017). Η αρρενωπότητα δεν συνιστά ένα ατομικό χαρακτηριστικό, απαραίτητο για την ανθρώπινη ανάπτυξη, αλλά ένα κοινωνικό κατασκεύασμα που δημιουργεί προσδοκίες για τους άλλους, ενισχύοντας το διαχωρισμό ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες (Rosenberg et al., 2017). Η υποστήριξη και η υιοθέτηση ορισμένων κανόνων της αρρενωπότητας, συνδέεται με τη συχνότητα χρήσης ομοφοβικής γλώσσας προκειμένου να αποδειχθεί η ταυτότητα του πομπού (Rosenberg et al., 2017). Η ομοφοβική γλώσσα δεν χρησιμοποιείται μόνο έχοντας ως στόχο την έκφραση προκαταλήψεων, αλλά και ως μία μορφή αστεϊσμού, με τις λειτουργίες της να είναι ποικίλες και εξαρτώμενες από το πλαίσιο (Fulcher, 2017). Πολλές από τις αρρενωπές ετεροκανονικές νόρμες αντικατοπτρίζουν ομοφοβικές πεποιθήσεις, οι οποίες πυροδοτούν ομοφοβικές συμπεριφορές μεταξύ των ανδρών (Poteat et al., 2012). Ουσιαστικά, η ετεροκανονικότητα αποτελεί μία παγιωμένη προσδοκία που συνίσταται από δύο αντίθετες σεξουαλικές και κοινωνικές κατηγορίες, μέσα στις οποίες το φύλο και η σεξουαλικότητα αποτελούν συγκεκριμένες και αμετάβλητες έννοιες (King, 2016). Σύμφωνα με την έννοια της ετεροκανονικότητας λοιπόν, η έκφραση του ατόμου υποδεικνύει αυτόματα το φύλο και τη σεξουαλικότητά του, ενώ και το κοινωνικό του φύλο, το βιολογικό του φύλο αλλά και τη σεξουαλικότητά του (King, 2016). Επομένως, οι προκαταλήψεις απέναντι στις σεξουαλικές μειονότητες, είναι πιο ισχυρές στην περίπτωση των ετεροφυλόφιλων ανδρών και ένα μέσο έκφρασης αυτών είναι η χρήση ομοφοβικών όρων απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες, προκειμένου να δηλώσουν τη διαφοροποίησή τους από εκείνους και να ενισχύσουν το δικό τους ρόλο φύλου (Carnaghi et al., 2011). Συγκεκριμένα, αποτελούν το συνηθέστερο μέσο που αξιοποιείται με σκοπό να ενισχυθεί η αρρενωπότητα ενός άνδρα και είναι προσανατολισμένες στους άλλους, ανεξάρτητα από τη σεξουαλικότητά τους (Rosenberg et al., 2017). Συχνά βέβαια, συγχέεται η ταυτότητα φύλου με τη σεξουαλικότητα και τα ομοφοβικά επίθετα χρησιμοποιούνται στο φιλικό περιβάλλον των ανδρών, ως αποτρεπτικοί παράγοντες

εκδήλωσης συμπεριφορών, τις οποίες θεωρούν θηλυκές (Fulcher, 2017). Άρρηκτα συνδεδεμένη είναι λοιπόν, η ομοφοβική γλώσσα με την υποστήριξη των νορμών της αρρενωπότητας και της τιμωρητικότητας για όσους παρεκκλίνουν από αυτές και του διαχωρισμού των ομοφυλοφίλων από τα πλαίσια της ετεροκανονικότητας (Fasoli et al., 2015).

5.2.2 Υποτιμητικές ταμπέλες και ετεροκανονικότητα

Παράγοντες όπως η ιδεολογία, η κοινωνική τάξη και οι διαπροσωπικές σχέσεις, μπορούν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των μελών ορισμένων κοινωνικών ομάδων, σαν να μην έχουν ανθρώπινη υπόσταση και ειδικά μέσω της γλώσσας, όπως για παράδειγμα μέσω της χρήσης υποτιμητικών ταμπελών, στοχοποιούνται με αντίστοιχο τρόπο άλλοι άνθρωποι (Fasoli et al., 2015). Ως υποτιμητικές ταμπέλες που αφορούν μία ομάδα, ορίζονται τα επίθετα που χρησιμοποιούνται προς τα άτομα που απαρτίζουν την κοινωνική ομάδα και έχουν ως στόχο να τα βλάψουν (Carnaghi et al., 2011) και να ακυρώσουν την κληρονομιά και την κουλτούρα ενός ανθρώπου ή ενός συνόλου ανθρώπων (Fasoli et al., 2015). Η γλώσσα άλλωστε είναι και αυτή που διχοτομεί τα φύλα, μέσω της χρήσης των αντωνυμιών “αυτός” και “αυτή”, κατά την προσπάθεια περιγραφής των ανθρώπων, δίχως να αφήνει περιθώρια άλλων επιλογών στους ομιλητές (King, 2016). Η μοναδική επιλογή που απομένει λοιπόν, για την αναφορά σε άτομα τα οποία δεν αυτοπροσδιορίζονται με την ταυτότητα φύλου που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση, είναι η χρήση της αντωνυμίας “αυτό” (King, 2016). Ωστόσο, είναι εξίσου προβληματικό να γίνεται λάθος χρήση της θηλυκής και της αρσενικής αντωνυμίας, με το φαινόμενο χρήσης της ουδέτερης αντωνυμίας, αφού είθισται να αποδίδεται σε άψυχα αντικείμενα και σε ζώα (King, 2016). Οι σεξουαλικές μειονότητες λοιπόν, μέσω της χρήσης υποτιμητικών ταμπελών, καταλήγουν να αντιμετωπίζονται σαν να μην είναι άνθρωποι, δηλαδή σαν να ανήκουν σε κατώτερες τάξεις της ανθρωπότητας (Fasoli et al., 2015) ή σαν να μη έχουν αντάξια ανθρώπινη υπόσταση με τα άτομα που αυτοπροσδιορίζονται με την αναμενόμενη ετεροκανονική έκφραση φύλου (King, 2016). Στην ευρύτερη έννοια των υποτιμητικών όρων, εμπεριέχεται η ομοφοβική γλώσσα, η οποία χρησιμοποιείται ειδικά από ετεροφυλόφιλους άνδρες, όταν εκείνοι επιθυμούν να προσβάλουν ή να αστερευτούν σχετικά με τους ομοφυλόφιλους (Carnaghi et al., 2011). Ως ομοφοβική γλώσσα, μπορούν να οριστούν οι υποτιμητικές λέξεις που στιγματίζουν ανθρώπους με βάση τη σεξουαλικότητά τους, όπως είναι οι “γκέι”, “λεσβία”, “πούστης” και “αδερφή” (Poteat & Espalage, 2005) και η οποία αποτελεί μία μορφή λεκτικής επίθεσης που έρχεται να ενισχύσει την ετεροσεξιστική κουλτούρα και να συμβάλει στην εκδήλωση εγκλημάτων και ρητορικής μίσους απέναντι στα ομοφυλόφιλα

άτομα (Fasoli et al., 2015). Επομένως, η ομοφοβία μπορεί να βιώνεται ως σωματική ή ως λεκτική κακοποίηση και μάλιστα, έχει φανεί η σύνδεση της με αισθήματα ανασφάλειας, με τη χρήση ουσιών, με αυτοτραυματικές συμπεριφορές και με αυτοκτονίες (Fulcher, 2017). Τα θύματα είναι επίσης, πολύ πιθανό να εκδηλώσουν διάφορες ψυχικές διαταραχές, άγχος, κατάθλιψη και μετατραυματικό στρες (Sánchez-SanSegundo et al., 2020) και ειδικά στην παιδική ηλικία, η χρήση τέτοιων επιθέτων, σχετίζεται με ψυχολογικούς αλλά και με εκπαιδευτικούς παράγοντες (Poteat et al., 2012). Συγκεκριμένα, διαφαίνονται ορισμένες ανησυχίες αναφορικά με την ψυχική υγεία των παιδιών, με απουσία της αίσθησης του ανήκειν στο σχολικό περιβάλλον, με χαμηλότερη ακαδημαϊκή επίδοση, με αδικαιολόγητες απουσίες και με μειωμένο ενδιαφέρον για αποφοίτηση από το σχολείο (Poteat et al., 2012).

5.3 Η ομοφοβική γλώσσα στο σχολικό περιβάλλον

5.3.1 Ο ρόλος των ενηλίκων στην χρήση της ομοφοβικής γλώσσας

Οι επιπτώσεις της χρήσης ομοφοβικής γλώσσας απέναντι σε νεαρά ομοφυλόφιλα άτομα είναι ιδιαίτερα επιβλαβείς (Fulcher, 2017) με το φαινόμενο της χρήσης ομοφοβικών επιθέτων, κατά τη νεαρή παιδική ηλικία, να μην σχετίζεται ξεκάθαρα με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, αποτελώντας όμως ένα σύνολο επιθέτων που θεωρούνται πιο προσβλητικά από άλλους υβριστικούς όρους (Carnaghi et al., 2011). Στο σχολικό περιβάλλον, οι εφηβοί αναφέρουν ότι λαμβάνει χώρα η χρήση ομοφοβικών επιθέτων, είτε από τους ίδιους είτε από τους συνομιλήκους τους, φαινόμενο που συνδέεται με το σχολικό εκφοβισμό και τη θυματοποίηση παιδιών και η έλλειψη κατάλληλων παρεμβάσεων στο σχολικό περιβάλλον, οδηγεί σε αύξηση χρήσης ομοφοβικών επιθέτων σε ποικίλα περιβάλλοντα της ζωής του παιδιού (Poteat et al., 2012). Πολλές φορές, οι ενήλικες στο σχολικό περιβάλλον, δεν παρεμβαίνουν όταν αντιλαμβάνονται ότι γίνεται χρήση ομοφοβικών επιθέτων ή υποστηρίζουν πως γίνεται στα πλαίσια αθώου πειράγματος, με αποτέλεσμα οι σεξουαλικές μειονότητες των μαθητών που βιώνουν ομοφοβικό σχολικό εκφοβισμό, να μην αναζητούν τη βοήθεια που χρειάζονται (Poteat et al., 2012). Πολύ συχνά και οι ίδιοι οι δάσκαλοι ενστερνίζονται σεξιστικές και ομοφοβικές απόψεις, μεταβιβάζοντας στα παιδιά την πληροφορία ότι τέτοιου είδους παρενοχλήσεις θεωρούνται αποδεκτές (Rosenberg et al., 2017). Οι ενήλικες έχουν τη δύναμη να βοηθήσουν στην εξάλειψη του ομοφοβικού εκφοβισμού, όμως είναι απαραίτητη προϋπόθεση να μην θεωρούν οι ίδιοι αποδεκτή τη χρήση ομοφοβικής γλώσσας (Rosenberg et al., 2017). Για παράδειγμα, το γεγονός ότι η χρήση ομοφοβικών επιθέτων μειώνεται όσο τα κορίτσια μεγαλώνουν, ενώ στα αγόρια δεν παρατηρούνται αντίστοιχες μεταβολές, πιθανόν να

οφείλεται στη συχνότερη παρέμβαση των ενηλίκων όταν η χρήση επιθέτων γίνεται από τα κορίτσια, λόγω των προσωπικών τους πεποιθήσεων αναφορικά με την αναμενόμενη θηλυκή συμπεριφορά (Poteat et al., 2012).

5.3.2 Η χρήση της ομοφοβικής γλώσσας από το γυναικείο φύλο

Βέβαια, μπορεί και τα ίδια τα κορίτσια να μην ενστερνίζονται αυτές τις κοινωνικές νόρμες και να θεωρούν τα ομοφοβικά επίθετα, προσβλητικά (Poteat et al., 2012). Σε άλλες περιπτώσεις όμως, μπορεί και οι γυναίκες να υιοθετούν τη νοοτροπία της χρήσης λέξεων όπως “ανάρμοστη” ή “λεσβία”, όταν έρχονται αντιμέτωπες με μη αναμενόμενες θηλυκές συμπεριφορές (King, 2016). Αυτός ο χαρακτηρισμός των γυναικείων συμπεριφορών ως “ανάρμοστες” ή “ακατάλληλες” είναι ενδεικτικός του κοινωνικού κατασκευάσματος του θηλυκού και του αρσενικού και μάλιστα, αποτελεί το θεμέλιο για την εκδήλωση στιγματισμού και βίαιων συμπεριφορών απέναντι στις γυναίκες (King, 2016). Παρόλα αυτά, ενώ τα νέα κορίτσια κατά την κοινωνικοποίηση τους υιοθετούν κάποιες παραδοσιακές θηλυπρεπείς συμπεριφορές και αντιλήψεις, αυτές δεν συνδέονται με τη χρήση ομοφοβικού λεξιλογίου, στο βαθμό που ισχύει για τα νέα αγόρια (Poteat et al., 2012). Πιθανόν, αυτό να συμβαίνει επειδή δεν υπάρχει η ανάγκη ενίσχυσης της ετεροκανονικής ταυτότητας τους και συνεπώς, αποτελούν σπανιότερα πομπούς αντίστοιχων επιθέτων και συμπεριφορών (Poteat et al., 2012). Για το λόγο αυτό, οι γυναίκες δεν νιώθουν την ανάγκη να αποστασιοποιούνται στον ίδιο βαθμό με τους άνδρες, από τα άτομα που θεωρούν ομοφυλόφιλα (Rosenberg et al., 2017). Επιπλέον, κατά την εφηβεία, γεννιέται η ανάγκη στα παιδιά να διατηρούν την κυριαρχία τους απέναντι στους συνομήλικους τους, μέσω της χρήσης ομοφοβικών επιθέτων, φαινόμενο που μεταβάλλεται με την πάροδο των χρόνων και σχετίζεται με τα ατομικά χαρακτηριστικά του πομπού, δηλαδή τα παιδιά που ασκούν εκφοβισμό σε μεγαλύτερο βαθμό, έχουν και περισσότερο την τάση να χρησιμοποιούν τέτοια επίθετα (Poteat et al., 2012). Στην περίπτωση των κοριτσιών, δεν φαίνεται η χρήση ομοφοβικών επιθέτων να λειτουργεί ως μέσο διατήρησης της κυριαρχίας τους (Poteat et al., 2012), αφού στα πατριαρχικά περιβάλλοντα άλλωστε, μία βασική αξία είναι η διατήρηση της ανδρικής κυριαρχίας, η οποία επιτυγχάνεται μέσω της παραδοσιακής αρρενωπής ταυτότητας και της αποφυγής της θηλυπρέπειας (Rosenberg et al., 2017). Συνεπώς, υφίστανται διαφορές στη χρήση ομοφοβικών επιθέτων, οι οποίες σχετίζονται με το φύλο του πομπού αλλά και με το φύλο του δέκτη (Poteat et al., 2012). Τη σχέση ανάμεσα στο λεκτικό περιεχόμενο του εκφοβισμού και στην ομοφοβία, θέλησαν να ερευνήσουν οι Poteat & Espalage (2005). Φάνηκε λοιπόν, ότι σε μεγαλύτερο βαθμό τα αγόρια αναπαρήγαγαν

ομοφοβικά σχόλια και συμπεριφορές απέναντι σε ομοφυλόφιλα κορίτσια και αγόρια, σε σχέση με τα κορίτσια (Poteat & Espalage, 2005). Όμως, επειδή δεν είναι δέκτες ομοφοβικών επιθέτων μόνο τα ομοφυλόφιλα άτομα, παρατηρήθηκε ότι με μεγαλύτερη συχνότητα στοχοποιούνται τα αγόρια γενικά και κυρίως αυτά που κάνουν και συχνότερη χρήση αντίστοιχου λεξιλογίου, στα πλαίσια του χιούμορ μεταξύ αγοριών (Poteat & Espalage, 2005). Επιπλέον, ενώ τα κορίτσια εμπλέκονται συχνότερα σε διαφωνίες, φάνηκε ότι τα αγόρια στα πλαίσια της διαμάχης επιλέγουν συχνότερα να επιτίθενται λεκτικά και σωματικά, έχοντας ως γνώμονα τους το ομοφοβικό περιεχόμενο (Poteat & Espalage, 2005). Τα άτομα που βιώνουν ομοφοβικές επιθέσεις, είναι τα ίδια που γίνονται συχνότερα θύματα εκφοβισμού και επομένως η ομοφοβία αποτελεί το βασικό συστατικό του εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον. Βέβαια, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι στην συγκεκριμένη έρευνα, υπήρξαν ευρήματα χρήσης ομοφοβικής γλώσσας και ανάμεσα στα κορίτσια, βάζοντας την ταμπέλα της “λεσβίας” στα κορίτσια που δεν συμβάδιζαν με τις αναμενόμενες συμπεριφορές (Poteat & Espalage, 2005).

5.3.3 Η χρήση της ομοφοβικής γλώσσας από το ανδρικό φύλο

Η χρήση δυσφημιστικής γλώσσας μπορεί άμεσα να βλάψει τους δέκτες αυτής και έμμεσα να ενισχύσει τα κοινωνικά κατασκευάσματα, που περιθωριοποιούν κάποιες κοινωνικές ομάδες (King, 2016). Επειδή κατά τη εφηβεία, λαμβάνει χώρα η διερεύνηση της ταυτότητας φύλου του παιδιού, η ομοφοβική γλώσσα εμφανίζεται με μεγαλύτερη συχνότητα προκειμένου να ενισχύσει τις ετεροφυλοφιλικές πεποιθήσεις (Rosenberg et al., 2017). Ωστόσο και στις τάξεις του δημοτικού, όπου δεν έχει πραγματοποιηθεί ακόμα η σεξουαλική ωρίμανση, τα παιδιά έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με ομοφοβικούς όρους όπως είναι τα επίθετα “αδερφή”, “πούστης” και “λούγκρα” (Carnaghi et al., 2011). Στο δημοτικό, τα επίθετα αυτά χρησιμοποιούνται με σκοπό να καταδείξουν τα άτομα που δεν συμμορφώνονται με βάση τις κοινωνικές νόρμες των συνομιλήκων τους (Fasoli et al., 2015), με τις ομοφοβικές προσβολές να στοχεύουν συνήθως, προς τα λιγότερα αρρενωπά αγόρια, σε συμπεριφορικό ή σε εμφανισιακό επίπεδο ή προς εκείνα που δεν ασχολούνταν με “αρρενωπές” δραστηριότητες (Rosenberg et al., 2017). Άρα, ανάλογοι όροι χρησιμοποιούνται στις περιπτώσεις αγοριών στα οποία έχει καθυστερήσει η ανάπτυξη τους, που είναι πιο αδύναμα και εσωστρεφή ή που εμφανίζουν ελλείματα στην αρρενωπότητα τους (Carnaghi et al., 2011). Στα ατομικά χαρακτηριστικά που αναμένονται από τις νόρμες της αρρενωπότητας, συγκαταλέγεται η έλξη για το αντίθετο φύλο, η σωματική δύναμη, η μη εκδήλωση των συναισθημάτων και η κλήση προς τα αθλήματα (Rosenberg et al., 2017). Ωστόσο, δεν είναι δυνατόν, όλοι οι άνδρες να

ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αρρενωπότητας, όμως η πατριαρχία ασκεί συνεχή επιρροή στους άνδρες αναφορικά με τα ατομικά τους χαρακτηριστικά και στις γυναίκες σχετικά με τις προσδοκίες τους για τους άνδρες (Rosenberg et al., 2017). Η ύπαρξη μη αναμενόμενων, για τις κοινωνικές νόρμες, ατομικών χαρακτηριστικών συνεπάγεται τη χρήση ομοφοβικών επιθέτων, γεγονός που αποτελεί και το θεμέλιο της ομοφοβίας (Carnaghi et al., 2011). Μάλιστα, σύμφωνα με τις δηλώσεις μαθητών μέσα στα σχολικά πλαίσια, η ομοφοβική γλώσσα συνηθίζει να εμφανίζεται από τη μεριά των δημοφιλέστερων αγοριών, κυρίως λόγω της μη τήρησης του αναμενόμενου αρρενωπού ρόλου από άλλα αγόρια του σχολείου, όπως για παράδειγμα στις περιπτώσεις που εκείνα δεν συμμετέχουν στις αθλητικές δραστηριότητες (Fulcher, 2017). Μπορεί δηλαδή, να λειτουργεί ως ένα μέσο διατήρησης της κοινωνικής ιεραρχίας στο σχολικό περιβάλλον, η οποία δρα ευνοϊκά ως προς τους ετεροκανονικούς ρόλους των φύλων. (Fulcher, 2017). Επομένως οι νέοι άνδρες, με μεγαλύτερη συχνότητα γίνονται χρήστες ομοφοβικού λεξιλογίου με στόχο την ενίσχυση ετεροκανονικών συμπεριφορών, αλλά και δέκτες ομοφοβικού εκφοβισμού, με τη χρήση ομοφοβικών επιθέτων, να συνδέεται με τον εκφοβισμό, ακόμα και αν δεν εμπεριέχεται σε όλες τις περιπτώσεις εκδήλωσης του φαινομένου (Poteat et al., 2012). Ανεξάρτητα από το ποιες λέξεις επιλέγονται, το πλαίσιο μέσα στο οποίο γίνεται χρήση αυτών και η σχέση μεταξύ του πομπού και του δέκτη, είναι αυτά που καθορίζουν τον εννοιολογικό προσδιορισμό και την πρόθεση πίσω από αυτή τη γλώσσα (Fulcher, 2017). Οποιαδήποτε προσβλητική λέξη, θεωρείται ακατάλληλη και απρεπής όταν χρησιμοποιείται σε πιο επίσημα πλαίσια, όμως στο φιλικό περιβάλλον η ίδια λέξη μπορεί να θεωρείται αποδεκτή (Fulcher, 2017). Ακόμα και οι ίδιοι οι πομποί μπορεί να συνιστούν δέκτες αντίστοιχων γλωσσικών συμπεριφορών, από τους συνομηλικούς τους, με αποτέλεσμα να αυξάνουν τη χρήση ομοφοβικών επιθέτων, ώστε να γίνεται εντονότερη η διάκρισή τους (Poteat et al., 2012). Με αυτό τον τρόπο, ενισχύεται η προκατάληψη τους απέναντι στις σεξουαλικές μειονότητες και όλη αυτή η κατάσταση στην πραγματικότητα γεννά ένα φαύλο κύκλο (Poteat et al., 2012). Για το λόγο αυτό, θα μπορούσαμε να πούμε ότι, πέρα από τις περιπτώσεις έκφρασης προκαταλήψεων, πιο επιφανειακά η ομοφοβική γλώσσα λειτουργεί σαν ένας κώδικας επικοινωνίας ανάμεσα στα μέλη μίας παρέας (Fulcher, 2017). Πολλές φορές λοιπόν, οι νέοι διαχωρίζουν την ομοφοβική γλώσσα σε υποκατηγορίες που διαμορφώνονται ανάλογα με το κοινωνικό πλαίσιο, όπως στη χρήση της σαν αστείο, σαν έκφραση προκαταλήψεων ή σαν προσβολή (Fulcher, 2017). Παρόλα αυτά, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις οι άνδρες χρησιμοποιούν τέτοιου είδους επίθετα μεταξύ τους, όταν οι δέκτες είναι επανειλημμένα τα ίδια άτομα, το βιώνουν ως στιγματισμό και προσβολή (Poteat et al., 2012). Λόγω της ύπαρξης μίας ιδιαίτερης σχέσης ανάμεσα στη συμμετοχή και στη βίωση του

εκφοβισμού, ακόμα και τα ίδια τα άτομα που ασκούν ανάλογες συμπεριφορές, είναι πιο πιθανό να βιώσουν άγχος και καταθλιπτικά συμπτώματα (Sánchez-SanSegundo et al., 2020). Ίσως για όλα τα παραπάνω, να ευθύνονται οι διαδικασίες κοινωνικοποίησης που τα αγόρια υιοθετούν και οι οποίες περιλαμβάνουν παραδοσιακές, αρρενωπές συμπεριφορές και αντιλήψεις αλλά και χρήση ομοφοβικής γλώσσας, με σκοπό να αποδείξουν και να ενισχύσουν την ετεροκανονική τους ταυτότητα. Αυτή η ανάγκη απόδειξης της ετεροκανονικότητάς τους, είναι που έρχεται να δικαιολογήσει την συχνότητα ομοφοβικών διακρίσεων απέναντι στα άλλα αγόρια (Poteat et al., 2012). Στην έρευνα του Carnaghi, με τους συνεργάτες του (2011), υπήρχε η επιθυμία να μελετηθεί η σύνδεση ανάμεσα στις αντιλήψεις ετεροφυλόφιλων ανδρών, σχετικά με την ομοφυλοφιλία και στην έκθεση τους σε ομοφοβικά επίθετα και ουδέτερες ταμπέλες. Συγκεκριμένα, μελετήθηκαν οι απόψεις τους αναφορικά με τις κοινωνικές νόρμες της ετεροκανονικότητας, του ρόλου των φύλων και της ομοφυλοφιλίας και στη συνέχεια χωρίστηκαν σε δύο ομάδες (Carnaghi et al., 2011). Η μία ομάδα θα ερχόταν σε επαφή με τη χρήση ομοφοβικών επιθέτων και η άλλη με τη χρήση ουδέτερων ταμπελών, σχετικά με την ομοφυλοφιλία, ώστε να διαφανεί αν θα υπάρξει επιρροή στην έκφραση των ίδιων των ανδρών. Προέκυψαν λοιπόν ευρήματα, στα οποία φάνηκε πως οι άνδρες, ερχόμενοι σε επαφή με ομοφοβικά επίθετα, επιβεβαίωναν ξανά την ετεροφυλοφιλική τους ταυτότητα και την αρρενωπότητά τους, σε μεγαλύτερο βαθμό από εκείνους που εκτέθηκαν σε ουδέτερες ταμπέλες (Carnaghi et al., 2011). Επειδή, τα ομοφοβικά επίθετα προκαλούν πιο αρνητικές στάσεις των άλλων, έτσι και οι ίδιοι παρακινούνται περισσότερο να επιβεβαιώσουν την ταυτότητά τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Τρόποι εξάλειψης των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων & αναγκαιότητα της έρευνας

6.1 Εξάλειψη στερεοτύπων σε αντιληπτικό, συμπεριφορικό και γλωσσικό επίπεδο

Προκειμένου να αλλάξει η στάση της κοινωνίας απέναντι στην ομοφυλοφιλία, αλλά και να μειωθούν ή ακόμα και να εξαλειφθούν οι προκαταλήψεις, θα ήταν σημαντικό να δοθεί έμφαση στη επαφή με άτομα αυτής της κοινωνικής ομάδας (Suen et al., 2021). Σύμφωνα με τη Θεωρία Επαφής του Allport, η επαφή μεταξύ μελών διαφορετικών ομάδων, ίσης κοινωνικής κατάστασης, έχει τη δυνατότητα να μειώσει την εχθρότητα και τις προκαταλήψεις (Herek, 1997). Μέσω λοιπόν, της τριβής με ομοφυλόφιλα άτομα θα μπορούσαν να επέλθουν ουσιώδεις αλλαγές, με θετικές προεκτάσεις για την ομαλή συνύπαρξη των διαφορετικών ομάδων (Suen et al., 2021). Επίσης, μέσα από τηλεοπτικά προγράμματα, μπορεί να αυξηθεί η αποδοχή των μειονοτικών ομάδων (McLaughlin & Rodriguez, 2017), αφού τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, θα μπορούσαν να παρέχουν ορθές και αντικειμενικές πληροφορίες σχετικά με την ομοφυλοφιλία, προκειμένου να μετριαστεί το άγχος των ανθρώπων που ανήκουν σε αυτή την ομάδα (Suen et al., 2021). Έτσι, μπορεί να γεφυρωθεί το κοινωνικό χάσμα ανάμεσα στις κοινωνικές ομάδες και να αυξηθεί η ενσυναίσθηση και η αποδοχή, αλλά και να μειωθούν οι προκαταλήψεις και η εναντίωση στα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων (McLaughlin & Rodriguez, 2017). Όπως ακριβώς συνδέεται η εκδήλωση βίας με τη χρήση ετεροκανονικής γλώσσας, με τον ίδιο τρόπο η ευαισθησία και η συμπερίληψη στη γλώσσα, έχει τη δυνατότητα να ελαττώσει τα φαινόμενα βίας (King, 2016). Εφαρμόζοντας στην καθημερινότητά μας πρακτικές, όπως η συμπερίληψη όλων των σεξουαλικών όρων, η σωστή χρήση αντωνυμιών και η αναγνώριση της επιρροής των υπαινιγμών σχετικά με το φύλο, έχουμε τη δυνατότητα να εξαλείψουμε τη βία της ετεροκανονικότητας (King, 2016). Τα στερεότυπα συγκεκριμένα, οδηγούν σε περιορισμό της συμπάθειας και της υποστήριξης της κοινωνίας για τα ομοφυλόφιλα άτομα και ειδικά για εκείνα που φέρουν τον ιό HIV (Calabrese et al., 2018). Ειδικά, σε παλαιότερες έρευνες φάνηκε πως η κοινωνία είχε την τάση να επιρρίπτει ευθύνες και να δείχνει λιγότερη συμπόνια για τους ομοφυλόφιλους νοσούντες, παρά για τους ετεροφυλόφιλους οροθετικούς. Η εκπαίδευση σχετικά με το AIDS λοιπόν, θα πρέπει να εστιάζει στις ριζοκίνδυνες συμπεριφορές γενικά και όχι σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες και είναι απαραίτητο οι επαγγελματίες υγείας, να εκπαιδεύονται, με στόχο να εξαλειφθούν τα στερεότυπα και να ενημερώνονται κατάλληλα, σχετικά με την ομοφυλοφιλική κουλτούρα (Eliason et al., 2009). Επιπρόσθετα, θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι η αντίληψη και η

ενημέρωση σχετικά με την ομοφυλοφιλία ανάμεσα στους μαθητές, θα οδηγήσει σε μείωση της ομοφοβικής συμπεριφοράς και της ομοφοβικής γλώσσας, χωρίς όμως να ισχύει πάντοτε αυτό (Fulcher, 2017). Τα ζητήματα της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας, δεν θα πρέπει να θεωρούνται ακατάλληλα προς συζήτηση με τα παιδιά διαφόρων ηλικιακών ομάδων και (Vaughn et al., 2017) ίσως η αύξηση της αποδοχής να μην μπορεί να επιτευχθεί σε ικανοποιητικά επίπεδα, μόνο μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Larsen et al., 1980). Για το λόγο ότι, η αντίληψη της ομοφοβικής γλώσσας από τους ετεροφυλόφιλους, αποτελεί ένα αρκετά περίπλοκο ζήτημα, ίσως η δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων με σκοπό την εξάλειψη της ομοφοβίας, να έρχεται αντιμέτωπη με ορισμένα εμπόδια (Fulcher, 2017). Αρχικά, οι εκπαιδευτικοί, είναι απαραίτητο να συμμετέχουν σε εργαστήρια, μέσω των οποίων θα μάθουν στα παιδιά να μην φοβούνται να μιλάνε, όταν γίνονται μάρτυρες διακρίσεων απέναντι σε ΛΟΑΤΚΙ συνομηλίκους τους (Herrick & Duncan, 2020) και θα πρέπει να αυτοαξιολογούνται συχνά, ώστε να διαπιστώνουν αν και οι ίδιοι ενστερνίζονται στερεότυπα τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε μετάδοση λάθος πληροφοριών στις νεότερες γενιές (Vaughn et al., 2017). Θα ήταν ωφελίμο, να συμπεριληφθούν και συζητήσεις σχετικά με την πολυδιάστατη φύση της ομοφοβικής γλώσσας, ώστε οι μαθητές να κατανοήσουν τις επιδράσεις της σε όλους τους συνομηλίκους τους. Οι συζητήσεις αυτές, θα μπορούσαν να συνδυάζονται με δραστηριότητες και να πραγματεύονται ζητήματα όπως το φύλο και οι κοινωνικές ομάδες, προκειμένου να κατανοήσουν με ποιούς τρόπους ενισχύονται οι νόρμες των φυλο-ρόλων και πως αυτές επηρεάζουν τις κοινωνικές συναναστροφές (Fulcher, 2017). Τέλος, θα ήταν βοηθητικό να εστιάσουμε στο θεσμικό πλαίσιο, που λόγω του συντηρητισμού λειτουργεί τιμωρητικά, όπως οι εκκλησίες και οι διάφοροι οργανισμοί που μπορούν να παρέχουν την μέγιστη υποστήριξη (Larsen et al., 1980). Έτσι, θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα κλίμα συμπερίληψης στα σχολεία και στις αθλητικές δραστηριότητες, με σκοπό να εξαλειφθεί η ανεκτικότητα απέναντι στις ομοφοβικές εκφράσεις και να περιοριστούν οι αρνητικές εμπειρίες των νεαρών ΛΟΑΤΚΙ ατόμων (Herrick & Duncan, 2020).

6.2 Αναγκαιότητα της έρευνας

Διαφαίνεται ότι είναι σημαντικό να μελετηθούν τα ομοφυλοφιλικά στερεότυπα, με βάση το φύλο των συμμετεχόντων, αφού αρκετά συχνά τα ευρήματα ανάμεσα σε ετεροφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες διαφοροποιούνται, με τους άνδρες μάλιστα να εκδηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό στερεοτυπικές στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα. Από την άλλη, η ηλικία δεν φαίνεται να αποτελεί σημαντικό προγνωστικό παράγοντα, καθώς με βάση

τα ευρήματα προηγούμενων ερευνών οι μεταβλητές που διαφοροποιούν την υιοθέτηση αντίστοιχων στερεοτύπων σε διάφορες ηλικίες, σχετίζονται κυρίως με ατομικές ιδεολογικές πεποιθήσεις. Βέβαια, απαραίτητη είναι η μελέτη και των δύο φύλων, καθώς δεν έχει δοθεί η απαραίτητη προσοχή στις ομοφυλόφιλες γυναίκες, λόγω των μη εύκολα αναγνωρίσιμων στερεοτύπων. Συγκεκριμένα, έχει δοθεί μεγαλύτερη βάση στην μελέτη των στερεοτύπων που αφορούν τους ομοφυλόφιλους άνδρες, πιθανόν εξαιτίας της πιο εμφανούς στερεοτυπικής απόκλισης από τους παραδοσιακούς φυλο-ρόλους και για το λόγο αυτό η παρούσα έρευνα μελετά ξεχωριστά τα στερεότυπα και τις στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες. Τέλος, παρόλο που τα ευρήματα σχετικά με τον ομοφοβικό εκφοβισμό παρουσιάζουν μία ομοιομορφία ανά τις χώρες, η ομοφοβική γλώσσα και οι στάσεις απέναντι στις σεξουαλικές μειονότητες, μπορεί να γίνονται αντιληπτές με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με το πολιτισμικό πλαίσιο (Sánchez-SanSegundo et al., 2020). Συνεπώς ανάλογα με τη χώρα και το πολιτισμικό πλαίσιο, μπορεί να επηρεάζεται η υιοθέτηση και η εκδήλωση των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων σε γλωσσικό, συμπεριφορικό και αντιληπτικό επίπεδο. Για το λόγο αυτό, αλλά και επειδή παρατηρείται μία έλλειψη, σχετικά με τη μελέτη των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων διασυνοριακά, ο τόπος διαμονής συνιστά μία μεταβλητή την οποία θα ερευνήσουμε.

6.3 Σκοπός και ερωτήματα της έρευνας

Βασικός στόχος της παρούσας ερευνητικής εργασίας αποτελεί η μελέτη της υιοθέτησης στερεοτυπικών αντιλήψεων και στάσεων απέναντι στην ομοφυλοφιλία, από ετεροφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, αλλά και η σχέση αυτών με την εκδήλωση γλωσσικών στερεοτύπων. Επιπλέον στόχο, αποτελεί η σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες, αλλά και η διερεύνηση των παραπάνω, έχοντας ως μέτρο σύγκρισης τη χώρα διαμονής των νέων συμμετεχόντων, αφού επιθυμούμε να ελέγξουμε την ύπαρξη ή μη διαφοροποίησης στα αποτελέσματα, λόγω της μεταβλητής αυτής. Συγκεκριμένα επιθυμούμε να δώσουμε απαντήσεις στα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποια είναι η σχέση ανάμεσα στις αντιλήψεις, τις στάσεις και τα στερεότυπα σχετικά με την ομοφυλοφιλία;
2. Οι άνδρες συμμετέχοντες υιοθετούν σε μεγαλύτερο βαθμό στερεοτυπικές στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα, σε σχέση με τις γυναίκες;

3. Οι άνδρες συμμετέχοντες εκδηλώνουν περισσότερα γλωσσικά στερεότυπα απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα, σε σχέση με τις γυναίκες;
4. Οι γηγενείς Έλληνες υιοθετούν σε μεγαλύτερο βαθμό στερεοτυπικές στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα, σε σχέση με τους Έλληνες του εξωτερικού;
5. Οι γηγενείς Έλληνες εκδηλώνουν περισσότερα γλωσσικά στερεότυπα σε σχέση με τους Έλληνες του εξωτερικού;

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ: ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΟ - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Ερευνητικός σχεδιασμός

7.1 Εισαγωγή

Στον συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο ερευνητικός σχεδιασμός που ακολουθήθηκε στην παρούσα έρευνα, προκειμένου να μελετηθούν οι στερεοτυπικές στάσεις και αντιλήψεις αλλά και τα γλωσσικά στερεότυπα απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα. Έμφαση δίνεται στη διαφοροποίηση ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες και στη χώρα διαμονής νέων Ελλήνων, αναφορικά με τα ομοφυλοφιλικά στερεότυπα σε συμπεριφορικό, αντιληπτικό και γλωσσικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, μελετάται η συσχέτιση ανάμεσα στις στερεοτυπικές στάσεις και αντιλήψεις ενός ατόμου και στα γλωσσικά στερεότυπα που το ίδιο εκδηλώνει, ανάλογα με το φύλο του και τη χώρα διαμονής του, είτε δηλαδή την Ελλάδα, είτε μία χώρα τους εξωτερικού όπως η Αγγλία, η Ολλανδία, η Ισπανία, η Ελβετία και η Δανία. Η έρευνα μας ακολουθεί την ποσοτική μεθοδολογία, μέσω της χρήσης ερωτηματολογίων με αποκρίσεις κλίμακας Likert και πολλαπλής επιλογής.

7.2 Συμμετέχοντες

Αρχικά, πραγματοποιήθηκε ένα σύνολο ενεργειών ώστε να εξασφαλιστεί η εύρεση ενός ικανοποιητικού αριθμού νέων συμμετεχόντων, που επιθυμεί να λάβει μέρος στην παρούσα έρευνα. Εξαιτίας της φύσης της έρευνας, υπήρξαν ορισμένες δυσκολίες και για το λόγο αυτό επιλέχθηκε η μέθοδος της βολικής δειγματοληψίας, με αποτέλεσμα μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας με διάφορους Έλληνες του εξωτερικού, να βρεθούν 35 Έλληνες κάτοικοι του εξωτερικού και 32 Έλληνες γηγενείς. Ωστόσο, κατά τη διαδικασία συλλογής των ερωτηματολογίων, υπήρξαν 7 συμμετέχοντες οι οποίοι δήλωσαν ομοφυλοφιλική ή αμφιφυλοφιλική σεξουαλική ταυτότητα και δεν μπόρεσαν να συμπεριληφθούν στην έρευνα, με αποτέλεσμα το τελικό δείγμα να ανέρχεται στους 28 Έλληνες και Ελληνίδες κατοίκους του εξωτερικού και στους 32 γηγενείς Έλληνες και Ελληνίδες. Οι 28 νέοι άνδρες και οι 32 νέες

γυναίκες που συμμετέχουν είναι ηλικίας 18 έως 38 ετών και κατοικούν στο Ρέθυμνο, στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη, στη Λάρισα, στο Λονδίνο, στο Ρότερνταμ, στην Κοπεγχάγη, στη Βαρκελώνη και στη Ζυρίχη. Τα βασικότερα κριτήρια επιλογής τους αποτέλεσαν η ταυτότητα φύλου τους και η σεξουαλική τους ταυτότητα, καθώς δεν θα υπήρχε η δυνατότητα να υποστηριχθούν οι απαντήσεις τους μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση της παρούσας ερευνητικής μελέτης.

7.3 Χώρος και χρόνος της έρευνας

Η έρευνα διενεργήθηκε στην πόλη του Ρεθύμνου τον μήνα Απρίλιο του 2024. Τα υποκείμενα της έρευνας κατοικούν και εργάζονται σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας και του εξωτερικού, επομένως η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε ηλεκτρονικά. Εφόσον η διανομή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε ηλεκτρονικά και η μέθοδος συλλογής των δεδομένων ήταν ποσοτική, οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να συμπληρώσουν τη φόρμα σε μικρό χρονικό διάστημα. Συγκεκριμένα, ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε μέσω του google forms και απεστάλη στους συμμετέχοντες, προκειμένου να υπάρχει ταχύτερη και ευκολότερη πρόσβαση στον πληθυσμό της έρευνας και συνεπώς να αυξηθεί η πιθανότητα συμμετοχής τους.

7.4 Μεθοδολογική προσέγγιση, διαδικασία και ερευνητικό εργαλείο

Όπως έχει αναφερθεί, η παρούσα εργασία ακολουθεί τις αρχές της ποσοτικής έρευνας, μέσω της χρήσης ενός ερωτηματολογίου σε ηλεκτρονική μορφή ώστε να υλοποιήσει σε ικανοποιητικό βαθμό τον σκοπό της. Συνεπώς, τόσο η διαδικασία συλλογής των δεδομένων όσο και η διαδικασία ανάλυσής τους, βασίστηκε στην ποσοτική προσέγγιση, έχοντας ως στόχο να δημιουργήσει ένα κλίμα εμπιστοσύνης στους ερωτώμενους μέσω της διατήρησης της ανωνυμίας τους, να συλλεχθούν όσο το δυνατόν περισσότερες απαντήσεις διασυννοριακά και να προκύψουν αμερόληπτα αποτελέσματα. Προκειμένου να μπορέσουμε να μελετήσουμε τις στάσεις, αντιλήψεις και τα στερεότυπα των ετεροφυλόφιλων ανδρών και γυναικών, απέναντι στην ομοφυλοφιλία, κατασκευάσαμε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο χωρίζεται σε 5 κατηγορίες. Οι κατηγορίες αυτές αφορούν τις αντιλήψεις, τις στάσεις και τα στερεότυπα απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα. Για να μπορέσουμε να κατασκευάσουμε το ερωτηματολόγιο της παρούσας έρευνας, αξιοποιήσαμε κάποιες από τις πιο διαδεδομένες κλίμακες μέτρησης των

μεταβλητών αυτών, εκ των οποίων άλλες μελετούν στάσεις, άλλες αντιλήψεις και άλλες στερεότυπα σε γνωστικό, συμπεριφορικό και γλωσσικό επίπεδο.

Δημογραφικά στοιχεία

Στην αρχή του ερωτηματολογίου υπήρχαν ορισμένες ερωτήσεις δημογραφικού ενδιαφέροντος, αναφορικά με το φύλο, την ηλικία, το σεξουαλικό προσανατολισμό και τη χώρα διαμονής.

Στερεότυπα και στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες

Αξιοποιήθηκε η Attitudes Toward Lesbians and Gay men (**ATLG**), που συνίσταται από 20 ερωτήσεις και δύο υποκλίμακες και κατασκευάστηκε από τον Herek (1988). Οι δύο υποκλίμακες είναι οι ATL και ATG, που ερευνούν τις στάσεις και τα στερεότυπα απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες και άνδρες χωριστά. Η αξιολόγηση των απαντήσεων γίνεται σε κλίμακα likert 9 βαθμών (όπου 1=Διαφωνώ απόλυτα και 9=Συμφωνώ απόλυτα). Υιοθετήθηκαν έπειτα από μετάφραση και προσαρμογή, ορισμένες προτάσεις από την κάθε υποκλίμακα, όπως «Η γυναικεία ομοφυλοφιλία θεωρείται υποδεέστερη μορφή σεξουαλικότητας», «αρρώστια», «αμαρτία», «αιτία κατάρριψης του δίπολου των δύο φύλων» και «απειλή για τους βασικούς κοινωνικούς θεσμούς», από την υποκλίμακα ATL αλλά και «Η ανδρική ομοφυλοφιλία θεωρείται ανωμαλία» και «αηδιαστική», μεταξύ άλλων από την υποκλίμακα ATG. Η βαθμολογία της κλίμακας ως άθροισμα του σκορ κάθε πρότασης, δύναται να κυμαίνεται από 20 έως 180, με την υψηλότερη να σημαίνει ιδιαίτερα αρνητικές στάσεις και αντιλήψεις. Τα επίπεδα αξιοπιστίας της συγκεκριμένης κλίμακας είναι ικανοποιητικά (Cronbach's alpha = 0.90).

Επίσης αξιοποιήθηκε η Homopositivity Scale (**HPS**), η οποία αποτελεί μία κλίμακα 9 ερωτήσεων και κατασκευάστηκε από τους Morrison και Bearden (2007). Εξετάζει κατά πόσο τα ετεροφυλόφιλα άτομα επιβεβαιώνουν τα θετικά στερεότυπα που αφορούν τους ομοφυλόφιλους άνδρες και μερικές από τις θέσεις που μελετά η συγκεκριμένη κλίμακα, είναι «Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες, θεωρούνται πιο στυλάτοι, πιο συναισθηματικοί και πιο καλόγουστοι από τους ετεροφυλόφιλους άνδρες», έπειτα από μετάφραση και προσαρμογή. Οι αποκρίσεις συλλέγονται σε κλίμακα likert 5 βαθμών (όπου 1=Διαφωνώ απόλυτα και 5=Συμφωνώ απόλυτα), με τη βαθμολογία της ως άθροισμα να κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα (10 έως 24), σε μέτρια επίπεδα (25-29) και σε υψηλά επίπεδα (30-41). Τα επίπεδα αξιοπιστίας του συντελεστή Cronbach της κλίμακας είναι ικανοποιητικά και κυμαίνονται από ($\alpha=0,71$) έως ($\alpha=0,91$).

Ωστόσο, στην κατασκευή του ερωτηματολογίου μας, αξιοποιήθηκε και μία κλίμακα που κατασκευάστηκε από τους Deaux και Lewis (1983), σχετικά με τα ομοφυλοφιλικά στερεότυπα που αφορούν την κατοχή θηλυπρεπών ή αρρενωπών χαρακτηριστικών. Αναλυτικότερα, επιλέχθηκαν ορισμένες τοποθετήσεις αναφορικά με τους ομοφυλόφιλους άνδρες, όπως αυτές που υποστηρίζουν ότι κατέχουν θηλυπρεπή χαρακτηριστικά «περπάτημα, χειρονομίες, φωνή, ένδυση» αλλά και αναφορικά με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες, ότι κατέχουν αρρενωπά χαρακτηριστικά «κοντά μαλλιά, προτίμηση σε αθλητικές δραστηριότητες, ένδυση». Η αξιολόγηση των προτάσεων γίνεται σε κλίμακα likert 5 βαθμών (όπου 0=καθόλου πιθανό, 50=ούτε απίθανο/ούτε πιθανό, 100=πολύ πιθανό) και συχνότερες τοποθετήσεις μεταφράστηκαν και προσαρμόστηκαν. Στο δικό μας ερωτηματολόγιο ο συντελεστής Cronbach για τα στερεότυπα απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες είναι $\alpha=0,738$ και για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι $\alpha=0,703$.

Αντιλήψεις και στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία

Για τη μελέτη των στάσεων και αντιλήψεων απέναντι στην ομοφυλοφιλία, χρησιμοποιήσαμε τη Homosexual Attitude Scale (**HAS**), η οποία συνίσταται από 21 ερωτήσεις και κατασκευάστηκε από τις Kite και Deaux (1986). Αποτελεί μία κλίμακα αποκρίσεων likert 5 βαθμών (όπου 1=συμφωνώ απόλυτα και 5=διαφωνώ απόλυτα), η οποία αφορά τα στερεότυπα, τις λανθασμένες αντιλήψεις και τα άγχη σχετικά με την ομοφυλοφιλία και περιλαμβάνει προτάσεις όπως «Η ομοφυλοφιλία θεωρείται αρρώστια», «παραβιάζει τη φύση» ή «είναι μία φυσιολογική συνθήκη», «οι ομοφυλόφιλοι είναι πιο πιθανό να εμπλακούν σε παράνομες σεξουαλικές συμπεριφορές» αλλά και «υπάρχει αποδοχή των ομοφυλόφιλων ατόμων και των δικαιωμάτων τους», μεταξύ πολλών άλλων. Οι ερωτήσεις αυτές μεταφράστηκαν και προσαρμόστηκαν για τις ανάγκες του ερωτηματολογίου μας και η αξιοπιστία της συγκεκριμένης κλίμακας είναι ιδιαίτερα υψηλή ($\alpha>0,92$).

Επίσης χρησιμοποιήσαμε μία διαφορετική εκδοχή της **HAS**, η οποία κατασκευάστηκε από τους Suen, Lin, Chen και Shieh (2021) και αποτελείται από 31 ερωτήσεις, χωρισμένες σε 3 υποκλίμακες. Η συγκεκριμένη κλίμακα, μελετά τα ομοφυλοφιλικά στερεότυπα και τις πιθανές παρανοήσεις που υπάρχουν σχετικά με τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα και εξετάζει λοιπόν προτάσεις όπως «Οι ομοφυλόφιλοι δεν πρέπει να έχουν το ίδιο δικαίωμα στο γάμο και την υιοθεσία», «δεν μπορώ να αποδεχτώ την εκδήλωση τρυφερότητας σε δημόσιους χώρους ανάμεσα σε ομοφυλόφιλα άτομα», «τα ομοφυλόφιλα άτομα σχετίζονται με το AIDS», «η αύξηση της ομοφυλοφιλίας συνεπάγεται ηθική παρακμή», «δεν μπορώ να αποδεχτώ την ομοφυλοφιλία

στο οικογενειακό και στο φιλικό περιβάλλον» και «γνωρίζω τι σημαίνει ο όρος ΛΟΑΤΚΙ». Οι προτάσεις μεταφράστηκαν και προσαρμόστηκαν, για τις ανάγκες του ερωτηματολογίου και η αξιολόγηση τους γίνεται σε κλίμακα likert 7 βαθμών (όπου 1=συμφωνώ απόλυτα και 7=διαφωνώ απόλυτα). Στην υποκατηγορία του ερωτηματολογίου που αφορά την απομυθοποίηση της ομοφυλοφιλίας, το υψηλότερο σκορ σημαίνει λιγότερες παρανοήσεις και στιγματισμό, στην υποκατηγορία σχετικά με την αποδοχή της ομοφυλοφιλίας, το υψηλότερο σκορ σημαίνει μεγαλύτερο βαθμό αποδοχής και στην υποκατηγορία της οικειότητας με ομοφυλόφιλα άτομα, το υψηλότερο σκορ σημαίνει καλύτερη γνώση σχετικά με ομοφυλοφιλικά ζητήματα. Η αξιοπιστία της συγκεκριμένης κλίμακας είναι εξαιρετικά υψηλή με το συντελεστή Cronbach να κυμαίνεται από $\alpha=0,230$ έως $\alpha=0,953$.

Μία εξίσου διαδεδομένη κλίμακα που αξιοποιήσαμε, είναι η Heterosexual Attitudes Towards Homosexuality Scale (**HATH**), που αποτελείται από 20 ερωτήσεις και κατασκευάστηκε από τους Larsen, Reed και Hoffman (1980). Η συγκεκριμένη κλίμακα ερευνά τις στάσεις των ετεροφυλόφιλων απέναντι στους ομοφυλόφιλους και αξιολογεί τις ερωτήσεις σε μία κλίμακα likert 5 βαθμών (όπου 1=συμφωνώ απόλυτα και 5=διαφωνώ απόλυτα). Οι προτάσεις μεταφράστηκαν και προσαρμόστηκαν και συμπεριλαμβάνουν «Η ομοφυλοφιλία αποτελεί ψυχική διαταραχή», «αμαρτία», «θέτει σε κίνδυνο το θεσμό της οικογένειας», αλλά και «πρέπει να υπάρχει κοινωνική ισότητα και ίδιες ευκαιρίες για τους ομοφυλόφιλους και τους ετεροφυλόφιλους». Η αξιοπιστία της κλίμακας είναι $\alpha=0,86$ και το υψηλότερο σκορ μεταφράζεται ως μεγαλύτερος βαθμός θετικών στάσεων απέναντι στην ομοφυλοφιλία.

Με βάση όλες τις παραπάνω κλίμακες, δημιουργήσαμε 3 νέες κλίμακες οι οποίες αφορούν τις κατηγορίες του ερωτηματολογίου που σχετίζονται με τις στάσεις, τις αντιλήψεις και τα στερεότυπα σε γνωστικό και συμπεριφορικό επίπεδο και οι απαντήσεις δίνονται σε κλίμακα Likert 5 σημείων (1=Διαφωνώ απόλυτα, 2=Διαφωνώ, 3=Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ, 4=Συμφωνώ, 5=Συμφωνώ απόλυτα). Συγκεκριμένα επιλέξαμε ορισμένες προτάσεις από τις παραπάνω κλίμακες, τις οποίες μεταφράσαμε και προσαρμόσαμε μελετώντας την θετική ή αρνητική διάσταση, ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε τμήματος του ερωτηματολογίου. Ο συντελεστής Cronbach για τη δική μας κλίμακα που μελετά τις αντιλήψεις είναι $\alpha=0,946$ και για τις στάσεις είναι $\alpha=0,846$.

Γλωσσικά στερεότυπα

Στη συνέχεια, για να έχουμε τη δυνατότητα να ερευνήσουμε τις επιθυμητές μεταβλητές και στο επίπεδο της γλώσσας, αξιοποιήσαμε τις κλίμακες που αναφέρονται στη συνέχεια. Μία εξ

αυτών είναι η Homophobia Scale (**HS**), που αποτελείται από 25 ερωτήσεις χωρισμένες σε 3 υποκλίμακες και κατασκευάστηκε από τους Wright, Adams και Bernat (1999). Αφορά τις ομοφοβικές φράσεις, αντιλήψεις και στάσεις και αξιολογεί τις ερωτήσεις σε κλίμακα likert 5 βαθμών (όπου 1=συμφωνώ απόλυτα και 5=διαφωνώ απόλυτα). Στην συγκεκριμένη κλίμακα εμπεριέχονται ομοφοβικές λέξεις και φράσεις όπως «αδερφή», «πούστης», «λούγκρα», «τι κρίμα» και πεποιθήσεις όπως «θεωρώ ότι οι ομοφυλόφιλοι προσπαθούν να με εκμεταλλευτούν», οι οποίες μεταφράστηκαν και προσαρμόστηκαν. Η αξιοπιστία της κλίμακας είναι υψηλή ($\alpha=0,936$) και το υψηλότερο σκορ υποδηλώνει μεγαλύτερο βαθμό αρνητικών στάσεων και αντιλήψεων αναφορικά με την ομοφυλοφιλία.

Επίσης, αξιοποιήθηκε η **Riddle Scale**, η οποία συνίσταται από 16 τοποθετήσεις και κατασκευάστηκε από τη Riddle (1973). Οι προτάσεις αξιολογούνται σε κλίμακα likert 8 βαθμών και το μοντέλο αυτό στοχεύει στην κατανόηση των αποκρίσεων των ανθρώπων σχετικά με την ομοφυλοφιλία, αφού εξετάζει τόσο θετικές, όσο και αρνητικές τοποθετήσεις. Στην παρούσα έρευνα μεταφράσαμε και προσαρμόσαμε προτάσεις όπως « Η ομοφυλοφιλία είναι μία φάση», « Η ομοφυλοφιλία είναι ένα εκ γενετής χαρακτηριστικό και όχι μία επιλογή» και «Τα ομοφυλόφιλα άτομα μπορούν να έχουν ελευθερία μόνο στο κρεβάτι τους». Το υψηλότερο σκορ για τις μισές προτάσεις της κλίμακας υποδηλώνει θετικότερες στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία, ενώ για τις άλλες μισές το υψηλότερο σκορ σημαίνει πιο αρνητικές στάσεις.

Τέλος, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία και από την Homophobic Content Agent Target Scale (**HCAT**), η οποία κατασκευάστηκε από τους Poteat και Espelage (2005) και συνίσταται από 2 υποκλίμακες. Η αξιολόγηση των απαντήσεων γίνεται σε κλίμακα likert 5 βαθμών (όπου 1=ποτέ, 2=1 ή περισσότερες φορές, 3=3 ή 4 φορές, 4=5 ή 6 φορές και 5=7 ή περισσότερες φορές) και στοχεύει στην εξερεύνηση της συχνότητας χρήσης ομοφοβικών επιθέτων. Για τις ανάγκες κατασκευής του δικού μας ερωτηματολογίου, αξιοποιήσαμε ορισμένα από τα προσβλητικά επίθετα της συγκεκριμένης κλίμακας, όπως «λέσβω», τα οποία μεταφράστηκαν και προσαρμόστηκαν. Η αξιοπιστία της κλίμακας είναι $\alpha=0,85$ και για τις δύο υποκλίμακες και το υψηλότερο σκορ υποδεικνύει μεγαλύτερη συχνότητα χρήσης ομοφοβικών επιθέτων. Στο δικό μας ερωτηματολόγιο η υποκλίμακα που μελετά τις γλωσσικές έννοιες έχει συντελεστή Cronbach $\alpha=0,754$, η υποκλίμακα που μελετά την αντίληψη προσβλητικών εννοιών έχει $\alpha=0,853$ και η υποκλίμακα που μελετά τις προσβλητικές φράσεις έχει $\alpha=0,802$.

Η κατηγορία του ερωτηματολογίου που αφορά τα γλωσσικά δεδομένα, συλλέγει απαντήσεις πολλαπλής επιλογής στα πλαίσια της αντίληψης των γλωσσικών εννοιών ως θετικά ή αρνητικά μαρκαρισμένων, αλλά και στα πλαίσια της χρήσης στερεοτυπικών επιθέτων, φράσεων και ουδέτερων όρων που αφορούν την ομοφυλοφιλία.

7.5 Εγκυρότητα και αξιοπιστία

Στη συγκεκριμένη έρευνα, χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική μέθοδος ανάλυσης, μέσω της οποίας διερευνώνται ποικίλα φαινόμενα με τη χρήση στατιστικών μεθόδων και αριθμητικών δεδομένων (Lewis, 1960). Η ποσοτική μέθοδος μελετά τη κατανόηση και την εξήγηση φαινομένων μέσω της συλλογής και της ανάλυσης ποσοτικών δεδομένων και χαρακτηρίζεται από τη χρήση συστηματικών μεθόδων συλλογής όπως τα ερωτηματολόγια, με σκοπό τη μέτρηση και την ανάλυση των φαινομένων (Bryman, 2016). Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων συχνά συνδέεται με την αντικειμενικότητα της διαδικασίας συλλογής δεδομένων (Creswell, 2014) και επομένως, συνιστά ιδιαίτερα σημαντική προϋπόθεση της ποσοτικής έρευνας η διατήρηση της ουδετερότητας και της αμεροληψίας του ερευνητή, προκειμένου να μην εκδηλώνει προσωπικές του πεποιθήσεις και προκαταλήψεις (Patton, 2002). Στο πρώτο στάδιο της μελέτης συλλέγονται τα δεδομένα με τη χρήση ερωτηματολογίων, κλίμακων και άλλων μέσων και στη συνέχεια δημιουργούνται ορισμένες υποθέσεις (Lewis, 1960). Έπειτα, ο ερευνητής διεξάγει την στατιστική ανάλυση, προκειμένου μέσα από τα αποτελέσματα να επιβεβαιωθούν ή να απορριφθούν οι αρχικές του υποθέσεις (Patton, 2002). Για τις στατιστικές αναλύσεις των δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα IBM SPSS Statistics, προκειμένου να απαντηθούν όλα τα ερευνητικά ερωτήματα και να διασφαλιστεί ότι τα αποτελέσματα της έρευνας θα είναι ισχυρά στατιστικώς σημαντικά. Με τον τρόπο αυτό, διασφαλίζεται η εγκυρότητα και η αξιοπιστία της έρευνας.

7.6 Ηθική και δεοντολογία

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η ηθική και η δεοντολογία μίας έρευνας, είναι απαραίτητο η ίδια να χαρακτηρίζεται από σεβασμό προς την γνώση, την ανθρώπινη προσωπικότητα, την ερευνητική ποιότητα και την ακαδημαϊκή ελευθερία (Newby, 2019). Για να εξασφαλιστεί η ηθική και η δεοντολογία της παρούσας έρευνας, οι συμμετέχοντες έδωσαν τη συγκατάθεση τους και ενημερώθηκαν αναφορικά με το θέμα, το σκοπό, την ταυτότητα του ερευνητή, τα

πλαίσια χρήσης των ερωτηματολογίων και στη σπουδαιότητα της συμμετοχής τους. Επιπλέον, πριν από τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε γνωστό στους ερωτώμενους ότι θα διατηρηθεί η ανωνυμία τους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Τα δημογραφικά στοιχεία που συλλέχθηκαν στην πρώτη φάση του ερωτηματολογίου, ήταν απαραίτητα για την ανάλυση και την ταξινόμηση των απαντήσεων, χωρίς να γίνεται καταγραφή των ονομάτων των συμμετεχόντων, διασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο τη συναίνεση και την ενημέρωσή τους (Creswell, 2014).

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

8.1 Αποτελέσματα της έρευνας

8.1.1 Δημογραφικά στοιχεία

Ξεκινώντας με την ανάλυση των δημογραφικών στοιχείων του δείγματος, το ποσοστό των ανδρών στον πληθυσμό ανέρχεται στο 46.67%, ενώ το ποσοστό των γυναικών είναι 53.33% και παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων εντάσσεται στην ηλικιακή κατηγορία των 26 ετών με ποσοστό 16.67%. Ακολουθούν οι ηλικίες των 25 και 27 ετών με ποσοστά 13.33% και 11.67% αντίστοιχα. Η πλειονότητα του πληθυσμού συγκεντρώνεται μεταξύ των ηλικιών 24 έως 31 ετών, ενώ μικρότερα ποσοστά παρατηρούνται στις νεότερες και μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες. Επιπλέον, το 60% των συμμετεχόντων διαμένει στην Ελλάδα, ενώ το 40% στο εξωτερικό το 100.00% των ατόμων αναγνωρίζει τον εαυτό του ως ετεροφυλόφιλο. Αυτό σημαίνει ότι όλοι οι συμμετέχοντες που συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα δήλωσαν ετεροφυλοφιλική ταυτότητα, με οποιαδήποτε αναφορά σε άλλες σεξουαλικές ταυτότητες να έχει απορριφθεί.

8.1.2 Αντιλήψεις, στάσεις και στερεότυπα σχετικά με την ομοφυλοφιλία

Προκειμένου να μπορέσουμε να αξιολογήσουμε τα ομοφυλοφιλικά στερεότυπα των ετεροφυλόφιλων νέων, υπολογίσαμε τους μέσους όρους (Μ.Ο.) και τις τυπικές αποκλίσεις (Τ.Α.) για το σύνολο των συμμετεχόντων.

Πίνακας 1

Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις των κλιμάκων στάσεων, αντιλήψεων και στερεοτύπων που χορηγήθηκαν στο σύνολο των συμμετεχόντων.

<i>Εύρος</i>	<i>Μ.Ο.</i>	<i>Τ.Α.</i>
--------------	-------------	-------------

Αντιλήψεις (HAS, HATH)	1-5	1,53	0,88
Στάσεις (ATLG, HAS, HATH)	1-5	4,64	0,68
Στερεότυπα (ATLG, HPS, Deaux & Lewis)	1-5	2,18	0,65
Ομοφυλόφιλους άνδρες	1-5	2,50	0,77
Ομοφυλόφιλες γυναίκες	1-5	1,87	0,64

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1 οι Μ.Ο. των εξεταζόμενων μεταβλητών είναι κάτω από τη μέση τιμή της κάθε κλίμακας, εκτός από την περίπτωση των Ανδρικών Ομοφυλοφιλικών Στερεοτύπων που είναι ίση με τη μέση τιμή και των στάσεων που είναι πάνω από τη μέση τιμή. Συγκεκριμένα, ο Μ.Ο. των Αντιλήψεων σχετικά με την ομοφυλοφιλία είναι 1,53 (Τ.Α.=0,88), των Στερεοτύπων σχετικά με την ομοφυλοφιλία είναι 2,18 (Τ.Α.=0,65) και των Γυναικείων Ομοφυλοφιλικών Στερεοτύπων είναι 1,87 (Τ.Α.=0,64), σε μία κλίμακα που κυμαινόταν από 1 έως 5. Επιπλέον, ο Μ.Ο. των Στάσεων απέναντι στην ομοφυλοφιλία είναι 4,64 (Τ.Α.=0,68) και των Ανδρικών Ομοφυλοφιλικών Στερεοτύπων είναι 2,50 (Τ.Α.=0,77) και πάλι σε μία κλίμακα που κυμαινόταν από το 1 έως το 5.

Πίνακας 2

Σύγκριση των Μ.Ο. με τη δοκιμασία t-test ανά φύλο.

	Ανδρες		Γυναίκες		t-test	p
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.		
Αντιλήψεις	1,80	0,89	1,29	0,81	2,315	0,024
Στάσεις	4,36	0,86	4,88	0,31	-3,015	0,005
Στερεότυπα	2,13	0,69	2,23	0,62	-0,599	0,552
Στερεότυπα άνδρες	2,38	0,79	2,60	0,74	-1,151	0,255
Στερεότυπα γυναίκες	1,87	0,69	1,85	0,62	1,049	0,298

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 2, υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες αναφορικά με την Αντίληψη των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων. Συγκεκριμένα, ο μέσος όρος των ανδρών είναι υψηλότερος σε σχέση με των γυναικών, άρα οι γυναίκες ενστερνίζονται αρνητικές αντιλήψεις σε μικρότερο βαθμό από τους άνδρες ($t = 2,315$,

$p = 0,024$). Αναφορικά με τις Στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία, ο μέσος όρος των ανδρών είναι χαμηλότερος σε σχέση με τον μέσο όρο των γυναικών και μάλιστα η διαφορά είναι ισχυρά στατιστικά σημαντική ($t = -3,015$, $p = 0,005$). Επομένως, οι γυναίκες εκδηλώνουν αρνητικές στάσεις απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα σε σημαντικά μικρότερο βαθμό από τους άνδρες. Συνεχίζοντας με τα Στερεότυπα ($t = -0,599$, $p = 0,552$), τα Ανδρικά Ομοφυλοφιλικά Στερεότυπα ($t = -1,151$, $p = 0,255$) και τα Γυναικεία Ομοφυλοφιλικά Στερεότυπα ($t = 1,049$, $p = 0,298$), δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες.

Πίνακας 3

Σύγκριση των Μ.Ο με τη δοκιμασία t-test ανά τόπο διαμονής.

	Ελλάδα		Εξωτερικό		t-test	p
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.		
Αντιλήψεις	1,57	1,03	1,47	0,68	0,435	0,665
Στάσεις	4,64	0,74	4,63	0,60	0,046	0,964
Στερεότυπα	2,27	0,68	2,08	0,60	1,068	0,290
Στερεότυπα άνδρες	2,59	0,77	2,40	0,77	0,922	0,360
Στερεότυπα γυναίκες	1,94	0,71	1,77	0,56	1,049	0,298

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 3, οι μέσοι όροι των γηγενών Ελλήνων και των Ελλήνων του εξωτερικού, φαίνεται να μην έχουν στατιστικά σημαντική διαφορά όσον αφορά τις μεταβλητές των Αντιλήψεων των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων ($t = 0,435$, $p = 0,665$), των Στάσεων απέναντι στην ομοφυλοφιλία ($t = 0,046$, $p = 0,964$), των Στερεοτύπων ($t = 1,068$, $p = 0,290$), των Ανδρικών Ομοφυλοφιλικών Στερεοτύπων ($t = 0,922$, $p = 0,360$) και των Γυναικείων Ομοφυλοφιλικών Στερεοτύπων ($t = 1,049$, $p = 0,298$). Συνεπώς, τα αποτελέσματα για τις παραπάνω κλίμακες δεν διαφοροποιούνται εξαιτίας του τόπου διαμονής.

8.1.3 Συσχετίσεις ανάμεσα στις μεταβλητές Αντιλήψεις Στάσεις και Στερεότυπα

Στη συνέχεια, διερευνήθηκε ο βαθμός συσχέτισης ανάμεσα στις μεταβλητές των Αντιλήψεων, των Στάσεων, των Στερεοτύπων, των Ανδρικών Στερεοτύπων και των Γυναικείων

Στερεοτύπων, προκειμένου να εξεταστεί κατά πόσο οι αντιλήψεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία σχετίζονται με την εκδήλωση στάσεων απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα. Επιπλέον, μας ενδιέφερε να ελέγξουμε τη σχέση ανάμεσα στις αντιλήψεις και στην υιοθέτηση στερεοτύπων σχετικά με την ομοφυλοφιλία αλλά και η σχέση ανάμεσα στην υιοθέτηση ανδρικών και γυναικείων ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων.

Πίνακας 4

Συντελεστές συσχέτισης Spearman's r μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών.

	1	2	3	4	5
Αντιλήψεις	1				
Στάσεις	-0,63**	1			
Στερεότυπα	0,35**	-0,39**	1		
Στερεότυπα άνδρες	0,23	-0,25*	0,95**	1	
Στερεότυπα γυναίκες	0,44**	-0,54**	0,89**	0,70**	1

*Σημείωση $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Σύμφωνα με τον Πίνακα 4, οι Αντιλήψεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία σχετίζονται ισχυρά στατιστικά σημαντικά με τις Στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία ($r = -0,63$, $p = 0,001$) σε μία σχέση αντιστρόφως ανάλογη, δηλαδή όσο υψηλότερο είναι το σκορ στην μεταβλητή των αντιλήψεων τόσο χαμηλότερο είναι το σκορ της μεταβλητής των στάσεων. Επομένως, όσο πιο αρνητικές είναι οι αντιλήψεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία, τόσο αρνητικές θα είναι και οι στάσεις απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα. Επιπλέον, οι Αντιλήψεις σχετίζονται ισχυρά στατιστικά σημαντικά με την υιοθέτηση Στερεοτύπων αναφορικά με την ομοφυλοφιλία ($r = 0,35$, $p = 0,007$) σε μία έντονα θετική συσχέτιση και συνεπώς η υιοθέτηση αρνητικών συνδέεται με την υιοθέτηση αρνητικών αντιλήψεων συνδέεται με την υιοθέτηση στερεοτύπων σχετικά με τα ομοφυλόφιλα άτομα. Τέλος, όπως φαίνεται στον Πίνακα 4 τα Ανδρικά Ομοφυλοφιλικά Στερεότυπα, παρουσιάζουν μία έντονα θετική συσχέτιση με την Γυναικεία Ομοφυλοφιλικά Στερεότυπα ($r = 0,70$, $p = 0,001$). Άρα, η υιοθέτηση στερεοτύπων σχετικά με τους ομοφυλόφιλους άνδρες, σχετίζεται ισχυρά στατιστικά σημαντικά με την υιοθέτηση στερεοτύπων σχετικά με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες.

8.1.4 Γλωσσικά στερεότυπα: αντίληψη γλωσσικών εννοιών για τους ομοφυλόφιλους άνδρες

Στη συνέχεια, παραθέτουμε τις συχνότητες και τα ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων, στην αντίληψη ορισμένων γλωσσικών εννοιών αναφορικά με τους ομοφυλόφιλους άνδρες ως θετικά μαρκαρισμένες, ανά φύλο και ανά τόπο διαμονής.

Πίνακας 5

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη γλωσσικών εννοιών για τους ομοφυλόφιλους άνδρες ως θετικά μαρκαρισμένες ανά φύλο.

	Άνδρες		Γυναίκες	
	<i>n</i>	(%)	<i>N</i>	(%)
Gay/Γκέι	13	21,7	20	33,3
ΛΟΑΤΚΙ	13	21,7	22	36,7
Αδερφή	1	1,7	0	0,0
Πούστης	0	0,0	0	0,0
Θηλυπρεπής	10	16,7	9	15,0
Γυναικωτός	2	3,3	0	0,0
Ομοφυλόφιλος	20	33,3	23	43,0
Προκλητικός	1	1,7	0	0,0
Ανώμαλος	1	1,7	0	0,0
Διαφορετικός	19	31,7	13	21,7
Λούγκρα	0	0,0	0	0,0

Πίνακας 6

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη γλωσσικών εννοιών για τους ομοφυλόφιλους άνδρες ως θετικά μαρκαρισμένες ανά τόπο διαμονής.

	Ελλάδα		Εξωτερικό	
	<i>N</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Gay/Γκέι	17	28,3	16	26,7
ΛΟΑΤΚΙ	19	31,7	16	26,7
Αδερφή	1	1,7	0	0,0
Πούστης	0	0,0	0	0,0
Θηλυπρεπής	11	18,3	8	13,3
Γυναικωτός	0	0,0	2	3,3
Ομοφυλόφιλος	21	35,0	22	36,7
Προκλητικός	1	1,7	0	0,0
Ανώμαλος	1	1,7	0	0,0
Διαφορετικός	17	28,3	15	25,0
Λούγκρα	0	0,0	0	0,0

8.1.5 Γλωσσικά στερεότυπα: αντίληψη γλωσσικών εννοιών για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες

Ακολουθούν οι συχνότητες και τα ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων, στην αντίληψη ορισμένων γλωσσικών εννοιών αναφορικά με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες ως θετικά μαρκαρισμένες, ανά φύλο και ανά τόπο διαμονής.

Πίνακας 7

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη γλωσσικών εννοιών για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες ως θετικά μαρκαρισμένες ανά φύλο.

	Άνδρες		Γυναίκες	
	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Λεσβία	14	23,3	15	25
Ομοφυλόφιλη	23	38,3	24	40,0

ΛΟΑΤΚΙ	13	21,7	23	38,3
Λέσβω	0	0,0	0	0,0
Ακραία Φεμινίστρια	1	1,7	0	0,0
Μίσανδρης	0	0,0	0	0,0
Αγοροκόριτσο	9	15,0	7	11,7
Αρρενωπή	10	16,7	6	10,0
Προκλητική	1	1,7	0	0,0
Ανώμαλη	1	1,7	0	0,0
Διαφορετική	18	30,0	13	21,7

Πίνακας 8

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη γλωσσικών εννοιών για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες ως θετικά μαρκαρισμένες ανά τόπο διαμονής.

	Ελλάδα		Εξωτερικό	
	<i>N</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Λεσβία	17	28,3	12	20,0
Ομοφυλόφιλη	25	41,7	22	36,7
ΛΟΑΤΚΙ	20	33,3	16	26,7
Λέσβω	0	0,0	0	0,0
Ακραία Φεμινίστρια	1	1,7	0	0,0
Μίσανδρης	0	0,0	0	0,0
Αγοροκόριτσο	7	11,7	9	15,0
Αρρενωπή	10	16,7	6	10,0
Προκλητική	1	1,7	0	0,0
Ανώμαλη	1	1,7	0	0,0
Διαφορετική	17	28,3	14	23,3

8.1.6 Σχέση του φύλου και του τόπου διαμονής με την αντίληψη γλωσσικών εννοιών

Έπειτα, ελέγξαμε τη σχέση ανάμεσα στην απόδοση θετικής έννοιας στα γλωσσικά στερεότυπα και στο φύλο των συμμετεχόντων αλλά και στον τόπο διαμονής.

Πίνακας 9

Ελεγχος Chi-square μεταξύ γλωσσικών εννοιών, φύλου και τόπου διαμονής.

	Φύλο	Τόπος Διαμονής
Gay/Γκέι	1,558	0,097
ΛΟΑΤΚΙ	3,061	0,031
Αδερφή	1,162	0,890
Πούστης	-	-
Θηλυπρεπής	0,397	0,232
Γυναικωτός	2,365	2,365
Ομοφυλόφιλος	0,001	1,233
Προκλητικός	1,162	0,890
Ανώμαλος	1,162	0,890
Διαφορετικός	4,450*	0,001
Λούγκρα	-	-
Λεσβία	0,058	0,630
Ομοφυλόφιλη	0,449	0,002
ΛΟΑΤΚΙ	4,029	0,179
Λέσβω	-	-
Ακραία Φεμινίστρια	1,162	0,890
Μίσανδρης	-	-
Αγοροκόριτσο	0,805	0,805
Αρρενωπή	2,198	0,737
Προκλητική	1,162	0,890
Ανώμαλη	1,162	0,890
Διαφορετική	3,348	0,058

*Σημείωση $p < 0,05$

Μία σειρά Chi-square αναλύσεων, εξέτασε τη σχέση ανάμεσα στο φύλο των συμμετεχόντων και στην απόδοση θετικής έννοιας σε ορισμένα γλωσσικά στερεότυπα που αφορούν τους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 9 δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες συμμετέχοντες ($p>0,05$), παρά μόνο στην περίπτωση της λέξης «Διαφορετικός», όπου υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ($\chi^2=4,450$, $p=0,042$) με τους άνδρες να αποδίδουν σε μεγαλύτερο βαθμό θετική διάσταση σε σχέση με τις γυναίκες. Επιπλέον, εξετάστηκε η σχέση ανάμεσα στον τόπο διαμονής των συμμετεχόντων και στην απόδοση θετικής διάστασης στα παραπάνω γλωσσικά στερεότυπα και φαίνεται πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ($p>0,05$) ανάμεσα στους γηγενείς Έλληνες και στους Έλληνες του εξωτερικού.

8.1.7 Γλωσσικά στερεότυπα: αντίληψη προσβλητικών εννοιών προς τους άνδρες

Στη συνέχεια, παραθέτουμε τις συχνότητες και τα ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων, στην αντίληψη ορισμένων γλωσσικών εννοιών αναφορικά με τους άνδρες ως προσβολή απέναντι στους ομοφυλόφιλους και στους ετεροφυλόφιλους, ανά φύλο και ανά τόπο διαμονής.

Πίνακας 10

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη προσβλητικών εννοιών για τους άνδρες από τους άνδρες συμμετέχοντες.

	Ετεροφυλόφιλους		Ομοφυλόφιλους		Και τους δύο		Κανέναν	
	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Gay/Γκέι	13	21,7	2	3,3	4	6,7	9	15,0
Λούγκρα	0	0,0	4	6,7	23	38,3	1	1,7
Αδερφή	0	0,0	5	8,3	22	36,7	1	1,7
Θηλυπρεπής	5	8,3	3	5,0	14	23,3	6	10,0
Γυναικωτός	3	5,0	2	3,3	20	33,3	3	5,0
Ομοφυλόφιλος	13	21,7	2	3,3	2	3,3	11	18,3
Πούστης	0	0,0	5	8,3	22	36,7	1	1,7

Πίνακας 11

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη προσβλητικών εννοιών για τους άνδρες από τις γυναίκες συμμετέχοντες.

	Ετεροφυλόφιλους		Ομοφυλόφιλους		Και τους δύο		Κανέναν	
	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Gay/Γκέι	11	18,3	3	5,0	4	6,7	14	23,3
Λούγκρα	0	0,0	4	6,7	25	41,7	2	3,3
Αδερφή	0	0,0	4	6,7	26	43,3	2	3,3
Θηλυπρεπής	3	5,0	2	3,3	17	28,3	10	16,7
Γυναικωτός	2	3,3	4	6,7	23	38,3	3	5,0
Ομοφυλόφιλος	7	11,7	1	1,7	2	3,3	22	36,7
Πούστης	0	0,0	4	6,7	26	43,9	2	3,3

Πίνακας 12

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη προσβλητικών εννοιών για τους άνδρες από τους γηγενείς Έλληνες.

	Ετεροφυλόφιλους		Ομοφυλόφιλους		Και τους δύο		Κανέναν	
	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Gay/Γκέι	13	21,7	2	3,3	3	5,0	14	23,3
Λούγκρα	1	1,7	5	8,3	23	38,3	3	5,0
Αδερφή	0	0,0	6	10,0	23	38,3	3	5,0
Θηλυπρεπής	6	10,0	3	5,0	12	20,0	11	18,3
Γυναικωτός	2	3,3	4	6,7	23	38,3	3	5,0
Ομοφυλόφιλος	12	20,0	1	1,7	1	1,7	18	30,0
Πούστης	0	0,0	5	8,3	25	41,7	2	3,3

Πίνακας 13

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη προσβλητικών εννοιών για τους άνδρες από τους Έλληνες του εξωτερικού.

	Ετεροφυλόφιλους		Ομοφυλόφιλους		Και τους δύο		Κανέναν	
	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Gay/Γκέι	11	18,3	3	5,0	5	8,3	14	23,3
Λούγκρα	0	0,0	3	5,0	25	41,7	0	0,0
Αδερφή	0	0,0	3	5,0	25	41,7	0	0,0
Θηλυπρεπής	2	3,3	2	3,3	19	31,7	5	8,3
Γυναικωτός	3	5,0	2	3,3	20	33,3	3	5,0
Ομοφυλόφιλος	8	13,3	2	3,3	3	5,0	15	25,0
Πούστης	0	0,0	4	6,7	23	38,3	1	1,7

8.1.8 Γλωσσικά στερεότυπα: αντίληψη προσβλητικών εννοιών προς τις γυναίκες

Έπειτα ακολουθούν οι συχνότητες και τα ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων, στην αντίληψη ορισμένων γλωσσικών εννοιών αναφορικά με τις γυναίκες ως προσβολή απέναντι στις ομοφυλόφιλες και στις ετεροφυλόφιλες, ανά φύλο και ανά τόπο διαμονής.

Πίνακας 14

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη προσβλητικών εννοιών για τις γυναίκες από τους άνδρες συμμετέχοντες.

	Ετεροφυλόφιλες		Ομοφυλόφιλες		Και τις δύο		Καμία	
	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Λεσβία	9	15,0	1	1,7	9	15,0	9	15,0
Ομοφυλόφιλη	12	20,0	1	1,7	3	5,0	12	20,0
Αγοροκόριτσο	3	5,0	2	3,3	14	23,3	9	15,0
Αρρενωπή	3	5,0	2	3,3	14	23,3	9	15,0
Λέσβω	2	3,3	4	6,7	19	31,7	3	5,0
Μίσανδρης	2	3,3	2	3,3	22	36,7	2	3,3

Πίνακας 15

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη προσβλητικών εννοιών για τι γυναίκες από τις γυναίκες συμμετέχοντες.

	Ετεροφυλόφιλες		Ομοφυλόφιλες		Και τις δύο		Καμία	
	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Λεσβία	6	10,0	4	6,7	4	6,7	18	30,0
Ομοφυλόφιλη	9	15,0	3	5,0	2	3,3	18	30,0
Αγοροκόριτσο	1	1,7	6	10,0	12	20,0	13	21,7
Αρρενωπή	0	0,0	2	3,3	20	33,3	10	16,7
Λέσβω	1	1,7	6	10,0	23	38,3	2	3,3
Μίσανδρης	0	0,0	3	5,0	28	46,7	1	1,7

Πίνακας 16

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη προσβλητικών εννοιών για τι γυναίκες από τους γηγενείς Έλληνες.

	Ετεροφυλόφιλες		Ομοφυλόφιλες		Και τις δύο		Καμία	
	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Λεσβία	10	16,7	2	3,3	4	6,7	16	26,7
Ομοφυλόφιλη	12	20,0	2	3,3	1	1,7	17	28,3
Αγοροκόριτσο	2	3,3	5	8,3	13	21,7	12	20,0
Αρρενωπή	1	1,7	2	3,3	15	25,0	14	23,3
Λέσβω	1	1,7	6	10,0	21	35,0	4	6,7
Μίσανδρης	1	1,7	4	6,7	25	41,7	2	3,3

Πίνακας 17

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη προσβλητικών εννοιών για τι γυναίκες από τους Έλληνες του εξωτερικού.

	Ετεροφυλόφιλες		Ομοφυλόφιλες		Και τις δύο		Καμία	
	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Λεσβία	5	8,3	3	5,0	9	15,0	11	18,3
Ομοφυλόφιλη	9	15,0	2	3,3	4	6,7	13	21,7
Αγοροκόριτσο	2	3,3	3	5,0	13	21,7	10	16,7
Αρρενωπή	2	3,3	2	3,3	19	31,7	5	8,3
Λέσβω	2	3,3	4	6,7	21	35,0	1	1,7
Μίσανδρης	1	1,7	1	1,7	25	41,7	1	1,7

8.1.9 Σχέση του φύλου και του τόπου διαμονής με την αντίληψη εννοιών ως προσβολή

Στη συνέχεια, ελέγξαμε τη σχέση μεταξύ της αντίληψης ορισμένων ομοφυλοφιλικών επιθέτων ως προσβολή απέναντι στους ομοφυλόφιλους και στους ετεροφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες με το φύλο των συμμετεχόντων αλλά και με τον τόπο διαμονής.

Πίνακας 18

Έλεγχος *Chi-square* μεταξύ προσβλητικών εννοιών, φύλου και τόπου διαμονής.

	<i>Φύλο</i>	<i>Τόπος Διαμονής</i>
Gay/Γκέι	1,192	1,694
Αδερφή	0,513	3,834
Πούστης	0,513	0,262
Θηλυπρεπής	1,731	5,790
Γυναικωτός	0,813	0,813
Ομοφυλόφιλος	5,558	2,149
Λούγκρα	1,155	4,336
Λεσβία	7,088	4,469

Ομοφυλόφιλη	2,573	2,506
Λέσβω	1,052	2,277
Μίσανδρης	3,000	1,875
Αγοροκόριτσο	3,631	0,417
Αρρενωπή	3,862	4,822

*Σημείωση $p < 0,05$

Μία σειρά Chi-square αναλύσεων, εξέτασε τη σχέση ανάμεσα στο φύλο των συμμετεχόντων και στην αντίληψη ορισμένων ομοφυλοφιλικών επιθέτων ως προσβολές απέναντι στους ομοφυλόφιλους και στους ετεροφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 18 δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες συμμετέχοντες ($p > 0,05$). Επιπλέον, εξετάστηκε η σχέση ανάμεσα στον τόπο διαμονής των συμμετεχόντων και στην αντίληψη ορισμένων ομοφυλοφιλικών επιθέτων ως προσβολές απέναντι στους ομοφυλόφιλους και στους ετεροφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες και φαίνεται πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους γηγενείς Έλληνες και στους Έλληνες του εξωτερικού ($p > 0,05$). Συνεπώς, τόσο το φύλο όσο και ο τόπος διαμονής δεν σχετίζονται με την παραπάνω μεταβλητή.

8.1.10 Γλωσσικά στερεότυπα: αντίληψη προσβλητικών φράσεων

Ακολουθούν οι συχνότητες και τα ποσοστά κατανομής των ανδρών και των γυναικών αλλά των γηγενών Ελλήνων και των Ελλήνων του εξωτερικού, στην αντίληψη ορισμένων φράσεων σχετικά με την ομοφυλοφιλία ως προσβλητικών.

Πίνακας 19

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη φράσεων για την ομοφυλοφιλία ως προσβλητικές ανά φύλο.

	Άνδρες		Γυναίκες	
	<i>N</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Τι κρίμα	25	41,7	31	51,7
Φάση είναι θα του/της περάσει	20	33,3	29	48,3
Δεν έχει βρει ακόμα τον/την κατάλληλο/η	17	28,3	29	48,3

Στο κρεβάτι τους να κάνουν ότι θέλουν	10	16,7	25	41,7
Επιλογή του/της είναι	8	13,3	14	23,3

Πίνακας 20

Συχνότητες και ποσοστά κατανομής των συμμετεχόντων στην αντίληψη φράσεων για την ομοφυλοφιλία ως προσβλητικές ανά τόπο διαμονής.

	Ελλάδα		Εξωτερικό	
	<i>N</i>	(%)	<i>n</i>	(%)
Τι κρίμα	30	50,0	26	43,3
Φάση είναι θα του/της περάσει	27	45,0	22	36,7
Δεν έχει βρει ακόμα τον/την κατάλληλο/η	26	43,3	20	33,3
Στο κρεβάτι τους να κάνουν ότι θέλουν	22	36,7	13	21,7
Επιλογή του/της είναι	14	23,3	8	13,3

8.1.11 Σχέση του φύλου και του τόπου διαμονής με την αντίληψη προσβλητικών φράσεων

Έπειτα, ελέγξαμε τη σχέση ανάμεσα στην αντίληψη ορισμένων φράσεων σχετικά με την ομοφυλοφιλία, ως προσβλητικών και στο φύλο των συμμετεχόντων αλλά και στον τόπο διαμονής.

Πίνακας 21

Έλεγχος Chi-square μεταξύ προσβλητικών φράσεων, φύλου και τόπου διαμονής.

	Φύλο	Τόπος Διαμονής
Τι κρίμα	1,382	0,019
Φάση είναι θα του/της περάσει	3,675	0,336
Δεν έχει βρει ακόμα τον/την κατάλληλο/η	7,468*	0,805
Στο κρεβάτι τους να κάνουν ότι θέλουν	11,051**	3,061

---

*Σημείωση $p < 0,05$, $**p < 0,01$

Μία σειρά Chi-square αναλύσεων, εξέτασε τη σχέση ανάμεσα στο φύλο των συμμετεχόντων και στην αντίληψη ορισμένων φράσεων σχετικά με την ομοφυλοφιλία, ως προσβλητικών. Φαίνεται λοιπόν, πως υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες όσον αφορά τη φράση «Δεν έχει βρει ακόμα τον/την κατάλληλο/η» ($\chi^2=7,468$, $p=0,013$) με τις γυναίκες να την θεωρούν ως προσβλητική απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα σε μεγαλύτερο βαθμό από τους άνδρες. Ωστόσο, ισχυρά στατιστικά σημαντική είναι και η διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες αναφορικά με τη φράση «Στο κρεβάτι τους να κάνουν ότι θέλουν» ($\chi^2=11,051$, $p=0,001$), με τις γυναίκες και πάλι να την θεωρούν ως προσβλητική απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα σε μεγαλύτερο βαθμό από τους άνδρες. Επίσης, όπως φαίνεται στον Πίνακα 21 δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες συμμετέχοντες για τις φράσεις «Τι κρίμα» ($\chi^2=1,382$, $p=0,331$), «Φάση είναι θα του/της περάσει» ($\chi^2=3,675$, $p=0,093$), «Επιλογή του/της είναι» ($\chi^2=1,482$, $p=0,287$). Επιπλέον, εξετάστηκε η σχέση ανάμεσα στον τόπο διαμονής των συμμετεχόντων και στην αντίληψη ορισμένων φράσεων σχετικά με την ομοφυλοφιλία, ως προσβλητικών. και φαίνεται πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους γηγενείς Έλληνες και στους Έλληνες του εξωτερικού ($p > 0,05$). Συνεπώς, ο τόπος διαμονής δεν σχετίζεται με την παραπάνω μεταβλητή.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

9.1 Συμπεράσματα

Σκοπός της παρούσας έρευνας, ήταν να μελετηθεί η υιοθέτηση των στερεοτυπικών αντιλήψεων και στάσεων απέναντι στην ομοφυλοφιλία, από ετεροφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, αλλά η εκδήλωση γλωσσικών στερεοτύπων. Επιπλέον στόχο, αποτελούσε η σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες συμμετέχοντες, αλλά και η διερεύνηση των παραπάνω, έχοντας ως μέτρο σύγκρισης τη χώρα διαμονής τους.

Σύμφωνα με τη μελέτη μας, όσον αφορά τις στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία, όπως είναι η πεποίθηση πως η συγκεκριμένη σεξουαλικότητα αποτελεί ψυχική διαταραχή (Ward, 1979), φαίνεται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός των ερωτώμενων διαφωνεί με τη συγκεκριμένη τοποθέτηση. Παρόλα αυτά, η θεώρηση ότι τα ομοφυλόφιλα άτομα χρειάζονται ψυχοθεραπεία, δημιουργεί ένα διχασμό, όπου από τη μία υποθέτουμε πως η διαφωνία με αυτή τη θέση σχετίζεται με την μη υποστήριξη των στερεοτύπων που θέλουν τα ομοφυλόφιλα άτομα να υποφέρουν από διάφορες ψυχοπαθολογίες (Denman, 1993), ενώ από την άλλη οι υπόλοιπες τοποθετήσεις ίσως να έχουν να κάνουν με την υποστήριξη της ενίσχυσης της ψυχικής υγείας όλων των ανθρώπων. Ένα επιπλέον στερεότυπο συνιστά η άποψη ότι οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις είναι αποκλίνουσες και μη φυσιολογικές (Σαπουντζής & Χατζηστεργίου, 2020), γεγονός που δεν επιβεβαιώνεται από την πλειονότητα των συμμετεχόντων. Η δυσδιάστατη φύση του θηλυκού και του αρσενικού (Blashill & Powlishta, 2009) και η πεποίθηση ότι διατρέχει κίνδυνο η αναπαραγωγή του ανθρώπινου είδους, λόγω των ομοφυλοφίλων (Suen et al., 2021), δεν βρίσκουν σύμφωνη την πλειοψηφία των νέων ανδρών και γυναικών, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν υπάρχει σε μικρά ποσοστά ο φόβος υποβάθμισης των προσωπικών κατακτήσεων του ετεροφυλόφιλου ατόμου, όπως η δημιουργία οικογένειας (Herek, 2004). Η αντίληψη ότι τα αυτοπροσδιοριζόμενα ως ομοφυλόφιλα άτομα είναι αμαρτωλά (Ασκητής, 1997), βρίσκει κατά κύριο λόγο αντίθετα τα νέα άτομα ίσως επειδή η ενίσχυση αυτής της θέσης από τη θρησκεία λάμβανε χώρα κυρίως σε παλαιότερες εποχές. Ιδιαίτερα μεγάλος είναι και ο βαθμός διαφωνίας με τη θεώρηση ότι τα ομοφυλόφιλα άτομα

είναι πιο πιθανό να εμπλακούν σε κακοποιήσεις παιδιών και σε βιασμούς, ενώ υπάρχει η τάση να παρουσιάζονται ως κακή επιρροή για τα παιδιά, παρόλο που οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες είναι εκείνοι που συνδέονται συχνότερα με επικίνδυνες καταστάσεις, όπως η σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκων (Eliason et al., 2009). Επιπλέον, σχεδόν ομόφωνη είναι η συμφωνία για τις ίσες ευκαιρίες και την κοινωνική ισότητα ανεξαρτήτως σεξουαλικότητας, παρόλο που πολύ συχνά η ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα έρχεται συχνά αντιμέτωπη με ανισότητες σε επίπεδο δικαιωμάτων και ευκαιριών (Figueiredo & Pereira, 2021). Βέβαια, όταν τα δικαιώματα γίνονται πιο συγκεκριμένα και αφορούν πολιτικές ή κοινωνικές διεκδικήσεις, όπως είναι ο γάμος ή η υιοθεσία, τότε παρατηρείται μία πτώση στο βαθμό των θετικών αποκρίσεων (Σαπουντζής & Χατζηστεργίου, 2020), γεγονός που δεν υφίσταται στην παρούσα έρευνα. Ειδικότερα, όσον αφορά τον ομοφυλοφιλικό γάμο, σχετικά μικρός είναι ο αριθμός των αποκρίσεων που διαφωνούν με το συγκεκριμένο δικαίωμα, ενώ στην περίπτωση της υιοθεσίας η διαφωνία εμφανίζεται κάπως μεγαλύτερη, ίσως επειδή θεωρείται ότι η ανατροφή ενός παιδιού από δύο άτομα του ίδιου φύλου, πιθανόν να οδηγήσει σε δυσπροσαρμοστικότητα του παιδιού (Baiocco et al., 2018). Ωστόσο, η αντίληψη ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός ενός ατόμου συνδέεται με τις δεξιότητες του ως γονέα, δεν έχει επιβεβαιωθεί (Iudici et al., 1996). Πάνω από τους μισούς συμμετέχοντες, δεν ενστερνίζονται την άποψη ότι η ομοφυλοφιλία απειλεί τους βασικούς κοινωνικούς θεσμούς και ότι η αύξηση της υποδηλώνει την ηθική αποσύνθεση της κοινωνίας, επομένως δεν επιβεβαιώνεται απόλυτα πως οι σεξουαλικές μειονότητες αποτελούν απειλή για την κοσμοθεωρία της ετεροκανονικής κοινωνίας (Di Battista et al., 2021). Ωστόσο, κάπως μεγαλύτερος είναι ο διχασμός των νέων ανδρών και γυναικών, αναφορικά με τη συσχέτιση των ομοφυλόφιλων ατόμων με το AIDS, γεγονός που υποδηλώνει ότι για ορισμένα άτομα ισχύουν τα στερεότυπα που υποστηρίζουν ότι οι ομοφυλόφιλοι δημιουργούν περίπλοκες σεξουαλικές σχέσεις και έχουν άμεση σύνδεση με τον ιό HIV (Suen et al., 2021). Τέλος, η αντίληψη που αφορά τη σεξουαλική εκμετάλλευση των ετεροφυλόφιλων από τους ομοφυλόφιλους, βρίσκει αντίθετους σχεδόν όλους τους ερωτώμενους, όμως ελάχιστοι ίσως έχουν το φόβο ότι μπορεί ένα ομοφυλόφιλο άτομο να επιχειρήσει να εκδηλώσει ερωτικό ενδιαφέρον για τους ίδιους (Gurwitz & Marcus, 1978).

Μελετήθηκαν στη συνέχεια και οι στάσεις των νέων απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα, όπως η αποδοχή της δημόσιας εκδήλωσης τρυφερότητας ανάμεσα σε δύο άτομα του ίδιου φύλου, που κατά κύριο λόγο φαίνεται να βρίσκει σύμφωνους τους συμμετέχοντες. Ωστόσο, σχεδόν όλα τα άτομα δεν αποφεύγουν τη συναναστροφή με ομοφυλόφιλα άτομα και μάλιστα δηλώνουν πως θα μπορούσαν να έχουν ομοφυλόφιλους φίλους, σε αντίθεση με ευρήματα

άλλων ερευνών όπου σημειώθηκαν εξαιρετικά χαμηλά σκορ σε κλίμακες που μελετούν την δημιουργία μίας φιλικής σχέσης με ένα ομοφυλόφιλο άτομο και συγκεκριμένα με έναν άνδρα (Gurwitz & Marcus, 1978). Ενώ, η αποδοχή είναι σε πιο χαμηλά επίπεδα, όταν η ομοφυλοφιλία αφορά ένα μέλος της οικογένειας, παρά ένα μέλος τους φιλικού κύκλου (Suen et al., 2021), τα ευρήματα της παρούσας έρευνας υποδηλώνουν πως η αποδοχή υφίσταται σε λίγο μικρότερο βαθμό σε σχέση με την αποδοχή στο φιλικό επίπεδο. Επιπλέον, η γονική αποδοχή ενός ομοφυλόφιλου παιδιού κυμαίνεται σχετικά κοντά στα επίπεδα αποδοχής με την οικογένεια γενικά, με ίσως λίγο μικρότερο βαθμό συμφωνίας.

Ο πραγματικός διχασμός των αποκρίσεων επήλθε στην υποενότητα των στερεοτύπων που αφορούν τα ατομικά χαρακτηριστικά ενός ομοφυλόφιλου άνδρα, όπως στην περίπτωση των χαρακτηριστικών της αυξημένης ευαισθησίας και του καλύτερου γούστου των ομοφυλόφιλων ανδρών σε σχέση με τους ετεροφυλόφιλους, αλλά και της καλλιτεχνικής φύσης και της κατοχής θηλυκών χαρακτηριστικών. Η πλειοψηφία των απαντήσεων φανερώνει μία ουδετερότητα στην αντίληψη αναφορικά με την κατοχή των παραπάνω χαρακτηριστικών, όμως αρκετά υψηλά είναι και τα ποσοστά συμφωνίας και διαφωνίας με αυτά τα στερεότυπα. Ουσιαστικά είναι σαν να επιβεβαιώνεται εν μέρει, η εξίσωση της θηλυπρέπειας, με την ανδρική ομοφυλοφιλία (Thepsourinthone et al., 2020), όπως και η θετική διάσταση των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων, που θέλουν τους άνδρες αυτούς να είναι στυλάτοι, καλλιτεχνικοί και να ενστερνίζονται τις γυναικείες συναισθηματικές ανάγκες (Morrison & Bearden, 2007). Εξίσου ουδέτεροι, με μεγαλύτερη τάση διαφωνίας είναι οι ερωτώμενοι σχετικά με απιστία των ομοφυλόφιλων ανδρών σε σχέση με τους ετεροφυλόφιλους, γεγονός το οποίο δε συμβάλλει στην ενίσχυση των στερεοτύπων που υποστηρίζουν ότι οι άνδρες που έλκονται από άνδρες συνδέονται περισσότερο με την απιστία και την εμπλοκή σε παράλληλες σεξουαλικές σχέσεις (Calabrese et al., 2018). Επιπρόσθετα, δεν γίνονται αντιληπτοί ως αηδιαστικοί από τους περισσότερους νέους, συναίσθημα το οποίο μαζί με το θυμό, αποτελούν τα θεμέλια της ομοφοβίας (Haaga, 1991).

Όσον αφορά τις ομοφυλόφιλες γυναίκες, τα στερεοτυπικά χαρακτηριστικά της αυξημένης καλλιτεχνικότητας και της κατοχής αρρενωπών χαρακτηριστικών δείχνουν να μην υιοθετούνται από τους συμμετέχοντες, αφού υπερισχύει η ουδέτερη στάση και η διαφωνία με αυτές. Ωστόσο, αρκετά άτομα ενστερνίζονται την άποψη ότι οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι αρρενωπές, καθώς θεωρείται πως υιοθετούν αυτή την ανδρική στάση σε επίπεδο εμφάνισης, ένδυσης και συνηθειών, με στόχο την αποπλάνηση των γυναικών (Eliason et al., 2009), ενώ το στερεότυπο που θεωρεί τις ομοφυλόφιλες γυναίκες πιο άπιστες από τις ετεροφυλόφιλες,

επιβεβαιώνεται από ένα πολύ μικρό αριθμό συμμετεχόντων. Συμπληρωματικά, οι στερεοτυπικές πεποιθήσεις ότι οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι άρρωστες, ότι η σεξουαλικότητά τους αποτελεί μία υποδεέστερη μορφή σεξουαλικότητας και ότι καταρρίπτουν το φυσικό διαχωρισμό των φύλων, βρίσκουν κατά κύριο λόγο αντίθετους τους νέους συμμετέχοντες. Συνεπώς δεν υποστηρίζονται από τους περισσότερους οι απόψεις που ορίζουν την ομοφυλοφιλία ως αρρώστια (Suen et al., 2021) και δεν αναπαράγονται σε μεγάλο βαθμό τα στερεότυπα που χρησιμοποιούνται από την πατριαρχική κοινωνία, με σκοπό οι γυναίκες, ετεροφυλόφιλες και κυρίως ομοφυλόφιλες, να παραμένουν αδύναμες και αόρατες (Eliason et al., 2009). Παρόλα αυτά, ορισμένοι ερωτώμενοι δεν παίρνουν θέση και κάποιοι συμφωνούν με την κατάρριψη του φυσικού διαχωρισμού των φύλων, υποστηρίζοντας ίσως θέσεις που θεωρούν πως οι ομοφυλόφιλες γυναίκες συνιστούν απειλή για την πατριαρχική κοινωνία, εφόσον δε διαθέτουν τα αναμενόμενα παραδοσιακά γυναικεία χαρακτηριστικά και δεν αποτελούν πιθανές συντρόφους για τους άνδρες (Eliason et al., 2009).

Όμως, επειδή ορισμένα ευρήματα υποδεικνύουν πως οι άνδρες εκδηλώνουν περισσότερα στερεότυπα απέναντι στην ομοφυλοφιλία (Heaven & Oxman, 1999), ενώ άλλα πως τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες αποδίδουν στερεοτυπικά, ομοφυλοφιλικά χαρακτηριστικά στα ομοφυλόφιλα άτομα (Gurwitz & Marcus, 1978), αποφασίσαμε να διερευνήσουμε τη σχέση του φύλου με τα ομοφυλοφιλικά στερεότυπα. Αναφορικά με τις αντιλήψεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία, υπάρχει σημαντική διαφορά ανάμεσα στα δύο φύλα, με τις γυναίκες του δείγματος να ενστερνίζονται στερεοτυπικές αντιλήψεις σε μικρότερο βαθμό σε σχέση με τους άνδρες, ενώ αντίστοιχα και οι στάσεις των γυναικών απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα υποδηλώνουν σημαντικό χαμηλότερο ποσοστό εκδήλωσης στερεοτύπων συγκριτικά με τους άνδρες της έρευνας. Επίσης, μελετώντας τη σχέση ανάμεσα στις αντιλήψεις και τις στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως όσο πιο αρνητικές αντιλήψεις ενστερνίζεται ένα άτομο, τόσο πιο αρνητικές στάσεις θα εκδηλώσει απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα. Βέβαια, διερευνώντας μεμονωμένα τα στερεότυπα απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες και στις ομοφυλόφιλες γυναίκες, το φύλο δείχνει να μην επηρεάζει τα αποτελέσματα και οι απαντήσεις τους παρουσιάζουν αρκετά όμοια ποσοστά. Επειδή δεν υπάρχει μεγάλος αριθμός ευρημάτων που να ορίζει τη χώρα διαμονής ως μέτρο σύγκρισης των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων και επειδή οι σεξουαλικές μειονότητες μπορεί να γίνονται αντιληπτές με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με το πολιτισμικό πλαίσιο (Sanchez-SanSegundo et al., 2020), στην παρούσα έρευνα έχει συμπεριληφθεί το συγκεκριμένο κριτήριο. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, τόσο στο επίπεδο των στερεοτυπικών αντιλήψεων, όσο και των στάσεων

και των στερεοτύπων σχετικά με την ομοφυλοφιλία, δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους γηγενείς Έλληνες και στους Έλληνες του εξωτερικού και επομένως, η χώρα διαμονής δεν φαίνεται να επηρεάζει τις πεποιθήσεις και τις στάσεις των νέων. Ωστόσο, φαίνεται πως η υιοθέτηση στερεοτύπων για τους ομοφυλόφιλους άνδρες σχετίζεται με την υιοθέτηση στερεοτύπων και για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες.

Συνεχίζοντας με τα γλωσσικά στερεότυπα σχετικά με την ομοφυλοφιλία, επιλέχθηκαν να μελετηθούν ξεχωριστά τα ομοφοβικά επίθετα, οι ουδέτεροι όροι και οι προσβλητικές φράσεις που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν έναν ομοφυλόφιλο άνδρα και μία ομοφυλόφιλη γυναίκα, επειδή η ομοφοβική γλώσσα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις νόρμες της ετεροκανονικότητας και η γλώσσα γενικά έχει την τάση να διχοτομεί τα φύλα (King, 2016). Ερευνήθηκαν λοιπόν, πρώτα τα γλωσσικά στερεότυπα απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες και συγκεκριμένα η απόδοση θετικού ή αρνητικού πρόσημου σε ορισμένες λέξεις και έπειτα απέναντι στις γυναίκες. Πλέον, οι όροι “ομοφυλόφιλος/η” και “γκέι”, δεν φέρουν το αρνητικό φορτίο που κάποτε έφεραν και χρησιμοποιούνται για την αναφορά σε άτομα μίας κοινωνικής ομάδας με βάση το σεξουαλικό τους προσανατολισμό (Fasoli et al., 2015), όμως διακρίνεται μία έμμεση σχέση ανάμεσα στα ομοφυλόφιλα άτομα και στις αρνητικές αντιλήψεις για εκείνα, λόγω της έκθεσης στην χρήση του όρου “γκέι” ως μία έννοια με αρνητική υπόσταση (Nicolas & Skinner, 2012). Εξαιτίας αυτού, υφίσταται ένας διχασμός στην ερμηνεία των όρων αυτών, με τους νέους να αποδίδουν πιο θετική χροιά στον όρο “ομοφυλόφιλος”, ενώ ο όρος “γκέι” δείχνει να προκαλεί σύγχυση διαχωρίζοντας τα αποτελέσματα σχεδόν στη μέση. Ωστόσο, σε μία περαιτέρω διερεύνηση αναφορικά με το αν ο όρος “γκέι”, λειτουργεί προσβλητικά απέναντι σε ομοφυλόφιλους ή ετεροφυλόφιλους άνδρες, το μεγαλύτερο πλήθος απαντήσεων υποδεικνύει ότι αποτελεί προσβολή απέναντι στους ετεροφυλόφιλους, ενώ ακολουθείται και από τοποθετήσεις που θεωρούν πως δεν προσβάλλει καμία από τις παραπάνω ομάδες. Όταν ένας άνδρας, δεν ανταποκρίνεται στις αναμενόμενες φυλο-συμπεριφορές, γίνεται χρήση όρων όπως “γκέι” από τα ετεροφυλόφιλα άτομα, ώστε να λειτουργήσει ως μέσο διαχωρισμού τους από “μη αρρενωπές” συμπεριφορές (Fulcher, 2017). Από την άλλη, ο όρος “ομοφυλόφιλος” δεν χαρακτηρίζεται ως προσβλητική έννοια σε τόσο μεγάλο βαθμό προς στα ετεροφυλόφιλα άτομα, όσο ο όρος “γκέι” χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν υπάρχουν πολλές αντίστοιχες τοποθετήσεις. Ορισμένοι επιμένουν στη χρήση μόνο του ενός ή μόνο του άλλου επιθέτου, ενώ κάποιοι άλλοι διακρίνουν διαφορές ανάμεσα στις δύο λέξεις, σε συμπεριφορικό και συναισθηματικό επίπεδο (Livia & Hall, 1997) και για το λόγο αυτό ο όρος “ομοφυλόφιλος” δεν θεωρείται από την πλειοψηφία ως προσβολή γενικά. Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται και

στην περίπτωση των ομοφυλόφιλων γυναικών, όπου υφίσταται διαχωρισμός για τα επίθετα “ομοφυλόφιλη” και “λεσβία”, με τη χρήση του πρώτου να σχετίζεται με τη σεξουαλικότητα και του δεύτερου με την εμφάνιση και τη συμπεριφορά (Livia & Hall, 1997). Για το λόγο αυτό ο όρος “λεσβία” λαμβάνει ανάμεικτες απαντήσεις, ίσως επειδή γίνεται αντιληπτός ως μία υποτιμητική λέξη που στιγματίζει ανθρώπους με βάση τη σεξουαλικότητά τους (Poteat & Espalage, 2005), ενώ ο όρος “ομοφυλόφιλη” ως μία έννοια περισσότερο απαλλαγμένη από το αρνητικό φορτίο. Σε αντίθεση τώρα με τα ευρήματα σχετικά με τους άνδρες, οι όροι “λεσβία” και “ομοφυλόφιλη” δεν θεωρούνται από την πλειοψηφία προσβλητικές προς τις ομοφυλόφιλες, ούτε προς τις ετεροφυλόφιλες γυναίκες, όμως και πάλι αρκετοί θεωρούν πως συνιστά προσβολή για τις ετεροφυλόφιλες γυναίκες, ίσως λόγω του κοινωνικού κατασκευάσματος του θηλυκού και του αρσενικού που ορίζει την καταλληλότητα των γυναικείων συμπεριφορών (King, 2016). Αντίστοιχος προβληματισμός προκύπτει και στην περίπτωση του ακρωνύμιου ΛΟΑΤΚΙ (LGBTQI+) τόσο για τους ομοφυλόφιλους άνδρες όσο και για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες, στο οποίο σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες αποδίδουν αρνητική έννοια, ενώ στην πραγματικότητα αναφέρεται στην κοινότητα των ατόμων που δεν αυτοπροσδιορίζονται με την ταμπέλα της cis-ετεροκανονικότητας (Herrick & Duncan, 2020). Παρόλα αυτά, τα επίθετα “αδερφή”, “πούστης” και “λούγκρα”, αποτελούν ιδιαίτερα συναισθηματικά φορτισμένους όρους, που υποδεικνύουν μία πολύ αρνητική πεποίθηση για τους ομοφυλόφιλους άνδρες (Carnaghi et al., 2011), γεγονός που επιβεβαιώνεται από τους νέους, αφού σχεδόν όλοι αναγνωρίζουν την αρνητική τους υπόσταση. Επίσης, ένας πολύ μεγάλος όγκος απαντήσεων φανερώνει πως τόσο απέναντι στους ομοφυλόφιλους όσο και απέναντι στους ετεροφυλόφιλους άνδρες, οι λέξεις αυτές λειτουργούν προσβλητικά και οι επιπτώσεις τους εκτείνονται και στις δύο ομάδες (Fasoli et al., 2015), αποτελώντας ένα σύνολο επιθέτων που θεωρούνται πιο προσβλητικά από άλλους υβριστικούς όρους (Carnaghi et al., 2011). Ανάλογα, τα επίθετα “ακραία φεμινίστρια” και “μίσανδρης” όταν αφορούν τις ομοφυλόφιλες γυναίκες, χαρακτηρίζονται σχεδόν εξ’ ολοκλήρου ως αρνητικά μαρκαρισμένες έννοιες, μη ενισχύοντας έτσι τα στερεότυπα που τις θέλουν να μισούν τους άνδρες (Eliason et al., 2009), ενώ και το επίθετο “λέσβω” θεωρείται εξίσου αρνητικό. Μάλιστα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων συμφωνεί πως τα επίθετα “λέσβω” και ιδίως το “μίσανδρης” συνιστούν προσβολές απέναντι στις ομοφυλόφιλες και στις ετεροφυλόφιλες γυναίκες. Το στερεοτυπικό επίθετο “θηλυπρεπής” που αφορά τους ομοφυλόφιλους άνδρες, συλλέγει κυρίως αρνητικές αποκρίσεις, όμως πολύ μεγάλο μέρος των ερωτώμενων υποστηρίζει πως αποτελεί μία θετικά φορτισμένη λέξη, γεγονός που ίσως πηγάζει από τη θεώρηση ότι οι ομοφυλόφιλοι άνδρες έχουν την τάση να είναι θηλυπρεπείς (Haddock et al., 1993). Αντίθετα, κατά τη μελέτη

της χρήσης του συγκεκριμένου επιθέτου ως προσβολή, φαίνεται να επηρεάζονται τα αποτελέσματα λόγω της συμπερίληψης και των ετεροφυλόφιλων ανδρών. Δηλαδή, πολλοί πιστεύουν πως το επίθετο είναι προσβλητικό και για τις δύο ομάδες ανδρών και ίσως αυτό ίσως συμβαίνει επειδή στην κοινωνία μας, φαίνεται να μην υπάρχει αντάξιος σεβασμός απέναντι στη θηλυπρέπεια ειδικά όταν αφορούν άνδρες (Sandfort, 2005). Ωστόσο αρκετοί θεωρούν πως δεν προσβάλλει ούτε τους ομοφυλόφιλους ούτε τους ετεροφυλόφιλους και η ομάδα των ομοφυλοφίλων συλλέγει τις λιγότερες απαντήσεις. Από την άλλη όμως, το επίθετο “γυναικωτός” θεωρείται σχεδόν από όλους μία αρνητικά μαρκαρισμένη λέξη, ίσως επειδή η κατοχή γυναικείων χαρακτηριστικών παραβιάζει τον παραδοσιακό ανδρικό ρόλο (Madon, 1997) και συνεπώς γίνεται αντιληπτή ως προσβολή απέναντι σε όλους τους άνδρες, ανεξαρτήτως σεξουαλικότητας. Για το λόγο αυτό και τα αποτελέσματα που αφορούν τη χρήση του επιθέτου με προσβλητικό τρόπο, δείχνουν ότι η πλειοψηφία εκλαμβάνει τη λέξη ως προσβολή απέναντι στους ετεροφυλόφιλους και στους ομοφυλόφιλους άνδρες. Διαφορετικά είναι βέβαια τα αποτελέσματα αναφορικά με τα επίθετα “αγοροκόριτσο” και “αρρενωπή”, όταν αυτά αφορούν μία ομοφυλόφιλη γυναίκα, καθώς συλλέγουν κυρίως απαντήσεις που τα ορίζουν ως αρνητικά φορτισμένες λέξεις. Αρκετά ιδιαίτερο είναι το συγκεκριμένο εύρημα, αφού υπάρχουν αντιλήψεις σχετικά με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες που περιέχουν τη θεώρηση ότι έχουν την τάση να είναι υιοθετούν αρρενωπές συμπεριφορές (Haddock et al., 1993), όμως φαίνεται πως η αρρενωπότητα εκλαμβάνεται ως ελαφρώς πιο αρνητική έννοια απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες, απ’ ότι η θηλυπρέπεια απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες. Όσον αφορά, το αν αποτελούν προσβολή απέναντι στις ομοφυλόφιλες ή στις ετεροφυλόφιλες γυναίκες τα επίθετα “αγοροκόριτσο” και “αρρενωπή”, υποδεικνύεται πως στην πλειοψηφία προσβάλλουν και τις δύο ομάδες γυναικών, όμως υπάρχουν αρκετοί που θεωρούν πως δεν προσβάλλει καμία ομάδα. Περισσότερο φορτισμένη θεωρείται η λέξη “αρρενωπή” βέβαια, αφού συνεπάγεται την έλλειψη της γυναικείας θηλυκότητας. Τα ομοφοβικά επίθετα, δεν αποτελούν απλώς προσβλητικούς όρους, αλλά λειτουργούν υποτιμητικά προς μία κοινωνική ομάδα, κατηγοριοποιώντας τα άτομα που την απαρτίζουν, ως ανώμαλους και αφύσικους (Fasoli et al., 2015) και αυτό βρίσκει σύμφωνους τους ερωτώμενους καθώς τα επίθετα “ανώμαλος”, “ανώμαλη” και “προκλητικός”, “προκλητική” ορίζονται ως έννοιες σχεδόν εξ’ ολοκλήρου αρνητικές. Ωστόσο, τα πολύσημα επίθετα “διαφορετικός” και “διαφορετική” εκλαμβάνονται από το μισό δείγμα ως αρνητικές έννοιες ενώ από το άλλο μισό ως θετικές, με μικρή διαφοροποίηση ανάμεσα στους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, πιθανόν επειδή το πλαίσιο και ο τρόπος χρήσης μίας λέξης, πυροδοτεί διαφορετικούς εννοιολογικούς προσδιορισμούς στην ίδια τη λέξη (Nicolas & Skinner, 2012).

Βέβαια, συγκρίνοντας την απόδοση θετικής και αρνητικής διάστασης στα γλωσσικά στερεότυπα προς τους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, ανάμεσα στους ετεροφυλόφιλους άνδρες και στις ετεροφυλόφιλες γυναίκες του δείγματος, αλλά και ανάμεσα στους γηγενείς Έλληνες και στους Έλληνες του εξωτερικού, δεν διαφαίνεται καμία σημαντική διαφορά. Μόνο στην περίπτωση της λέξης «Διαφορετικός» υπάρχει σημαντική διαφορά με τους άνδρες να της αποδίδουν σε μεγαλύτερο βαθμό θετική διάσταση σε σχέση με τις γυναίκες. Συνεπώς τόσο η χώρα διαμονής όσο και το φύλο, δεν επηρεάζουν σημαντικά την απόδοση θετικής ή αρνητικής χροιάς στα ομοφυλοφιλικά στερεότυπα. Παρόμοια αποτελέσματα πηγάζουν και στην περίπτωση που διερευνάται η θεώρηση ορισμένων όρων και επιθέτων ως προσβολές απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες αλλά και στους ετεροφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, καθώς το φύλο και η χώρα διαμονής δεν ασκούν ιδιαίτερη επίδραση ούτε στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Συμπληρωματικά όμως, μελετήθηκαν και οι προσβλητικές φράσεις που χρησιμοποιούνται συχνά απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα. Συγκεκριμένα, τις περισσότερες αποκρίσεις αναφορικά με την ύπαρξη προσβλητικής διάθεσης συγκεντρώνει η φράση «Τι κρίμα», η οποία ακολουθείται από τη φράση «Φάση είναι θα του/της περάσει» και από τη φράση «Δεν έχει βρει ακόμα τον κατάλληλο/η» επομένως ίσως εν μέρει να καταρρίπτεται η εσφαλμένη ερμηνεία, ότι οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις δεν έχουν το ίδιο κύρος με τις ετεροφυλοφιλικές (Brown & Groscurp, 2009). Ωστόσο η φράση «Στο κρεβάτι τους να κάνουν ότι θέλουν» και η «Επιλογή του/της είναι» συγκεντρώνουν ανάμεικτες απαντήσεις, φαινόμενο που μπορεί να ερμηνευτεί με δύο τρόπους. Μπορεί από τη μία να υπάρχει η πεποίθηση ότι η ομοφυλοφιλία αποτελεί επιλογή και ότι ο κάθε άνθρωπος είναι ελεύθερος να επιλέγει τους ερωτικούς του συντρόφους. Όμως από την άλλη η θεώρηση της ομοφυλοφιλίας ως επιλογή ίσως να έχει αρνητικές συνέπειες και η χρήση φράσεων όπως “στο κρεβάτι τους κάνουν ότι θέλουν” θα μπορούσε να υπονοεί την ανοχή στην έλλειψη ορατότητας αυτής της κοινωνικής ομάδας η οποία είναι απαραίτητη στο κοινωνικό σύνολο (Suen et al., 2021). Παρόλα αυτά, προσβλητικές θεωρούνται από αρκετούς νέους όλες οι παραπάνω φράσεις, με ελάχιστους να μην εκλαμβάνουν καμία εξ αυτών ως προσβολή.

Συνολικά, συσχετίζοντας τις απαντήσεις των ανδρών και των γυναικών αναφορικά με τις στερεοτυπικές φράσεις, οι ετεροφυλόφιλες γυναίκες δείχνουν να ορίζουν ως προσβλητικές σε μεγαλύτερο βαθμό απ’ ότι οι άνδρες τις φράσεις «Δεν έχει βρει ακόμα τον/την κατάλληλο/η» και «Στο κρεβάτι τους να κάνουν ότι θέλουν». Άρα, οι γυναίκες τις εκλαμβάνουν περισσότερο ως προσβλητικές, ίσως επειδή δεν ενστερνίζονται τόσο τις κοινωνικές νόρμες και θεωρούν την

ομοφοβική γλώσσα, προσβλητική (Poteat et al., 2012). Τέλος, έλαβε χώρα και η σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα στους γηγενείς Έλληνες και στους Έλληνες τους εξωτερικού, προκειμένου να διαπιστωθεί αν διαφοροποιείται η αντίληψη των στερεοτυπικών φράσεων ανά τις χώρες. Στο σύνολο των απαντήσεων, οι γηγενείς Έλληνες και οι Έλληνες του εξωτερικού αντιλαμβάνονται περίπου στον ίδιο βαθμό τις παραπάνω φράσεις ως προσβλητικές και επομένως ο τόπος διαμονής δεν διαφοροποιεί τα αποτελέσματα.

Εν κατακλείδι, τα στερεότυπα που αφορούν την ομοφυλοφιλία συνιστούν ένα πολύπλοκο και πολυδιάστατο φαινόμενο, του οποίου τα δεδομένα μεταβάλλονται ανά τα χρόνια, διατηρώντας βέβαια ορισμένα αμετάβλητα θεμέλια. Οι ρόλοι των φύλων αποτελούν πάντοτε τη ρίζα του φαινομένου, σχεδόν ανεξάρτητα από το πολιτισμικό πλαίσιο, όμως φαίνεται να έχει αυξηθεί η ανεκτικότητα απέναντι στις σεξουαλικές μειονότητες και να έχει εν μέρει γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ των ανδρικών και των γυναικείων ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων.

9.2 Περιορισμοί της έρευνας & προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Στην παρούσα έρευνα, υπήρξαν κάποιοι περιορισμοί, κυρίως αναφορικά με το μέγεθος του δείγματος, το οποίο ανήλθε στους 60 συμμετέχοντες, λόγω της περιορισμένης πρόσβασης σε Έλληνες κατοίκους του εξωτερικού. Συμπεριλήφθηκαν όσο το δυνατόν περισσότεροι νέοι ήταν εφικτό, με πολλούς μάλιστα να απορρίπτονται λόγω της σεξουαλικής τους ταυτότητας. Συγκεκριμένα, ένας μεγάλος αριθμός των κατοίκων του εξωτερικού που συμμετείχαν στην έρευνα, δήλωνε ομοφυλοφιλική ή αμφιφυλοφιλική ταυτότητα και επομένως στην πορεία δεν μπορούσαν να συμπεριληφθούν στα αποτελέσματα εξαιτίας των αναγκών της έρευνας. Θα ήταν χρήσιμο λοιπόν, σε μελλοντικές έρευνες να συμμετέχει ένα μεγαλύτερο δείγμα της τάξεως των 100 ατόμων, το οποίο θα μελετά και το φαινόμενο της εσωτερικευμένης ομοφοβίας, δηλαδή της ύπαρξης προκαταλήψεων και στερεοτυπικών πεποιθήσεων ακόμα και μέσα στα πλαίσια της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας. Επιπλέον, ορισμένοι ερευνητές έχουν αναφέρει πως διαφορετικές φυλετικές και εθνοτικές ομάδες, ενστερνίζονται διαφορετικές αντιλήψεις για τους ρόλους των φύλων, με τη συχνότητα χρήσης ομοφοβικών επιθέτων να ποικίλει (Poteat et al., 2012). Για το λόγο αυτό, προτείνεται σε μελλοντικές έρευνες, να μελετηθούν τα στερεότυπα, οι στάσεις και οι αντιλήψεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία, σε ανθρώπους διαφορετικών εθνικοτήτων και όχι μόνο ανάμεσα σε Έλληνες. Επιπλέον, επειδή η δημοφιλία και η αρρενωπότητα ενός ατόμου, λόγω της ορατότητάς του και της κοινωνικής επιρροής του στο σχολικό περιβάλλον, σχετίζεται με τη χρήση ομοφοβικής γλώσσας (Fulcher, 2017), θα

ήταν ωφέλιμο να συμπεριληφθούν τα ατομικά χαρακτηριστικά του πομπού στην μελέτη εκδήλωσης του φαινομένου της ομοφοβίας, σε συμπεριφορικό και γλωσσικό επίπεδο. Τέλος, θα μπορούσε στο μέλλον να ερευνηθεί το φαινόμενο των ομοφυλοφιλικών στερεοτύπων, μέσα στο ίδιο ερευνητικό πλαίσιο, χρησιμοποιώντας μία ποιοτική προσέγγιση. Ο σκοπός αυτής, θα ήταν να γίνει σε βάθος διερεύνηση των στερεοτυπικών αντιλήψεων, αλλά και του τρόπου χρήσης των επιθέτων και των όρων που αφορούν την ομοφυλοφιλία.

Βιβλιογραφία

- Ασκητής, Θ. (1997). *Η σεξουαλική αφύπνιση της εφηβείας*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Ιωαννίδου-Johnson, A. (1998). *Προκατάληψη. Ποιος; Εγώ; Η δυναμική ανάμεσα στην προκατάληψη και την ψυχολογική ωριμότητα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Λαμπρίδης, Ε. (2004). *Στερεότυπο Προκατάληψη Κοινωνική ταυτότητα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Σαπουντζής Α. & Χατζηστεργίου Μ. (2020). The construction of heterosexism in young people's discourse: the dilemma of "normality" and "rights". *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, 20(1), 82–99. https://doi.org/10.12681/psy_hps.23521
- Allport, G. (1954). *The Nature Of Prejudice*. Cambridge, Mass: Addison-Wesley Pub. Co.
- Baiocco, R., & Carone, N., & Ioverno, S., & Lingardi, V. (2018). Same-Sex and Different-Sex Parent Families in Italy: Is Parents' Sexual Orientation Associated with Child Health Outcomes and Parental Dimensions. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 39(7), 555-563.
- Blashill, A. J. & Powlisha, K. K. (2009). Gay Stereotypes: The Use of Sexual Orientation as a Cue for Gender-Related Attributes. *Sex Roles*, 61, 783-793.
- Brown, M. J. & Groscup, J. L. (2009). Homophobia and Acceptance of Stereotypes About Gays and Lesbians. *Individual Differences Research*, 7(3), 159-167.
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5th ed.). United Kingdom: Oxford University Press.
- Calabrese, S. K., Earnshaw, V. A., Magnus, M., Hansen, N. B., Krakower, D. S., Underhill, K., Mayer, K. H., Kershaw, T. S., Betancourt, J. R. & Dovidio, J. F. (2018). Sexual Stereotypes Ascribed to Black Men Who Have Sex with Men: An Intersectional Analysis. *Arch Sex Behav*, 47, 143-156. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0911-3>
- Carnaghi, A., Maass, A. & Fasoli, F. (2011). Enhancing Masculinity by Slandering Homosexuals: The Role of Homophobic Epithets in Heterosexual Gender Identity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(12), 1655–1665.

Chard, A. N., Finneran, C., Sullivan, P. S. & Stephenson, R. (2015). Experiences of homophobia among gay and bisexual men: results from a cross-sectional study in seven countries. *Culture, Health & Sexuality*, 17(10), 1174–1189. <http://dx.doi.org/10.1080/13691058.2015.1042917>

Creswell, J. W. & Creswell, J. D. (2014). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches. *Journal of Electronic Resources in Medical Libraries*, 19(1-2), 54-55. <https://doi.org/10.1080/15424065.2022.2046231>

Cuddy, A. J. C., Fiske, S. T., Kwan, V. S. Y., Glick, P., Demoulin, S., Leyens, J. P., Bond, M. H., Croizet, J. C., Ellemers, N., Sleebos, E., Htun, T. T., Kim, H. J., Maio, G., Perry, J., Petkova, K., Todorov, V., Rodriguez-Bailo, R., Morales, E., Moya, M., Palacios, M., Smith, V., Perez, R., Vala, J. & Ziegler, R. (2009). Stereotype content model across cultures: Towards universal similarities and some differences. *British Journal of Social Psychology*, 48, 1–33.

Cuddy, A. J. C., Fiske, S. T. & Glick, P. (2007). The BIAS Map: Behaviors From Intergroup Affect and Stereotypes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(4), 631–648.

Denman, F. (1993). Prejudice and Homosexuality. *British Journal of Psychotherapy*, 9(3), 346-357.

Di Battista, S., Paolini, D. & Pivetti, M. (2021). Attitudes Toward Same-Sex Parents: Examining the Antecedents of Parenting Ability Evaluation. *Journal of GLBT Family Studies*, 17(3), 273–291. <https://doi.org/10.1080/1550428X.2020.1835596>

Eliason, M., Donelan, C. & Randall, C. (2009). Lesbian stereotypes. *Health Care for Women International*, 13(2), 131-144. <https://doi.org/10.1080/07399339209515986>

Farrell, R., A. & Morrione, T. J. (1974). Social Interaction and Stereotypic Responses to Homosexuals. *Archives of Sexual Behavior*, 3(5), 425-442.

Fasoli, F., Paladino, M. P., Carnaghi, A., Jetten, J., Bastian, B. & Bain, P. G. (2015). Not “just words”: Exposure to homophobic epithets leads to dehumanizing and physical distancing from gay men. *European Journal of Social Psychology*, 46, 237–248. <http://dx.doi.org/10.1002/ejsp.2148>

Figueiredo, C. V. & Pereira, C. R. (2021). The Effect of Gender and Male Distinctiveness Threat on Prejudice Against Homosexuals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 121(6), 1241-1257. <https://doi.org/10.1037/pspi0000269>

Fulcher, K. (2017). That's so homophobic? Australian young people's perspectives on homophobic language use in secondary schools. *Sex Education*, 17(3), 290–301. <http://dx.doi.org/10.1080/14681811.2016.1275541>

Gurwitz, S. B. & Marcus, M. (1978). Effects of Anticipated Interaction, Sex, and Homosexual Stereotypes on First Impressions. *Journal of Applied Social Psychology*, 8(1), 47-56.

Haaga, D.A.F. (1991). "Homophobia"? *Journal of Social Behavior and Personality*, 6, 171-174.

Haddock, G., Zanna, M. P. & Esses, V. M. (1993). Assessing the Structure of Prejudicial Attitudes: The Case of Attitudes Toward Homosexuals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(6), 1105-1118.

Heaven, P. C. L. & Oxman, L. N. (1999). Human values, conservatism and stereotypes of homosexuals. *Personality and Individual Differences*, 16, 109-118.

Herek, G. (1988). Heterosexuals' Attitudes toward Lesbians and Gay Men: Correlates and Gender Differences. *The Journal of Sex Research*, 25(4), 451-477. <https://www.jstor.org/stable/3812894>

Herek, G. M. (1997). *Heterosexual's attitudes toward Lesbians and Gay men: Does coming out make a difference?* New York: New York University Press.

Herek, G. M. (2004). Beyond "Homophobia": Thinking About Sexual Prejudice and Stigma in the Twenty-First Century, Sexuality Research and Social Policy. *Journal of NSRC*, 1(2), 6-24.

Herrick, S. S. C. & Duncan, L. R. (2020). Locker-Room Experiences Among LGBTQ+ Adults. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 42, 227-239. <https://doi.org/10.1123/jsep.2019-0133>

Hogg, M. & Vaughan, G. (2010). *Κοινωνική Ψυχολογία*. Αθήνα: Gutenberg.

Iudici, A., & Masiello, P. & Faccio, E., & Turchi, G. (2020). Tackling Prejudice and Discrimination Towards Families with Same-Sex Parents: An Exploratory Study in Italy. *Sexuality & Culture*, 24, 1544-1561.

Jussim, L., Nelson, T. E., Manis, M., Arbor, A. & Soffin, S. (1995). Prejudice, Stereotypes, and Labeling Effects: Sources of Bias in Person Perception. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(2), 228-246.

Kahalon, R., Shnabel, N. & Becker, J. C. (2018). Positive stereotypes, negative outcomes: Reminders of the positive components of complementary gender stereotypes impair performance in counter-stereotypical tasks. *British Journal of Social Psychology*, 57, 482–502.

Karr, R. G. (1978). Homosexual Labeling and the Male Role. *Journal of Social Issues*, 34(3), 73-83.

King, J. (2016). The Violence of Heteronormative Language Towards the Queer Community. *Aisthesis*, 7, 17-22.

Kite, M. E. & Deaux, K. (1986). Attitudes toward homosexuality: Assessment and behavioral consequences. *Basic and Applied Social Psychology*, 7, 137-162.

Kite, M. E. & Deaux, K. (1987). Gender Belief Systems: Homosexuality and the Implicit Inversion Theory. *Psychology of Women Quarterly*, 11, 83-96.

Larsen, K. S., Reed, M. & Hoffman, S. (1980). Attitudes of Heterosexuals toward Homosexuality: A Likert-Type Scale and Construct Validity. *The Journal of Sex Research*, 16(3), 245-257. <https://www.jstor.org/stable/3812268>

Lewis, D. (1960). *Quantitative methods in psychology*. New York: McGraw-Hill Education.

Lieblich, A. & Friedman, G. (1985). Attitudes Toward Male and Female Homosexuality and Sex-Role Stereotypes in Israeli and American Students. *Sex Roles*, 12(5), 561-570.

Livia, A. & Hall, K. (1997). *Queerly Phrased: Language, Gender and Sexuality*. New York: Oxford University Press.

Mackie, D. M., Hamilton, D. L., Susskind, J., & Rosselli, F. (1996). *Social psychological foundations of stereotype formation*. New York: Guilford.

Madon, S. (1997). What Do People Believe About Gay Males? A Study of Stereotype Content and Strength. *Sex Roles*, 37(9), 663-685.

Matsick, J. L. & Conley, T. D. (2016). Cultural Stereotypes and Personal Beliefs: Perceptions of Heterosexual Men, Women, and People. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 3(1), 113-128. <http://dx.doi.org/10.1037/sgd0000143>

McLaughlin, B. & Rodriguez, N. S. (2017). Identifying With a Stereotype: The Divergent Effects of Exposure to Homosexual Television Characters. *Journal of Homosexuality*, 64(9), 1196-1213. <https://doi.org/10.1080/00918369.2016.1242335>

Morrison, T. G. & Bearden, A. G. (2007). The Construction and Validation of the Homopositivity Scale. *Journal of Homosexuality*, 52(3), 63-89. https://doi.org/10.1300/J082v52n03_04

Newby, P. (2019). *Μέθοδοι έρευνας στην εκπαίδευση* (Επιμ. Γ. Μανωλίτσης, Μετ. Ι. Φυρριπή). Αθήνα: Πεδίο.

Nicolas, G. & Skinner, A. L. (2012). "That's So Gay!" Priming the General Negative Usage of the Word Gay Increases Implicit Anti-Gay Bias. *The Journal of Social Psychology*, 152(5), 654-658. <https://doi.org/10.1080/00224545.2012.661803>

Nimbi, F. M., Viozzi, E., Tripodi, F., Simonelli, C. & Baiocco R. (2020). Could educational programs in sexology have an influence on attitudes towards same-sex marriage and parenting? *Sexologies*, 29, 77-83. <https://doi.org/10.1016/j.sexol.2020.01.001>

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Pereira, A., Monteiro, M. B. & Camino, L. (2009). Social Norms and Prejudice against Homosexuals. *The Spanish Journal of Psychology*, 12(2), 576-584. <https://doi.org/10.1017/S1138741600001943>

Pierson, J. & Thomas, M. (2002). *Dictionary of Social Work* (1st ed). London: Collins.

Potat, V. P. & Espelage, D. L. (2005). Exploring the Relation Between Bullying and Homophobic Verbal Content: The Homophobic Content Agent Target (HCAT) Scale. *Violence and Victims*, 20(5), 513-528.

Poteat, V. P., O'Dwyer, L. M. & Mereish, E. H. (2012). *Journal of Educational Psychology*, 104(2), 393–406.

Raja, S. & Stokes, J. (1998). Assessing Attitudes Toward Lesbians and Gay 48 Men: The Modern Homophobia Scale. *Journal of the Gay and Lesbian Medical Association*, 3(2), 113-134.

Riddle, D. (1973). *The Riddle Scale: Attitudes Towards GLBT People*. New York: GLSEN.

Rosenberg, A., Gates, A., Richmond, K. & Sinno, S. (2017). It's Not a Joke: Masculinity Ideology and Homophobic Language. *Psychology of Men & Masculinity*, 18(4), 293–300. <http://dx.doi.org/10.1037/men0000063>

Sánchez-SanSegundo, M., Smith, E., Albaladejo-Blazquez, N., Ferrer-Cascales, R., Ruiz-Robledillo, N. & Perrin, P. B. (2020). Psychometric Properties of the Spanish Version of the Homophobic Content Agent Target Scale Among Adolescent Students. *Archives of Sexual Behavior*, 49, 1683–1691. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-01511-1>

Salvati, M., Piumatti, G., Giacomantonio, M. & Baiocco, R. (2018). Gender stereotypes and contact with gay men and lesbians: The mediational role of sexism and homonegativity. *Journal of Community Applied Social Psychology*, 29, 461–473.

Sandfort, T. G. M. (2005). Sexual Orientation and Gender: Stereotypes and Beyond. *Archives of Sexual Behavior*, 34(6), 595–611.

Stangor, C. (2009). *The study of stereotyping, prejudice and discrimination within social psychology: A quick history of theory and research*. In T.D. Nelson (Ed.), *Handbook of prejudice*. Mahwah, NJ: Erlbaum.

Suen, M.-W., Lin, H.-F., Chen, J.-M. & Shieh, F.-A. (2021). Establishment of Homosexuality Attitude and Stereotype Scale. *TPM*, 28(2), 221-235.

Thepsourinthone, J., Dune, T., Liamputtong, P. & Arora, A. (2020). The Relationship between Masculinity and Internalized Homophobia amongst Australian Gay Men. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17, 1-13. <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph17155475>

Vaughn, A. A., Teeters, S. A., Sadler, M. S. & Cronan, S. B. (2017). Stereotypes, Emotions, and Behaviors Toward Lesbians, Gay Men, Bisexual Women, and Bisexual Men.

Journal of Homosexuality, 64(13), 1890-1911.
<http://dx.doi.org/10.1080/00918369.2016.1273718>

Ward, R. A. (1979). Typifications of Homosexuals. *The Sociological Quarterly*, 20(3), 411-423. <https://www.jstor.org/stable/4106258>

Weinberg, G. (1972). *Society and the healthy homosexual*. New York: St. Martin's.

Wong, F. Y., McCreary, D. R., Carpenter, K. M., Engle, A. & Korchynsky, R. (2008). Gender-Related Factors Influencing Perceptions of Homosexuality. *Journal of Homosexuality*, 37(3), 19-31. https://doi.org/10.1300/J082v37n03_02

Wright, L. W., Adams, H. E. & Bernat, J. (1999). Development and Validation of the Homophobia Scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 21(4), 337-347.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο:

Στερεότυπα Απέναντι στην Ομοφυλοφιλία

Αγαπητοί/ές συμμετέχοντες,

- Η παρούσα έρευνα διεξάγεται από την Όλγα Νούλα, φοιτήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης, στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας για το μεταπτυχιακό πρόγραμμα
- "Αναπτυξιακή Ψυχολογία και Παιδαγωγικές Εφαρμογές", με επιβλέπουσα την καθηγήτρια κα. Μαρίνα Τζακώστα.
- Σκοπός της έρευνας, είναι να διερευνηθούν οι **Στερεοτυπικές Στάσεις και Αντιλήψεις και τα Γλωσσικά Στερεότυπα Απέναντι στα Ομοφυλόφιλα Άτομα**, αλλά και πώς αυτά σχετίζονται με το φύλο και τη χώρα διαμονής.
- Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, η ανωνυμία των συμμετεχόντων θα διατηρηθεί καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας. Δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις, επομένως παρακαλούμε να απαντήσετε με βάση τις προσωπικές σας απόψεις.

Δημογραφικά στοιχεία

Φύλο:

- Αρσενικό
- Θηλυκό
- Άλλο

Ημερομηνία γέννησης:

.../.../.....

Τόπος διαμονής:

- Ελλάδα
- Χώρα εξωτερικού

Σεξουαλική ταυτότητα:

- Ετεροφυλοφιλική
- Ομοφυλοφιλική
- Αμφιφυλοφιλική
- Άλλο
- Δεν επιθυμώ να απαντήσω

Αντιλήψεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία

Παρακαλούμε να επιλέξετε κατά πόσο συμφωνείτε με τις παρακάτω θέσεις.

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Η ομοφυλοφιλία αποτελεί ψυχική διαταραχή.					
Δεν θεωρώ τις ομοφυλοφιλικές σχέσεις φυσιολογικές.					
Η ομοφυλοφιλία παραβιάζει τη φύση και θέτει σε κίνδυνο το θεσμό της οικογένειας.					
Η ομοφυλοφιλία είναι αμαρτία.					
Τα ομοφυλόφιλα άτομα χρειάζονται ψυχοθεραπεία.					
Οι ομοφυλόφιλοι είναι πιο πιθανό να εμπλακούν σε κακοποιήσεις παιδιών και σε βιασμούς.					
Δεν θα πρέπει να υπάρχει κοινωνική ισότητα και ίδιες ευκαιρίες για τα					

ετεροφυλόφιλα και ομοφυλόφιλα άτομα.					
Οι ομοφυλόφιλοι δεν πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα στο γάμο, με τους ετεροφυλόφιλους.					
Οι ομοφυλόφιλοι δεν πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα στην υιοθεσία, με τους ετεροφυλόφιλους.					
Η ομοφυλοφιλία απειλεί τους βασικούς κοινωνικούς θεσμούς και η αύξηση της υποδηλώνει την ηθική αποσύνθεση της κοινωνίας.					
Θεωρώ ότι τα ομοφυλόφιλα άτομα δικαιολογημένα σχετίζονται με τον ιό του AIDS.					
Φοβάμαι ότι οι ομοφυλόφιλοι προσπαθούν να με εκμεταλλευτούν σεξουαλικά.					

Στερεότυπα και στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία

Διαπροσωπικές σχέσεις με ομοφυλόφιλα άτομα

Παρακαλούμε να επιλέξετε κατά πόσο συμφωνείτε με τις παρακάτω θέσεις.

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Μπορώ να αποδεχτώ την δημόσια εκδήλωση τρυφερότητας (όπως αγκαλιές, κράτημα χεριών, φιλία) από ομοφυλόφιλα άτομα.					
Δεν θα απέφευγα τη συναναστροφή με άτομα που γνωρίζω πως είναι ομοφυλόφιλα.					
Θα μπορούσα να έχω φιλικές σχέσεις με ομοφυλόφιλα άτομα.					
Θα μπορούσα να αποδεχτώ την ομοφυλοφιλία, αν αφορούσε ένα μέλος της οικογένειας μου.					
Σαν γονέας, θα αποδεχόμουν το παιδί μου αν ήταν ομοφυλόφιλο.					

Στερεότυπα και στάσεις προς τους ομοφυλόφιλους άνδρες

Θεωρώ για τους ομοφυλόφιλους άνδρες ότι:

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ /	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

			Ούτε διαφωνώ		
Είναι πιο ευαίσθητοι και συναισθηματικοί από τους ετεροφυλόφιλους άνδρες.					
Έχουν καλύτερο γούστο και στυλ από τους ετεροφυλόφιλους άνδρες.					
Είναι πιο καλλιτεχνικοί από τους ετεροφυλόφιλους άνδρες.					
Κατέχουν θηλυκά χαρακτηριστικά όπως, το περπάτημα, οι χειρονομίες, η λεπτή φωνή και τα θηλυκά ρούχα.					
Είναι πιο άπιστοι απέναντι στους ερωτικούς τους συντρόφους, σε σχέση με τους ετεροφυλόφιλους άνδρες.					
Είναι αηδιαστικοί.					

Στερεότυπα και στάσεις προς τις ομοφυλόφιλες γυναίκες

Θεωρώ για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες ότι:

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Είναι πιο καλλιτεχνικές από τις ετεροφυλόφιλες γυναίκες.					
Κατέχουν αρρενωπά χαρακτηριστικά όπως, τα					

κοντά μαλλιά, η προτίμηση σε αθλητικές δραστηριότητες και τα ανδρικά ρούχα.					
Είναι πιο άπιστες απέναντι στις ερωτικές τους συντρόφους, σε σχέση με τις ετεροφυλόφιλες γυναίκες.					
Η σεξουαλικότητά τους αποτελεί αρρώστια.					
Η σεξουαλικότητά τους αποτελεί μία υποδεέστερη μορφή σεξουαλικότητας.					
Καταρρίπτουν το φυσικό διαχωρισμό των φύλων.					

Γλωσσικά Στερεότυπα

Αντίληψη γλωσσικών εννοιών

Παρακαλούμε να επιλέξετε για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις σχετικά με τους ομοφυλόφιλους άνδρες, εάν είναι θετικά ή αρνητικά μαρκαρισμένες.

	Θετικά	Αρνητικά
Gay/Γκέι		
ΛΟΑΤΚΙ		
Αδερφή		
Πούστης		
Θηλυπρεπής		
Γυναικωτός		
Ομοφυλόφιλος		
Προκλητικός		
Ανώμαλος		

Διαφορετικός		
Λούγκρα		
Παρακαλούμε να επιλέξετε για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις σχετικά με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες, εάν είναι θετικά ή αρνητικά μαρκαρισμένες.		
Λεσβία		
ΛΟΑΤΚΙ		
Ομοφυλόφιλη		
Λέσβω		
Ακραία Φεμινίστρια		
Μίσανδρης		
Αγοροκόριτσο		
Αρρενωπή		
Προκλητική		
Ανώμαλη		
Διαφορετική		

Γλωσσικά Στερεότυπα

Παρακαλώ να επιλέξετε, ποιές από τις παρακάτω λέξεις θεωρείτε ότι αποτελούν προσβολή απέναντι σε ένα ετεροφυλόφιλο και ποιές απέναντι σε έναν ομοφυλόφιλο άνδρα.

Gay/Γκέι

- Ετεροφυλόφιλο
- Ομοφυλόφιλο
- Και τους δύο
- Κανέναν από τους δύο

Αδερφή

- Ετεροφυλόφιλο
- Ομοφυλόφιλο
- Και τους δύο
- Κανέναν από τους δύο

Πούστης

- Ετεροφυλόφιλο
- Ομοφυλόφιλο
- Και τους δύο
- Κανέναν από τους δύο

Ομοφυλόφιλος

- Ετεροφυλόφιλο
- Ομοφυλόφιλο
- Και τους δύο
- Κανέναν από τους δύο

Προκλητικός

- Ετεροφυλόφιλο
- Ομοφυλόφιλο
- Και τους δύο
- Κανέναν από τους δύο

Ανώμαλος

- Ετεροφυλόφιλο
- Ομοφυλόφιλο
- Και τους δύο
- Κανέναν από τους δύο

Θηλυπρεπής

- Ετεροφυλόφιλο
- Ομοφυλόφιλο
- Και τους δύο
- Κανέναν από τους δύο

Γυναικωτός

- Ετεροφυλόφιλο
- Ομοφυλόφιλο
- Και τους δύο
- Κανέναν από τους δύο

ΛΟΑΤΚΙ

- Ετεροφυλόφιλο
- Ομοφυλόφιλο
- Και τους δύο
- Κανέναν από τους δύο

Διαφορετικός

- Ετεροφυλόφιλο
- Ομοφυλόφιλο
- Και τους δύο
- Κανέναν από τους δύο

Λούγκρα

- Ετεροφυλόφιλο
- Ομοφυλόφιλο
- Και τους δύο
- Κανέναν από τους δύο

Παρακαλώ να επιλέξετε, ποιες από τις παρακάτω λέξεις θεωρείτε ότι αποτελούν προσβολή απέναντι σε μία ετεροφυλόφιλη και ποιες απέναντι σε μία ομοφυλόφιλη γυναίκα.

Λεσβία

- Ετεροφυλόφιλη
- Ομοφυλόφιλη
- Και τις δύο
- Καμία από τις δύο

Ομοφυλόφιλη

- Ετεροφυλόφιλη
- Ομοφυλόφιλη
- Και τις δύο
- Καμία από τις δύο

ΛΟΑΤΚΙ

- Ετεροφυλόφιλη
- Ομοφυλόφιλη
- Και τις δύο
- Καμία από τις δύο

Μίσανδρης

- Ετεροφυλόφιλη
- Ομοφυλόφιλη
- Και τις δύο
- Καμία από τις δύο

Προκλητική

- Ετεροφυλόφιλη
- Ομοφυλόφιλη
- Και τις δύο
- Καμία από τις δύο

Αγοροκόριτσο

- Ετεροφυλόφιλη
- Ομοφυλόφιλη
- Και τις δύο
- Καμία από τις δύο

Αρρενωπή

- Ετεροφυλόφιλη
- Ομοφυλόφιλη
- Και τις δύο
- Καμία από τις δύο

Λέσβω

- Ετεροφυλόφιλη
- Ομοφυλόφιλη
- Και τις δύο
- Καμία από τις δύο

Ακραία Φεμινίστρια

- Ετεροφυλόφιλη
- Ομοφυλόφιλη
- Και τις δύο
- Καμία από τις δύο

Ανώμαλη

- Ετεροφυλόφιλη
- Ομοφυλόφιλη
- Και τις δύο
- Καμία από τις δύο

Διαφορετική

- Ετεροφυλόφιλη
- Ομοφυλόφιλη
- Και τις δύο
- Καμία από τις δύο

Γλωσσικά Στερεότυπα

Παρακαλώ να επιλέξετε, ποια/ες από τις παρακάτω φράσεις θεωρείτε προσβλητικές απέναντι σε ομοφυλόφιλα άτομα.

- Τι κρίμα.
- Φάση είναι θα του/ της περάσει.
- Δεν έχει βρει ακόμα τον/την κατάλληλο/η.
- Στο κρεβάτι τους να κάνουν ότι θέλουν.
- Επιλογή του/της είναι.
- Καμία από τις παραπάνω.
- Όλες τις παραπάνω.

Σας ευχαριστούμε πολύ για τη συμμετοχή σας!